

АКРЭСЬЦІНСКІЯ БУДНІ

Дзёньнікі палітвязьняў

Менск, 2009

АКРЭСЦІНСКІЯ БУДНІ

Дзёйнікі палітвязьняў

Менск, 2009

Укладальнік:

Каліноўскі Антон

Рэдактары:

Няхай Тацяна

Рэвяка Тацяна

Дызайн вокладкі:

Вера Перагудава

Вёрстка:

Аляксандра Клімовіч

У гэтай кніжцы пад адной вокладкай сабраныя дзёйнікі палітвязьняў, якія адбывалі садміністрацыйныя арышты ў знакавым для найноўшай гісторыі Беларусі месцы – съпецпрыёмніку-разъмеркавальніку (з верасняня 2007 году – Цэнтры ізоляцыі правапарушальнікаў) на вул. Акрэсціна, 36 у Менску.

У зборніку выкарыстаныя публікацыі і фотаздымкі з інтэрнэт-сайтаў nn.by, svaboda.org, spring96.org, photo.bymedia.net, charter97.org, camarade.biz, Gazeta Wyborcza.

Зъмест

Алесь Бяляцкі	ст. 4
Уступ	
Андрэй Баранаў	ст. 8
Тры дні, тры з паловай ночы і дзесяць сутак...	
Вольга Кузьміч	ст. 16
Ідэалагічная прафілактыка на Акрэсціні.	
Уладзімір Мікалаеў	ст. 24
Акрэсцінскія ўніверсітэты	
Алесь Каліта	ст. 34
15 сутак ці "хата №22"	
Франак Вячорка	ст. 47
Сем «Катлетаў»	
Анатоль Лябедзька	ст. 69
Акрэсцінскі дзёньнік	
Антон Каліноўскі	ст. 88
Акрэсцінскія будні	
Алесь Мара	ст. 98
Акрэсціна. Паэма	
Кацярына Галіцкая	ст. 115
Турэмны дзёньнік	
Сямён Печанко	ст. 124
Легас за кратамі	
Ільля Богдан	

**Я сам тут сядзеў, а за што? Каб спыталі,
Дык я б не сказаў, і яны бы ня зналі.
Ф. Багушэвіч. У астрозе**

Традыцыі беларускай мастацкай творчасці, разьвітай у турмах, маюць даунія карані. “Дзе глянеш, людзі брашчаць ланцугамі” – пісаў Францішак Савіч паўтары стагодзі таму, уцякаючы з царскай каўказскай ссылкі. Складаў свае вершы, седзячы ў менскім астрозе пасля паўстання 1863га году Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч. “Бывай здаровы, мужыцкі народзе!” – з віленскай турмы ў 1864 годзе разъвітваўся з беларусамі Кастусь Каліноўскі. У 1906 годзе ў менскай турме складаліся вершы Каруся Каганца. У 1907 годзе ў менскай вязніцы апынуўся бліскучы беларускі паэта Алесь Гарун, а ў 1908 годзе - Якуб Колас, які напісаў у астрозе першыя разьдзелы “Новай зямлі”. Вось адкуль такая пранізылівая шчырасць радкоў: “Мой родны кут, як ты мне мілы!.. Забыць цябе ня маю сілы!”. У карцеры, куды ён быў патрапіў за тое, што адмовіўся ўставаць падчас вячэрняй праверкі, Якуб Колас, з ягоных успамінаў, “седзячы як той крот у падземельні, злажыў два вершы, вядома – без паперы і алоўка – яны там лішнія...”. У 30-я гады з-за лукішкайскіх кратав Максім Танк пісаў: “Сядзіць нас шмат, - Прывыклі трохі і да крат...”. Свае лагерныя ўспаміны пакінулі дзесяткі вязніў сталінскіх лагераў: Францішак Аляхновіч і Аўген Калубовіч, прозу - Станіслаў Шушкевіч і Сяргей Грахоўскі, вершы – Ларыса Геніюш і Лявон Случанін.

Прыйшла новая эпоха, і на стале ў мяне ляжыць кніга ўспамінаў “Турэмны дзёнынік” паэта Славаміра Адамовіча, які ў 2005 годзе, ўжо за Лукашэнкам, напісаў верш-пародью “Убей президента!”. Да ягоных паэтычных прапановаў “Убить эту мразь авторучкою, Иль зонтиком или «пером» беларускія ўлады паставіліся па-ідэёцу падазрона, і ў 1996 годзе ён сеў у турму. У 2007 годзе выйшла кніга моладзевага палітычнага актыўіста Паўла Севярынца “Лісты зь лесу”, якую склалі эсэ, напісаныя падчас адбывання “хіміі”. І вось пад вокладкай новай кнігі сабраныя ўспаміны палітычных лідэраў, грамадзкіх і моладзевых актыўістаў, журналіста, аб'яднаныя адной зъяваю сучаснага грамадзка-палітычнага жыцьця Беларусі –

масавымі рэпрэсіямі беларускіх уладаў супраць палітычных апанентаў. Кніга атрымалася ўнікальная – дзе ж яшчэ, у якой еўрапейскай краіне вопытам нядаўнай адсідкі за гэтак званыя “адміністрацыйныя парушэнні” можа падзяліцца і лідэр адной з найбуйнейшых партыяў, і вядомейшы мастак, і студэнт, і журналіст. Перасыпелуюцца цэлыя слаі насельніцтва – студэнты і прадпрымальнікі, партыйныя і моладзевые актыўісты, абаронцы дэмакратыі і беларускай мовы, вернікі і жанчыны. Гэты перасыпел - вынік няздолънасьці сёньняшніх беларускіх уладаў дамаўляцца з сваімі палітычнымі ды ідэалагічнымі апанентамі. Тысячы вязыняў сумлення, якія прайшлі праз беларускія турмы за апошнія гады – гэта паказальнік таго грамадзкага супраціву, які сёньня зьяўляецца фактарам нашага жыцця.

Аб’ядноўвае аўтараў ня толькі ЦІП на Акрэсціна - месца адсідкі сваіх сутак, атрыманых ў выніку розных падзеяў апошніх двух гадоў (а гэта і выбары 2006 году, і перасыпел актыўістаў моладзевых арганізацый у 2007 годзе, і пратэстныя акцыі прадпрымальнікаў зімы 2008 году, і юбілейнае 25 сакавіка 2008 году), але і аптымістычны настрой успамінаў, незласьлівасць і незацятасць аўтараў, нягледзячы на відавочна несправядлівія судовыя выракі.

Эсэ-успаміны насычаныя гумарам, трапна прыкмечанымі дэталямі, параўнаньнямі і рэмінісценцыямі. Вось гэты аўтарскі пазітыў у сутыкнені з дзяржавай машынаю рэпрэсіяй і раўнадушшам і стварае непераказальную сітуацыю абсурду, які адчуваюць і самі аўтары, і ўладныя выканаўцы – амапаўцы, ахоўнікі, суддзі, усё беларускае грамадства. У гэтых успамінах – уся нашая эпоха. Эпоха герояў і нікчэмнасьцяў, дзе ахвяры на самой справе зьяўляюцца героямі, а каты – патэнцыйнымі ахвярамі часу.

Такога ня можа быць! – вось натуральная рэакцыя здаровага на псіхіку чалавека на апісаное ў гэтих успамінах. Але так ёсьцы! – здаецца, зьдзіўляюцца і самі аўтары. Ёсьць тупая баязлівасць і злосная агрэсіўнасьць уладнай вяршаліны, ёсьць карумпаванасць і марыянетачнасьць беларускіх судоў, ёсьць жорсткасць і садызм беларускай міліцыі, ёсьць жывёльнае ўтрыманье ў беларускіх турмах. За старанна размаліваным фасадам беларускага рэжыму хаваецца гніль і плесьня.

Так ёсьць! – аўтары эсэ пераконваюць мяне, і я пагаджаюся з імі. І мы з усім гэтым хлудам жывем, маючы і сваю долю віны за тое, што ў нас робіцца ў краіне. У гэтым жыцьцёвым съпектаклі, не трагедыі і не драме, а хутчэй – фарсе, жыва і непасрэдна намаляваным нам аўтарамі, галоўнымі асобамі выступаюць ахвяры і каты. Але ёсьць яшчэ адзін амаль ня бачны, але адчувальны галоўны герой: съпітае і затуркане, прымхлівае і неталерантнае, дэзарыентаванае і абязьверанае, не пасьпелае яшчэ адыйсьці ды ўстаць на ногі за дзясяткі, калі ня сотні гадоў вечных рэпрэсій і пагрозаў для жыцця - беларускае паспольства. Тоэ, што мы так любім, адкуль мы самі выйшлі і без якога нам ня жыць. А яно пакуль што – маўчыць...

Чытаючы гэтая непрыдуманыя гісторыі, не адчуваеш песімізму і боязі, расчараўванся і ўпадніцтва ў настроях аўтараў. Яны церпяць, яны перакананы ў сваёй праваце, яны як тыя анёлы-прадвесінкі ў белых адзеньнях, беззаветна трубяць пра хуткія добрыя зьмены. І ім верыш, што неўзабаве прыйдуць лепшыя часы.

Асобна хочацца сказаць пра паэму знакамітага беларускага мастака Аляксея Марачкіна, напісаную ў жывым народным стылі накшталт "Паэмы пра Лысую гару". Бясспрэчна, паэма "Акрэсціна" яму ўдалася. Там ёсьць і жывы народны гумар, узяты ў спадчыну з "Тараса на Парнасе", ёсьць асацыяцыі з вядомай "антысавецкай" песьняю "Товарищ Сталин, вы большай ученый". І калі вязень у песьні "па совесці" ня ведае, за што сядзіць, дык шаноўны Марачкін сцьвярджае адваротнае: "Назаўтра наш "гуманны суд" Судзіў мяне. За што?.. Я знаю!"

Там ёсьць і перагуканьні з паэмай А. Пушкіна "Медный всадник". І калі ў Пушкіна ажывае помнік Пятру Першаму, які ганяецца за бедным звар'яцелым Яўгенам, то ў А. Марачкіна ажывае Якуб Колас з вядомай скульптурнай кампазіцыі на плошчы Якуба Коласа. І, абураны тым свавольлем, якое адбываецца каля ягоных ног, ён аддае загады героям сваіх твораў: "- Браточки мілыя! Сымонка! Хопіць граць. Няўжо вусатага ніяк вам Не суняць, Каб гэтак каля ног маіх Вас гналі і тапталі? Няўжо "ТАКОГА" вы асьлепла Выбіралі? І

гэта вы? Шаноўны мой народзе! Адкуль чужынцы тут На вашым агародзе? Съяды варожы! Прыблуды топчуць гоні! Зьдзек з наших сімвалай і нашае “Пагоні”. Міколка! Дзе твая за пазухай Граната... Талаш! Цягні з патронамі Сваю цяжкую скрыню!... Мне, дзеткі, бачна ўсё тут зьверху, З п'едэсталу»

Літаратурныя эсэ пра адбыцьцё суткаў арышту ў Цэнтры ізоляцыі правапарушальникаў на Акрэсціні ў Менску за апошнія пару гадоў маглі б, напэўна, напісаць сотні грамадзкіх актыўістаў, але і тое, што мы маем у гэтай кнізе, дакладна перадае подых нашага такога няпростага часу.

Прачытаўшы гэтыя эсэ, нехта можа сказаць, што, калі аўтары такія аптымістычныя і вясёлыя падчас адбыванья зъняволеня, значыць, беларускі рэжым не такі агідны і крыважэрны, як рэжымы Паўночнай Карэі ці Кубы. Сапраўды так, адкрыты съмех магчымы там, дзе дыктатура слабая і няўстойлівая, у Паўночнай Карэі за такі съмех забіваюць, а на Кубе -- садзяць у зъняволеніне на доўгія гады. Усё ж часы ў Беларусі за апошнія пару дзясяткаў гадоў вельмі істотна зъмяніліся. І гэтыя зъмены, пераконваюся я, асэнсоўваючы прачытанае ў гэтай кніжцы, яшчэ ідуць. Усё самае цікавае яшчэ наперадзе!

**Алесь Бяляцкі,
праваабаронца,
пісьменнік, літаратурны крытык.**

19 сакавіка 2006 году ў Беларусі адбыліся выбары прэзідэнта.

Улады Беларусі зьдзейсьнілі шэраг мераў, накіраваных на прадухіленье і недапушчэнне магчымых акцыяў пратэсту. Яшчэ 1 сакавіка старшыня КДБ Сыцяпан Сухарэнка заяўіў, што апазіцыя ў дзень выбараў рыхтуеца ўзарваць школы, дзе разьмешчаныя выбарчыя ўчасткі, а затым закліча людзей на плошчу і зьдзейсьніць там крылавыя правакацыі. 16 сакавіка старшыня КДБ паведаміў, што ўзбуджаная крымінальная справа па артыкуле 290 Крымінальнага кодэкса "пагроза зьдзяйсненіня тэрарыстычнага акту". "Праваахоўныя органы валодаюць інфармацыяй, сіламі і сродкамі, каб прадухіліць тое, што рыхтуюць актыўсты апазіцыі: выбухі, падпалы і іншыя дзеянні, накіраваныя на дэстабілізацыю становішча. Дзеянні людзей, якія прыйдуть на плошчу 19 сакавіка, будуть расцэненія як тэрарызм, што прадугледжвае пакараньне па розных артыкулах ад 8 гадоў да съяротнага пакарання".

Нягледзячы на запалохваныні, некалькі дзясяткаў тысячаў грамадзянаў Беларусі выйшли вечарам 19 сакавіка на Кастрычніцкую плошчу ў Менску. Масавыя затрыманні пачаліся на наступны дзень, калі на плошчы ўдзельнікамі мірнай акцыі пратэсту былі ўстаноўленыя намёты. Супрацоўнікі міліцыі затрымлівалі таксама тых, хто нёс на плошчу цёплыя рэчы, ежу ці проста ішоў выказаць падтрымку. Ліквідаваны намётавы гарадок быў у ноч з 23 на 24 сакавіка.

За гэты перыяд, па дадзеных Праваабарончага цэнтра "Вясна", да адміністрацыйнай адказнасці за ўдзел у мірнай акцыі пратэсту было асуджана 686 чалавек. Сярод вынесеных пакаранняў — толькі пяць

штрафаў, астатнія – адміністрацыйныя арышты тэрмінам ад 4 да 15 сутак, толькі адзін з затрыманых быў апраўданы. Прысуды выносіліся па двух артыкулах Адміністрацыйнага кодэксу: 167.1 – “парушэнне парадку організацыі ці правядзення масавых мераў прыемстваў” і 156 – “дробнае хуліганства”.

Масавых затрыманняў падобнага маштабу ў Беларусі яшчэ не было.

ТРЫ ДНІ, ТРЫ З ПАЛОВАЙ НОЧЫ І ДЗЕСЯЦЬ СУТАК...

Андрэй Баранаў

Найбольш у жыцьці мне шанцевала з 20 па 24 сакавіка 2006 года. На працы былі выходныя, і я мог спакойна дняваць і начаваць на Плошчы.

ЗАЧЫСТКА

...Разгон мы пасъля называлі "маскі-шоў". Нават песнью "Вольные танцы" перарабілі ў "Чорныя маскі".

...Калі ўсім сказалі становіща ў кола аховы, я спачатку не адрезаваў. Вельмі хацеў спаць. Але па голасе зразумеў, што адбываеца нешта надзвычайнае. Быў чуваць грукат цяжкіх машын. Калі вылез з палаткі, наўкола ўжо стаялі "аўтазакі" і ланцуг "пакемонаў" ("Это что за покемон? Это минский наш ОМОН!").

Ды-джэй папрасіла ўсіх сесыці на брук. Гэта, відаць, было праўльна. Калі чалавек сядзіць, большая частка высілкаў "пакемона" ідзе на яго выцягванье, а не на зьбіцьцё.

Мяне выхапілі з ланцугу і штурнулі ў "аўтазак". Там ужо стаялі, часам ляжалі людзі. Мы хутка зарыентаваліся, што трэба ўсім стаць на ногі, бо інакш падушымся. Побач са мной былі людзі з драпінамі на тварах. Мы супакойвалі адзін аднаго. Людзі тэлефанавалі

бацькам і знаёмым. Праз шчыліну люка спрабавалі высьветліць, куды едзем.

Ціхенька сьпявалі, здаецца, "Паветраны шар". Трымаліся, як маглі. Нехта нагадаў, што палонныя ў нямецкіх ляагерах цярпелі ў шмат разоў большая пакуты і вытрымлівалі. Здаецца, падзеянічала. Людзі раптам задумаліся пра працу і вучобу.

Байка ад сукамерніка А. Р.: "Пачала Плошчу ачапляць міліцыя. Мой знаёмы: "Зарараз будуць мяントшыць". Пад'ехалі "аўтазакі". "Рыхтуйся", — кажа. Цягнуць у "аўтазакі". Ён зноў: "У аўтобусах паб'юць". Едзем у аўтобусе: "Выйдзем, прагоняць праз строй". Стаем ля акрэсъцінскай сьценкі. "Відаць, — кажа, — па нырках адфігачаць". Карацей, так яго ніхто і не крануў".

Вядома, што выпрабаваныні альбо ламаюць чалавека, альбо робяць яго мацнейшым. Стоячы тварам да акрэсъцінскай сьценкі, думаў: "Першае — дацярпець да прыбіральні. Другое — тримаць галаву прама. Выйдзе і першае, і другое — малайчына, арышт вытрымаў".

Невядомы афіцэр менскага ПМСП, праходзячы паўз шэраг, сказаў: "Ну что, будете знать, что минский ОМОН — это не шайка пидорасов". З таго часу мы іх так і называлі.

Сваімі вушамі чую, як адзін пээмэспавец казаў другому: "Чего смеешсья? Может, через два года сами будем стоять лицом к стенке". А яшчэ адзін прадэкламаваў па-беларуску: "Ва ўсе часы на любой вайне справа жаўнера — страляць".

Як везьлі на суд, пабачылі велізарны натоўп ля Акрэсъціна. Ка-зулін¹ падышоў да аўтобуса, прыклаў руку да шыбы.

Дзякую вам, людзі, бо ваша падтрымка ў тыя моманты дапамагла нам годна праседзець нашы суткі.

"Чего смеешсья? Может, через два года сами будем стоять лицом к стенке"

СУД

У судзе стала зразумела: змаганьне часова скончана, трэба атрымаць як мага меншы тэрмін.

Адзін са знаёмых прыдумаў класную “адмазку”: маўляў, прыйшоў на Плошчу, каб на добрай апаратуры паслухаць беларускую музыку. Да таго ж маю хворае сэрца. Сем сутак. Другі знаёмы, юрист, пачаў спрачацца з судзьдзём і даводзіць, што артыкул 167² да ягонай сітуацыі не падыходзіць. Трынаццаць сутак. Усім астатнім далі па дзесяць.

У іншых судах давалі “ўсім па пятнаццаць”. Беларускі палітычны суд у гэтым сэнсе падобны на латарэю. Штраф давалі ў выключных выпадках – толькі жанчынам з дзецьмі.

Знаёмы сукамерніка прыйшоў на Плошчу п'янным за дваццаць хвілінаў да “маскі-шоў”. Шукаў сябра ў гарадку. Яго палічылі за правакатара і не пускалі. Калі ў мікрофон сказаць сесьці, ён таксама сеў. Крыкнуў пару разоў: “Міліцыя з народам”. Трапіў на суткі.

Міліцыянеры расказвалі байку. Мужыка затрымалі а трэцяй гадзіні ночы ў цэнтры Менску з намётам і вудай. “Куды ідзе?” – “На рыбалку”. – “А чаму съцяг на вудзе?” – “Бярэ лепш”.

Ехалі з суда паўз Кастрычніцкую плошчу. Пабачылі пустое месца, людзей, якіх адцясняў съпецназ, кветкі. І раптам падумалася: “Ні фіга ж сабе кашу мы заварылі!”

ЗА КРАТАМИ

Яшчэ перад тым, як трапіць за краты, мы з хлопцамі дамовіліся, што адседзім максімальна цікава і весела. Так яно і выйшла.

У камеры (ці “хаце”, як мы яе называлі) мы організавалі сапраўдную міні-дзяржаву. Раз на двое сутак выбіралі “пахана”. Як старшыня ЦВК³, я сачыў за чысьцінёй працэдуры. Спачатку вылучалі кандыдатаў, пасля дэбаты, потым – галасаваньне. Новы “пахан” прымаў прысягу “хаты”: “Заступаючи на пасаду пахана 39-й хаты, абяцаю клапаціцца пра дабрабыт хаты, абараняць права жыхароў хаты і прынцыпы дэмакратыі. Жыве хата!”

Падчас “выбараў” палітычнае жыцьцё ў камеры віравала. Асаб-

ліва актыўнай была “курэцкая” апазіцыя, якая ў розныя часы складала ад 40 да 25 % насельнікаў. Курцы змагаліся за права курыць дзе і калі ім захочацца. Большаясьць, якая складалася з некурцоў, ім перашкаджала.

У “хаты” быў гімн – “Сёньня ў нашай хаце съвята”. Сыявалі яго падчас “інаўграцыі” і кожны раз, калі прыносілі перадачу.

У першы дзень адсідкі двое нашых сукамернікаў вырашылі распачаць галадоўку ў знак пратэсту супраць таго, што не даюць перадачы. Пачаставаліся ранішнім съяданкам, пераглянуліся і пачалі галадаць. Напісалі заяву. Прагаладалі аж дваццаць хвілінай, калі адчыніліся дзъверы – прынеслы перадачу. Усе на яе накінуліся, апрач “галадаморцаў”. Праз паўгадзіны – новая перадача. Тыя глядзяць на яе, як ваўкі, але трymаюцца. На трэцій перадачы было прынята рашэнне схаваць заяву і адкласыці галадоўку на няпэўны тэрмін.

Маці перадала мне кніжку паэмаў Янкі Купалы, вечарамі чытаў іх уголос замест калыханкі. Заснуць пад такія творы было цяжка. Па-першае, “трылерныя” сюжэты (пра застрэленую Бандаройну, зарэзанага Машэку і г. д.). Па-другое, надзвычай сакавітая эратычныя апісаньні.

Моцна сумавалі без дзяўчат. Неяк раніцай чуем – нехта па батарэі выбівае: “Жыве Беларусь!”. Мы ў адказ тое ж самае. І тут думка працінае: “А раптам гэта дзяўчаты?” Робім “мазгавы штурм” – як давесці ім, што тут мужыкі? Урэшце адстукалі 14 удараў – па месцы літары “М” у алфавіце. А ў адказ цішыня.

Нават за кратамі было чуваць, як позна, часам а трэцій гадзіне ночы, сустракалі вызваленых. Мы разумелі, што, выйшаўшы з турмы, трапім у зусім іншую краіну.

Як высыветлілася, фізкультура – самы танны і карысны спосаб падтрымліваць добры настрой. Трыццаць адціснаньняў ад падлогі і трыццаць прысяданьняў робяць жыцьцё за кратамі нашмат багатейшым на адчуваньні.

Выразалі з “Саўбелкі”⁴ партрэты “дзяржаўных дзеячоў”, абклейлі імі прыбіральню. Назвалі гэта “Парашаўскім трывналам”.

Арганізавалі турэмнае радыё па вентыляцыі. Вось некаторыя "аб'явы":

"Гаворыць радыёстанцыя "Вольны Шклоў". Слухайце нас кожны вечар на частаце 82,6 лУКаВЭ".

"А цяпер прагноз надвор'я. На наступныя суткі ў камеры № 39 чакаецца мінус адзін чалавек. У камеры № 40 – мінус сем чала-век".

"Першы беларускі касманаўт АГЛ⁵ сёньня адправіўся да прод-каў падчас інаўгурациі".

"Паважаныя пасажыры, адыдзіце, калі ласка, ад краю платфор-мы. На пущах метра-палітэну высокое на-пружаньне. Жыве Бе-ларусь".

Падчас радыёвыс-тупу АГЛ з нейкай ка-меры закрычалі: "У карцэр!"

на наступныя суткі ў камеры № 39 чакаецца мінус адзін чалавек. У камеры № 40 – мінус сем чала-век

Карацей, вы ўжо зразумелі, што адміністратыўны арышт – над-звычай неэфектыўная мера для "палітычных".

СВАБОДА!

Як выходзілі з камераў на вуліцу, успомнілася показка: "Чым так съмярдзіць? – Гэта съвежае паветра, сэр!"

Сынегу на зямлі амаль не засталося, людзі бралі ў руکі яго рэшткі.

Сустракалі нас цудоўна, з шампанскім, цукеркамі, агнямі і воклічамі "Жыве Беларусь!".

Першы дзень пасьля вызваленія я лётаў як на крылах. Уключыў тэлефон: за гадзіну – трэх званкі падтрымкі. Дамаўляемся сустрэць нашага сябра, які трапіў на трывацца сутак. Абяцаныне выконва-ем.

Пасьля выходу размаўляем са знаёмымі, якія таксама сядзелі. Аказаўлася, што перастукваліся мы з імі і яны таксама думалі, што гэта дзяўчата. Рэвалюцыянеры, вучыце марзянку!

ЭПІЛОГ

Калі б нехта спытаў, што далі мне троє з паловай сутак на Плошчы і дзесяць на Акрэсціна, я б адказаў адным словам: аптымізм. Не гарбата і кава, а аптымізм і вера ў свае сілы былі “палівам” Плошчы. Людзі, што стаялі там, сапраўды верылі ў магчымасць зъменаў і таму здолелі гэтыя зъмены наблізіць. Шмат яшчэ трэба зрабіць, але свой Рубікон мы ўжо перайшлі.

Плошча зъмяніла мае погляды на кіраванье людзьмі. На свае вочы я ўбачыў моц самаарганізацыі. Калі людзей яднае энтузіязм і высокая мэта, патрэба ў кіравальнасці зынікае. Кожны знаходзіць справу па здольнасцях і робіць яе так добра, як можа.

Плошча запатрабавала ад беларусаў рашучасці, трываласці і бескампраміснай веры ў перамогу. А таксама адчуванья свабоды на ўзоруні інстынкту. Натуральная, супраціў перастаў быць спрэвай купкі інтэлектуалаў. Лідэрамі Плошчы былі звычайнія людзі з надзвычайнай рашучасцю, якія ў патрэбны момант казалі: “Гэта я бяру на сябе”.

...Уnoch вызвалення, напяваючы “Океан Ельзи”, напісаў у “турэмным” дзёньніку:

“Захаваць, захаваць стрыжань свабоды ўнутры сябе. Захаваць пачуцьцё таго, што можаш перамагчы любыя цяжкасці. Захаваць вольнае паветра, якім дыхаў ноччу ля Акрэсціна. Я ня здамся бяз бою”.

Каментары:

1. Аляксандар Казулін – кандыдат у прэзідэнты падчас прэзідэнцкіх выбараў 2006 году.
2. Артыкул 167.1 Кодэкса аб адміністратыўных правапарушэннях: “парушэнне парадку організацыі і правядзення сходаў, мітынгаў, вулічных шэсцяці, дэманстраціяў і пікетавання”.
3. Цэнтральная выбарчая камісія.
4. Газета “Советская Белоруссия”.
5. Аляксандар Рыгоравіч Лукашэнка.

Каардынатар праекту „*studenty.by*” Вольга Кузьміч
была затрыманая ў першую ноч існаваныя намётавага
мястэчка на Кастрычніцкай плошчы ў Менску.

21 сакавіка 2006 году судом Партизанскага раёну
сталіцы асуджаная на 10 сутак адміністрацыйнага
арышту згодна з артыкулам 167.1 КаAP РБ –
“парушэнне парадку організацыі ці правядзенія
масавых мерапрыемстваў”.

ІДЭАЛАГЧНАЯ ПРАФІЛАКТЫКА НА АКРЭСЦІНА

Вольга Кузьміч

Дзяжурныя міліцыянты на паверсе любілі зазіраць да нас у камеру – тут маладыя прыгожыя дзяўчата, разумныя, вясёлыя, упэўненныя. Не зьдзівіліся мы і на гэты раз, калі замест акенца для ежы адразу ж адчыніліся цяжкія жалезныя дзвіверы. Замест звыклых для нас дзяжурных у камеру заляцеў малады мужчына ў цывільным, трymаючы нейкія сыпсы.

– Студэнты ёсьць? Давайце трох з камеры! – кажа ён нам і пачынае перапытваць, блытаючыся, хто з нас студэнткі. А такіх у нашай камеры абсалютная большасць. Я па ўласнай ініцыятыве далучаюся ў “шчасылівую” тройку студэнтак, што кіруюцца на незразумелую сустрэчу.

– Апранаемся зараз жа і за мной! – загадаў мужчына.

Думкі пра тое, куды ж нас павядуць, мрояца розныя. Самая першая версія – на размову да КДБ. Зрэшты, таму я і пайшла – каб дзяўчатам было спакайней ды ў сілу звычайнага жаданьня паглядзець, хто каго возьме пытаньнямі – яны нас ці мы іх. Таксама была думка, што нас хочуць перавесьці на апошні дзень у іншую камеру, як перавялі дзвіух нашых дзяўчат перад прыездам на Акрэсціна прадстаўнікоў АБСЕ – каб паказаць, што камеры “амаль” не перанаселеныя.

Першы раз за дзесяць сутак апранула куртку, абулася і выйшла на калідор. Там ужо стаялі хлопцы – каля дзесяці чалавек – аброслыя, шчаціністыя і пакамечаныя, але нашыя. Нас калонаю вывелі на вуліцу. Дзённае съятло съляпіла вочы, ногі цяжка цягнулі за сабой

цёплы абутак без матузкоў – на вуліцы ўжо была вясна. Нас завялі ў іншы будынак на Акрэсціна – той, дзе мы былі перад “расфасоўкай” па камерах, дзе праводзілі вобыск, здымалі на відэа і інш. Там мы зноўку, нічога ня ведаючы, сталі ў шэраг, уткнуўшыся тварамі ў съценку. Нехта з міліцыянтаў пусціў чутку, што нас зараз павядуць да прэсы. Потым нас вывелі на вуліцу. Было такое адчуваньне, што самі міліцыянты ня ведаюць, што з намі рабіць. Дзяўчат супрацоўнікі органаў пачаставалі цыгарэтамі – тыя, у сваю чоргу, падзяліліся з хлопцамі. Мы гэты час скарысталі для абмену навінамі – хто што чую з вакна, якія газеты чытаў, ці стаіць яшчэ намётавы гарадок, што было на Дзень Волі і іншае. Мы ведалі, што людзі змагаюцца!

Праз некалькі хвілінаў нас зноўку перавялі ў наш корпус (стары корпус Акрэсціна) на чацьвёрты паверх. Там завялі ў залу з партамі, шырокім столом насупраць іх, кветкамі на падваконьнях. На сцяне – здаровы герб з каласкамі і чырвона-зялёны съцяг.

– Гэта псіхалагічны ціск! – не стрымалася я, калі міліцыянты выйшлі з пакою, пакінуўшы нас адных перад гэтаю съценкаю. Я села за першую парту.

У пакой забег той самы мужчына, што паклікаў нас з камеры. Ён перапытаў, ці ўсе прысутныя – студэнты. Натуральна, аказалася, што ня ўсе, бо з дакументацыяй у іх там сапраўды нейкая праблема. Незразумела, як яны разьбіраюцца з рэальнымі злачынцамі, калі з-за гэтай бюрократы ў іх безыліч памылак. У аднаго мужчыны, што сядзеў за партай, ён запытаўся, за што яго затрымалі і ці быў ён сапраўды на плошчы. Мужчына адказаў, што ня быў – была жонка, а ён уначу ёй нёс гарбату, нават не дайшоў, як яго забралі. Задаўшы яшчэ некалькі пытаньняў, чалавек у цывільным (назваць сваё прозвішча ён катэгарычна адмовіўся) папярэдзіў з сарказмам:

– Глядзі-глядзі, не нагавары тут сабе яшчэ на адзін артыкул, – і сышоў.

Мы пачалі актыўна перамаўляцца – хто з якой ВНУ, хто ў якой камеры, шукаць знаёмых. Узынялася тэма выключэння студэнтаў пасяля такіх арыштаў.

Яшчэ праз колькі часу ў пакой зайшла цэляя дэлегацыя: мужчы-

на ў гальштуку, яшчэ адзін міліцыянт з сур'ёзнымі пагонамі, два нейкіх мужчыны ў цывільным, адзін супрацоўнік адміністрацыі пры-ёмніка-разъмеркавальніка. Яны ўсе прайшлі за стол.

Мужчына ў гальштуку пачаў размову. Ён прадставіўся кірауніком аддзелу прафілактыкі Міністэрства ўнутраных справаў – спадар Дрозд. Таксама ён прадставіў мужчыну з сур'ёзнымі пагонамі – свайго намесніка сп. Маліноўскага. Двух іншых “таварышаў” ён прадставіў выкладчыкамі, прафесарамі. Адзін з іх падкрэсліў: кандыдаты.

Сп. Дрозд патлумачыў мэту сустрэчы: выслушаць прэтэнзіі, даведацца, якія ў нас думкі адносна будучыні, ці лічым мы сябе вінаватымі і наколькі зъмяніліся нашы меркаваньні пасля дзесяці сутак у камерах.

Я першая падняла руку і запыталася, як клічуць “кандыдату”. Сп. Дрозд назваў прозвішчы і адзначыў, што яны працуюць у Акадэміі МУС, адзін з іх – псіхолаг. І адразу ж асекся – гэта ня КДБ, вы ня думайце! Усьмешкі з нашага боку: “А мы і ня думалі – вы самі гэтую тэму паднялі!”.

Сп. Дрозд пачаў тлумачыць па-іншаму:

– Мы хочам шчыра паразмаўляць. Мы таксама бацькі, і ў нас ёсьць дзесяці са сваімі думкамі – давайце паговорым...

– Сапраўды, вы бацькі, у вас дзесяці нашага ўзросту, і таму пытаньне, якое я задам, натуральна ж, турбую і вас. Патлумачце мне: чаму я, маладая дзяўчына, не могу спакойна гуляць са сваім кахраным у парку? Вы не баіцесь, што вашы дзесяці выйдуць на вуліцу, а іх зацягнуць невядомыя ў аўтобус, у якім сядзяць зьбітая людзі ў крываі. Не баіцесь, што вашых дзяцей будуць судзіць паводле пратаколу, які складзены з памылкамі, а съведкамі будуць людзі, якіх ваши дзесяці нават ня ведаюць. А потым судзьдзя спакойна дасыць вашаму дзіцяці дзесяць сутак, і яму нават не дазволяць вам патэлебанаваць. Гэта нармальна? Вы не баіцесь за сваіх дзяцей?..

Выкладчык-псіхолаг на мае пытаньні заяўвіў, што я “нейкі арганізатар” – “гэта па вас адразу бачна!”

Размова была насычанай – за вакном хутка съцягнела. Вось урыўкі з “профілактыкі”.

Міліцыянт:

— Скажыце шчыра, як на сэрцы: як вы ставіцеся да гэтых акцыяў?

У душы вы супраць сучаснага дзяржаваўнага ладу?

— Я, можа быць, Васю люблю ў душы — гэта мая прыватная справа.

— Як адаб'еца нашае затрыманыне на навучаньні? Нас павыключаюць з ВНУ?

Сп. Дрозд:

— Мы вось якраз ладзілі сустрэчу з Міністэрствам адукацыі. Нікога выключаць ня будуць! Ну, там толькі двоешнікаў і прагульшчыкаў... А за палітыку — нікога!

*мы таксама бацькі, і
у нас ёсьць дзеци са
сваімі думкамі —
давайце паговорым...*

* * *

Нехта з МУСаўцаў:

— Як вас клічуць: Алеся?.. Таня?...

— Воля!

— Ну, цяпер мы вас дакладна ніколі не забудзем...

* * *

Міліцыянт:

— Да вы паглядзіце, як прыбалты жывуць! Да яны ж нам зайдросцьцяць! У парабаўнаныні з савецкім часам — мы жывем выдатна! Што вунь у Латвії творыцца...

— А Літва?

— Да вы хоць былі там?

— Вядома ж!

Паварочваюся да іншых затрыманых:

— Сябры, прапаную пасыля “адсідкі” разам на тыдзень зъезьдзіць у Вільню — адпачнем і паглядзім — як жа “складана і цяжка” там жыць.

* * *

– Кожны з прысутных тут быў затрыманы не на акцыі, а непадалёку ад плошчы. Які закон я парушыла, гуляючы з каханым хлопцам у парку?

Выкладчык з Акадэміі МУС:

– У нармальных людзей ёсьць нармальнае пачуцьцё страху. Некаторыя тэлефанавалі дзесятнаццатага ў міліцыю і запытваліся, ці можна сёньня выходзіць на вуліцу... А вы чаго там хадзілі? Дома трэба сядзець.

* * *

Выкладчык-псіхолаг, нервова пералічваючы і загінаючы пальцы:

– Вы, значыць, невінаватыя. Вы любіце Беларусь, хочаце зрабіць яе лепей, ня хочаце зъяжджаць, вы не падтрымліваеце гэты рэжым...

– Так.

* * *

Міліцыянт:

– У вас быў час падумаць над сваімі поглядамі. Ці зразумелі вы свае памылкі?

Хлопец з затрыманых:

– Раней я сабе ціха вучыўся, кніжачкі ціха чытаў і ў палітыку моцна ня лез. Але пасля таго, як я адсядзеў дзесяць сутак, мае погляды дакладна вызначыліся.

* * *

Міліцыянт:

– Ня слухайце казачкі, якія вам распавядаюць у камерах – пра затрыманыні і зьбіцьцё. Усё гэта казачкі! У іх устаноўка такая – распавядаць вам казкі.

– У нас у кожнага такая “казачка”...

* * *

Хлопец з затрыманых:

-- З дваццаці чалавек у нашай камеры васямнаццаць – людзі з вышэйшай адукацыяй. Вам гэта пра што-небудзь кажа?

Арганізатары сустрэчы яўна не чакалі такога разывіцьця падзеяў падчас размовы. Складалася ўражаныне, што сустрэчу праводзім мы, а не яны. У канцы я нават сказала заключнае слова ў стылі “давайце сябраваць, бо ўсе разумныя людзі рана ці позна будуць разам ісьці адной калонай”, падзякавала ім, што зайшлі да нас. Сп. Дрозд вымушаны быў проста працягнуць мае слова.

Так, распіраў гонар, што мы аргументавана спрачаліся, една, разумна, не паддаючыся на правакацыі. Засталося крыху расчараваныне ад того, што часта гэтыя дарослыя мужчыны з вышэйшай адукацыяй, седзячы перад намі – з большага студэнтамі, – казалі проста нелагічныя рэчы, неадпаведныя гісторыі, не адказвалі на пытаныні, мітусыліва выкручваліся. Мы падсвядома чакалі, што яны будуць больш моцныя, а яны непрыемна слабыя. Яны баяцца, яны апраўдваюцца.

Калі мы ўжо ўсталі, каб сыходзіць, адзін “кандыдат” запытаўся ў нас:

– Скажыце шчыра, у душы вы сябе адчуваеце “няўдачнікамі” з-за того, што вас сюды пасадзілі?

Нехта з хлопцаў з апошняга шэрагу кіўнуў:

– Так.

У гэты ж час я адказала:

– Я паспяховая дзяўчына, і я ў жыцьці дамагуся ўсяго!

Выкладчык, яўна не чакаючы такога майго адказу, ціха адказаў

хлопцу, які вызначыўся “няўдачнікам”:

– У гэтым і ёсьць ваша проблема.

Я ганаруся людзьмі, што прысутнічалі там, сядзелі за партамі і адстойвалі свае думкі. Iх перакананыні ўжо ня зменіць нішто. Нават выпадковыя людзі (а такіх значны адсотак), якія сапрауды проста праходзілі міма Кастрычніцкай, цяпер дакладна маюць сваё стаўленне да сітуацыі ў краіне, маюць гатоўнасць бараніць сябе і свой выбар. Як могуць нашыя бацькі, што стаялі пад Акрэсцінам, верыць у “стабільную і працвітающую” краіну, калі іх дзеці-студэнты кінутыя за краты, а па тэлебачаныні іх называюць наркаманамі і паказваюць сфабрыкованыя рэпартажы?

Тых людзей, хто прайшоў праз Акрэсціна, Жодзіна¹ – ужо нішто не стрымае. Адтуль выйшлі ўпэўненыя людзі, перакананыя, свабодныя. I на волі іх сустрэлі такія ж свабодныя і ўпэўненыя людзі, якія прайшлі праз Дзень Волі, праз ночы ў намётавым гарадку на Кастрычніцкай, праз чалавечую салідарнасць, калі людзі аддавалі тым, хто стаіць на плошчы, свае курткі, прывозілі ежу. Калі побач стаялі студэнты і выкладчыкі, школьнікі і старэнкія бабулькі, якія ў ноч перад Акрэсцінам съпявалі нам “Магутны Божа...”

Я ганаруся тым, што мы робім гісторыю. Ганаруся тым, што мы съядомыя, упэўненыя і моцныя. Мы пераможам – я гэта ведаю.

*я паспяховая дзяўчына,
і я ў жыцьці дамагуся
ўсяго!*

Каментары:

1. Удзельнікі акцыі пратэсту адбывалі адміністрацыйныя арышты ў съпецпрыёмніку-разъмеркавальніку ГУС Менгарвыканкаму на вул. Акрэсціна, ізялятary УУС Менскага райвыканкаму на Старабарысаўскім тракце і ізялятary часовага ўтрыманья г. Жодзіна.

На 8 красавіка 2006 году была прызначаная цырымонія ўступленыня на пасаду прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі.

Напярэдадні гэтай падзеі, 7 красавіка, на Кастрычніцкай плошчы Менску а 19-й гадзіне адбылася організаваная КХП-БНФ акцыя пратэсту супраць фальсіфікацыі вынікаў прэзідэнцкіх выбараў і запланаванай інаўгурациі. Удзельнікі акцыі разгарнулі расьцяжкі: "За новыя выбары", "Фальсіфікатар – не прэзідэнт", "За вольную Беларусь", "Не – фашизму!" і ўзынялі бел-чырвона-белая съязгі. Сыпецназаўцы ў форменным адзеніні і ў цывільным выціснулі людзей з плошчы ў бок вуліцы Янкі Купалы, вырывалі съязгі і кідалі іх у съметніцы. Былі затрыманы і асуджаны на 10 і 15 сутак адміністрацыйнага арышту пяцёра удзельнікаў.

Студэнт, прыхільнік Кансерватыўна-Хрысьціянскай Партыі – БНФ Уладзімір Мікалаеў быў затрыманы на вул. Купалаўскай. 10 красавіка судзьдзя суда Цэнтральнага раёну Менску Аляксей Бычко прызнаў яго вінаватым у парушэнні ч. 1 арт. 167-1 Кодэкса аб адміністрацыйных правапарушэннях – "парушэнне парадку організацыі ці правядзення масавых мерапрыемстваў" і пастанавіў пакараць арыштам тэрмінам на 15 сутак.

АКРЕСЦІЙСКІЯ УНІВЕРСІТЭТЫ

Уладзімір Мікалаеў

7 КРАСАВІКА

Доўга сядзелі ў Цэнтральным РУУС¹ – рабілі адбіткі пальцаў, здымалі на відэа, фатаграфавалі (зараз у іх электронная база і сетка на ўсе РУУСы Менску, як мне казалі). Адабралі шнуркі, рамяні і астатнія асабістыя (і ня вельмі) рэчы ўзамен на пратакол выманыня, адну копію якога далі на рукі. Пратакол запаўнялі даволі акуратна: запісалі нават імёю – унікальны нумар мабілкі, серыйнікі....

Пакуль хадзілі па будынку (дзякую КХП БНФ²), елі бананы і сасіскі. Рукі пасьля дактылоскопіі вымыць і выцерці не далі, таму елі бруднымі.

Павезьлі на Акрэсціна. Мянты былі грубыя, у газіку – цесна, патыхала бензінам... Паставілі ўздоўж съцяны, абшукалі, пасадзілі ў малую, цёмную камеру старога корпусу, дзе нары займалі амаль усё памяшканье, і толькі перад парашай і дзывярым паўнім квадратны метр падлогі, нават “на піва не сходзіш” (“хадзіць на піва” – гуляць уздоўж па камеры)... Леглі спаць.

8 КРАСАВІКА

Недзе ля 4 гадзінаў раніцы падалося, што чуў, як гукаюць “Жыве Беларусь!”. Падумаў, што падаецца скрозь сон. Раніцай аказалася, што чуў ня толькі я – у гэты час выпускалі тых, хто застаўся яшчэ з намётавага лагеру³.

Раніцай глядзелі ў вакно (трэба становіцца на батарэю) – бачылі са свайго “пентхаусу” на трэцім паверсе частку ўнутраных войскаў, флагшток... Жартавалі, што чырвона-зялёны съцяг зараз здымуць і падымуць бел-чырвона-белы, а афіцэры Акрэсціна прыйдуть прасіць прабачэнья... Съцяг сапраўды прыспусцілі -- відаць, у знак траўру

з-за інаўгурацыі. Нагадаю, што пасля выбараў Аляксандра Рыгорыча⁴ зынік на 2 тыдні, і мы ўсё чакалі, ці зъявіцца ён на інаўгурацыі. З гэтае нагоды цікавіліся здароўем презідэнта ў ахойнікаў і дзяжурных – палохалі сур'ёзнасцю інстанцыяў:)

Увечары да нас падсадзілі Васю (да гэтага сядзелі ўпяцёх – усе з Кастрычніцкай з акцыі 7 красавіка), які быў амаль голы і моцна пабіты – супраціўляўся міліцыі, якая з кватэры забірала за пабітую жонку – дачку “здала” ...

9 КРАСАВІКА

Амаль ня спаў – як і папярэднія дні, бо нары надта жорсткія і ў камеры даволі халодна, а накрыцца няма чым. Курткай можна накрыць толькі верхнюю ці ніжнюю палову тулава.

Перадалі Эдуарду⁵ “амерыканскі дэтэктыў” – чытаў па-беларуску Mіс Марпл, хаця нават днём у камеры даволі цёмна, а з адкрытым вакном – халодна. Лямпачка ват на 40 гарыць круглымі суткамі па-над дзывярыма.

Падымаюць недзе ля 7-8 раніцы, даюць венік, швабру, анучу і вядро – прыбіраць. Праз паўгадзіны съняданак – каша і цёплая вада іржавага колеру з асадкам (гарбата?). У 17 недзе абед+вячэра: баланда з пахам супу, каша з гумавым катлетазамяняльнікам, гарбата бяз цукру і заваркі. Кормяць штодзённа. Раней, кажуць, кармілі праз дзень: адзін дзень быў “лётны”, наступны – “нялётны”, а трохразовая харчаваныне – гэта панядзелак, серада, пятніца... Лыжкі нармальныя, алюміневыя з большага, а раней былі з абрэзанымі ручкамі, каб заточкі не рабілі. У камеры 1 алюміневая чарка з надрапаным “Жыве Беларусь”.

Увечары падсадзілі Валеру. Ён валяўся на нарах, амаль ня еў, акрамя кашкі раніцай і ветчыны з перадачаў, піў гарбату.

10 КРАСАВІКА

Першы раз добра паспаў і прачнуйцца адным з самых апошніх пад грукат за дзывярыма -- разносілі ежу.

Папрасілі на выхад адразу з рэчамі -- сёньня будзе суд. Хоць ён і прызначаны на 14.00, але везыці нас зьбіраюцца ў “аўтазаку” з

асуджанымі, якіх развозяць на працу. Мне дастаўся "малпоўнік-люкс" на 1 чалавека. Настроіўся на 15 сутак.

У "родным" Цэнтральным РУУС сядзелі ў камеры без вентыляцыі і з кепскім съятлом (вельмі нагадвала фінскую "саўну"), але з відэакамерай. Слухалі гісторыю, як Саша Лукашэнка частаваў шклоўскай самагонкай дэпутатаў пасля футбольных матчаў на пачатку 90-х...

На суд павезълі ў "газэлі". На выезьдзе з РУУС быў вельмі ўражаны вялікай колькасцю маіх сяброў, шмат жж-карыйстальнікаў⁶ таксама махалі мне ручкай.

У судзе Цэнтральнага раёну я вырашыў заявіць адваката. Ім аказалася маладзенская дзяўчынка з Менскай калегі, якая ўсім сваім выглядам імкнулася паказаць, што яе на працэсе няма. Дарэчы, чакалі яе болей за гадзіну, якую я ціхеняка стаяў і ўсьміхаўся, а хлапцы-амапаўцы нерваваліся і піхавалі з-за згубленага часу.

Съведкі, два байцы 1-га палка міліцыі съпецьяльнага прызначэння Менгарвыканкаму, давалі паказаныні, якія супярэчылі ня толькі адзін аднаму, але і пратаколам затрымання і выманыня. На супярэчнасцях акцэнтаваў увагу і судзьдзя Бычко Аляксей Віктаравіч: пытаўся па некалькі разоў, ці чуў Субач, як ягоныя калегі абвяшчалі мітынг несанкцыянаваным, але той упарты адказваў: "Не, ня чуў. Я ж стаяў усяго ў 20 см ад падсуднага!".

Ад заключнага слова я адмовіўся, шчыра думаючы, што з такімі супярэчнасцямі вялікі тэрмін "упаяць" нельга. Адвакатцы казаў, каб дамаўлялася на 3 сутак, якія я ўжо адседзеў, калі перад пачаткам суда ў калідоры сам акрэсліў ёй сітуацыю – яна нават нічога не пыталася... Але ў пастанове суда я прачытаў усю тулю лухту, асабліва пра неаднаразовыя папярэджаныні, якую адмовіўся падпісваць яшчэ ў пратаколе затрымання. 15 сутак...

Выходжу з "залы суда" -- пакойчыка 2 на 2 метры, дзе беззаконыне зіхціць непрыкрыта, кажу: "Пятнаццаць". Праходжу скрэзь апладзірующую залу. Толькі маіх сяброў 11 чалавек! Накідалі ў руکі перадачаў.

На лесьвіцы перасталі съляпіць успышкамі і глушыць плясканьнем

далоняў. Тады мент-канваір, якога такая рэакцыя залы крыху зъбянатэжыла, з усьмешкай спытаўся: "А что, чем больше дадут, тем лучше?" Я адказаў, што Буш⁷ болей грошай дасьць.

Пакуль сядзеў у "газэлі" -- размаўляў праз шкло. Ксеня⁸ прасілася ў камеру:) Быў расчараўаны, што ніхто не кричаў "Мало дали!" (акрамя Гандуразіана⁹, якога не было, але мне ўсё даклалі:). Папрасіў Мобіуша¹⁰ перастаць усьміхацца, бо мяне акружылі усьмешкамі, а трэба мяне акружылі ўсьмешкамі, а трэба плакаць, бо сядзеў мне яшчэ 2 тыдні!

і ўбачыць сяброў -- вельмі вялікі зарад добрай энергіі. Дзякуй!

Ганаравы картэж са мной і падпалкоўнікам Прузанам¹¹ праводзілі апладысментамі! Прывезылі ў Цэнральны райадзел. Пасядзелі крыху, і нас хацелі запіхнуць у "газік", каб адправіць "дадому", але з перадачамі, цыганачкай і яшчэ адной жынчынай і мянтамі мы ня ўлазілі, таму цыганачка (якая спачатку адмаўлялася садзіцца на калені нам) і іншая дзяўчынка паехалі на другой машынене...

Позна ўвечары да нас пасадзілі "казулінца"¹².

11 КРАСАВІКА

Прачнуўся ад холаду. ЮА¹³ ў куртцы, але ляжыць пад самай форткай, з якой вельмі моцна дзъме, хоць яна і закрытая.

Сынедаем: рысавая кашка з Galina-Blanca буль-буль (Ксеня, дзякуй!) вельмі смачная, як і гарбата, асабліва калі туды ўкінуць пакецік з гэтай самай гарбатай.

Прыйшоў яшчэ адзін казулінец. Зараз нас 7. Новы сукамернік у свой час меў шчыльныя контакты з РНЕ¹⁴, і ў палітыцы арыентуецца, на мой погляд, даволі кепска, чаго не скажаш пра першага нашага госьця-казулінца Хатаба (жж-імя hattab_by), які быў раней у "Маладым Фронце" і добра арыентуецца ў палітыцы, ведае мову і гісторыю.

Атрымаў адзеньне, падручнік па супрамаце (супраціўленыні матэрыялаў), памыўся. На вуліцы дождж.

Ядзім добра, злуемся за тое, што наперадавалі столькі прадуктаў—такіх, якіх у звычайнім жыцьці не заўсёды і купіш.

Настрой увесь дзень быў выдатны (новая цікавая кампанія, сьветлыя ўспаміны пра ўчораашню сустрэчу з сябрамі). Выйду 22-га (у дзень народзінаў) і буду чакаць ад 19.20 сваю дзяўчыну з бутэлькай піва.

12 КРАСАВІКА

Пасля съяданку пачаў чытаць супрамат, а ЮА чытаў нам Біблію. Уладзімір¹⁵ адкрыў і патрапіў: “Чужынцы ныюць і дрыжаць у замках сваіх! Прадказаныні працягнуліся, але былі болей туманнымі. “Але калі вы пацярпелі за праўду, дык вы шчаслівія. А страху ня бойцеся і не хвалюйцеся”.

А вось хлебныя шашкі не пайшлі.

14 КРАСАВІКА

Забілася параша.

Мы ўсе сонныя і апатычныя — можа сыплюць у ежу бром? Але хутчэй за ўсё, проста надвор’е і ўмовы. Пачаў чытаць «Невядомая Вайна» Сагановіча. На вуліцы дождж... Пазаўчора перадалі газеты, якія дагэтуль разглядаем. Асабліва спадабалася газета беларускіх сканвордаў “Крыжаванка”. Гулялі ў палітычнага “кракадзіла”.

А яшчэ з самай раніцы казулінцу-РНЕшніку ўсё здавалася, што выходзіць яму сёньня. Мы пачалі з яго съязбацца (ўсе) і казалі, што ён нешта пераблытаў, а ён ужо месца сабе не знаходзіў. Увечары аказалася — сапраўды пераблытаў...

15 КРАСАВІКА

Хатаба правялі.

Пачаў чытаць «Вялікае Княства» Зянона¹⁶.

16 КРАСАВІКА

Прачнуўся рана, бо ўсё ня спаў. Накрылі святочны стол, елі пасху, чыталі малітвы (хто ўмее), Біблію, “Вялікае Княства”. Перамог у біткі ўсіх.

Перадалі перадачу: пасха, яблыкі, шпроты, курыца, пятрушка, туркі, печыва, цынамон з цукрам. Да чытаў Зянона.

Памянулі добрым словам былога маладафронтайца Артура Паўленку, які праз любоў да любых крыніц фінансаваньня "для общего дела" зараз нібыта старшынствуе ў нейкай тэрытарыяльнай арганізацыі БРСМ¹⁷.

17 КРАСАВІКА

Пачалі съніцца дзяўчата.

Пад'елі трохі (святочны стол, рэшткі так бы мовіць), буду працягваць чытаць "Невядомую Вайну". Думаю, як выкручвацца з універам -- адпрацоўваць лабы (лабараторныя), закрываць пропускі.

Правялі ў варожы съвет таварышаў Эдуарда і Валодзю. Стала сумнавати і цемнавати. Нас трое.

18 КРАСАВІКА

Спаў як забіты, бо ўсю ноч вёў з Ільём¹⁸ тэалагічныя спрэчкі (от жа гэтыя пратэстанты).

Пасынедалі, съпявалі "Драбніцу"¹⁹, гулялі ў валейбол туалетнай паперай, пакуль не вывелі з сябе дзяжурнага, бо грукалі ёй па дзяўярах час ад часу. Прыходзіла экспкурсія (студэнты – мабыць, з юрыдычнага). Да нас іх не павялі, а дарма, бо мы ўсе нары экзатычнай ежай завалілі – ня менскія студэнты б адназначна засталіся.

Еў пасху з сырам, лімон з цукрам – чмурэў. Нягледзячы на тое, што ёсьць падручнік па супрамату, нічога не раблю. Лайдачу. ЮА прымусіў вучыць ангельскую мову – скажаў, што пойдзем пікетаваць амбасаду. Чаму да нас нікога не падсяляюць?

Хацеў напісаць вершык, але зразумеў, што натхненныя няма

*будзем спадзявацца, што
рэпрэсіі супраць мяне не
пачнуцца хаця б з боку бацькоў*

зусім. Няволю перажываю нармальна, але сумую па каканай. У камеры крыху цемнавта (увечары чытаць амаль немагчыма). Съпяваем песьні рэгулярна, я ўзгадваю шмат з Мельнікава²⁰, Воюша²¹, але цалкам аднавіць тэксты зазвычай не атрымліваецца...

Трэба б ужо памыцца...

Гумовыя катлеты ўжо даўно ня ем (дзяк за перадачы). Бабулька мне казала, што ў войску мяне навучаць есьці кашы. Навучылі ў турме. Будзем спадзявацца, што дома ўсё OK + рэпрэсіі супраць мяне не пачнуща хаця б з боку бацькоў. Буду класыціся спаць.

19 КРАСАВІКА

Рабілі "шмон". Забралі лыжкі. Чытаў супрамат 15 хвілінаў. Многа думаў. Перадалі яшчэ перадачаў. Хацелася паліць.

20 КРАСАВІКА

Халодна, ацяпленыне не працуе недзе з 15-га. Сънедаць ня буду. "Байкот – гэта маральная перамога". Некалькі хвілінаў моцна хацелася піва.

21 КРАСАВІКА

Спаць. Баліць галава. Узяў у руکі супрамат...

22 КРАСАВІКА

Спаў кепска, пісаў і было халодна.

Падзялілі майно. Калі мая кахраная прыйдзе — аддам ёй, бо яна жыве ў інтэрнаце. Але здаецца, што з кожнай гадзінай мяне чакае ўсё меней дзяўчат. А вось у Ільлі наадварот: аб'явілася шляхам перадачы дзяўчына, якую ён ня бачыў 2 гады. Чакаю як мінімум 10 чалаек "групы падтрымкі" – без уліку сваякоў, іх вітальных воклічаў "Мало дали!" і "Даёшь второй круг!".

Застаецца 9 гадзінай. Трэба падагульніць: утрыманыне ў съпецпрыёмніку-разъмеркавальніку – ня вельмі вясёлае баўленыне часу. Раз на раз не прыходзіцца, і камфортныя санаторныя ўмовы, у якіх я быў сёлета, могуць у наступны раз пераутварыцца ў невыносную клааку казематаў.

Відэакамеры мы так і не знайшлі (за плёнку з запісам, як мы сядзелі, я б шмат чаго аддаў:))), а аўдыёжкукі былі добра скаваныя:) -- якіх толькі забаваў не прыдумаеш, каб кампенсаваць лішак часу пры яўным абмежаваныні прасторы.

Псіхалагічнага ціску на мяне ўтрыманыне ў няволі не аказала (за "кампом"²² у пакойчыку сядзець прызычаіўся ж). Нары (голыя дошкі, фанера) і нават ежа таксама з цягам часу могуць стаць звыклай справай. Сёньняшняя сістэма адміністрацыйных арыштаў не накіраваная на тое, каб «зламаць» чалавека, але вымушае кожнага, хто прайшоў праз яе, задумца і зрабіць свае асабістыя высновы. Лёс ламаецца па-за камерай – праз выкладчыкаў і рэктаратаў, праз месца працы і нават праз бліzkіх людзей.

Каментары:

1. РУУС Цэнтральнага раёну Менску.
2. Кансерватыўна-Хрысьціянская Партыя БНФ.
3. Быў створаны на Каstryчніцкай плошчы Менску 20 сакавіка 2006 году ўдзельнікамі мірнай акцыі пратэсту супраць вынікаў прэзідэнцкіх выбараў. Намёты вялікіх лагераў быў ліквідаваны ў ноч з 23 на 24 сакавіка, удзельнікі – арыштаваныя.
4. Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка.
5. Эдуард Бокі, актыўіст КХП БНФ, за ўдзел у акцыі 7 красавіка пакараны адміністрацыйным арыштам тэрмінам на 10 сутак згодна з ч.1 арт. 167-1 КаАП – "парушэнне парадку арганізацыі ці правядзеньня масавых мерапрыемстваў". Пастанову вынес судэздзяя Аляксей Бычко.
6. LiveJournal (Жывы Журнал): livejournal.com
7. Джордж Буш, прэзідэнт ЗША.
8. Ксенія, прыхільніца Кансерватыўна-Хрысьціянской партыі – БНФ.
9. Гандуразян, жж-карystальнік hondurazian, прыхільнік КХП БНФ.
10. Мобіуш, жж-карystальнік mobiusz, прыхільнік КХП БНФ.
11. Анатоль Прузан, намеснік начальніка РУУС Цэнтральнага раёну Менску.
12. Прыхільнік кандыдата ў прэзідэнты Аляксандра Казуліна.
13. Юры Адамавіч Белен'кі, выконваючы абавязкі старшыні Кансерватыўна-Хрысьціянской Партыі БНФ на Беларусі. За арганізацыю акцыі 7 красавіка пакараны адміністрацыйным арыштам тэрмінам на 15 сутак згодна з ч.1 арт. 167-1 КаАП – "парушэнне парадку арганізацыі ці правядзеньня масавых мерапрыемстваў". Пастанову вынес судэздзяя Аляксей Бычко.
14. РНЕ – расійская ўльтраправая нацыяналістычная арганізацыя; у Беларусі дзейнічае яе рэгіянальнае аддзяленыне.
15. Уладзімір Богач, прыхільнік КХП БНФ, за ўдзел у акцыі 7 красавіка пакараны адміністрацыйным арыштам тэрмінам на 10 сутак згодна з ч.1 арт. 167-1 КаАП – "парушэнне парадку арганізацыі ці правядзеньня масавых мерапрыемстваў". Пастанову вынес судэздзяя Аляксей Бычко.
16. Зянон. Вялікае Княства. Паэма, вершы і фатаграфіі. "Беларускія Ведамасьці",

Нью-Ёрк – Варшава, Таварыства Беларускай Культуры ў Летуве, Вільня, 2005 г. – 132 стар. : іл.

17. Беларускі Рэспубліканскі Саюз Моладзі, праўрадавая моладзевая арганізацыя.
18. Ільля Шыманскі, актыўіст Аб’яднанай грамадзянскай партыі, за ўдзел у акцыі 7 красавіка пакараны адміністрацыйным арыштам тэрмінам на 15 сутак згодна з ч. 2 арт. 167-1 КаAP – “парушэнне парадку арганізацыі ці правядзення масавых мерапрыемстваў”. Пастанову вынес судзьдзя Аляксей Бычко.
19. “Дробна-драбніца” – застольная песня.
20. Андрэй Мельнікаў, беларускі літаратар і бард.
21. Сяржук Сокалаў-Воюш, беларускі бард, журналіст, літаратар.
22. Кампутар, слэнг.

5 ліпеня 2007 году суд Цэнтральнага раёну Менску пакараў арыштам тэрмінам на 15 сутак аднаго з лідэраў моладзевай організацыі Партыі БНФ - "Моладзь БНФ" - Алеся Каліту і на 10 сутак ягонага паплечніка Паўла Серадзенку. Моладзевыя актыўісты былі затрыманыя 3 ліпеня і абвінавачаныя ў "дробным хуліганстве" (артыкул 17.1 КаоАП РБ). Адміністаратцыйныя справы разглядала судзьдзя Тацяна Паўлючук.

Алеся Каліта і Павел Серадзенка 3 ліпеня знаходзіліся на сядзібе Партыі БНФ, калі пачулі з вуліцы крыкі сваёй сяброўкі Насты Александровіч аб дапамозе. Праз вакно яны ўбачылі, як невядомыя мужчыны цягнуць Насту ў машыну. Алеся і Павел пабеглі дапамагчы дзяўчыне, але ў выніку былі самі затрыманыя.

Съведка з боку міліцыі Гвардзейцаў у судзе паведаміў, што з камітэту, якому яны падпарадкоўваліся, далі каманду затрымліваць маладых людзей, якія выходзяць з управы Партыі БНФ, паколькі яны могуць мець пры сабе дыскі і агітацыйную літаратуру.

3 ліпеня – дзяржаўнае сьвята, Дзень Незалежнасці (Дзень Рэспублікі). У гэты дзень у Менску адбыўся вайсковы парад і тэатралізаванае спартыўна-моладзевае шэсьце, увечары неба сталіцы асьвятліў салют...

15 СУТАК, ЦІ “ХАТА № 22”

Алесь Каліта

Я пачаў весьці свой кароткі дзёньнік толькі на восьмыя суткі, але жаданьне пісаць прыйшло раней: з-за недахопу фізічнай актыўнасьці мноства думак праста запатрабавалі быць перанесенымі на паперу. Тут, на Акрэсціна, звычайныя рэчы – бляютка папера для друкаркі, асадка з лагатыпам фірмы, дзе працуе любая дзяўчына, – набываюць асаблівую каштоўнасць, даюць адчуваньне, што на волі цябе чакаюць каханая і паплечнікі.

Але добра, бадай, пачну.

СУТКІ ПЕРШЫЯ

Затрыманыне нейкае бесталковае. Пры большай абачлівасці мог бы ня сесці. Калі нас з Пашам Серадзенкам прывезылі ў Цэнтральны РУУС, мы яшчэ больш за дзьве гадзіны нічога ня ведалі пра свой далейшы лёс, хаця і не выключалі арышту. Добра, што сябры прадбачліва прывезылі воды і тое-сёё з ежы. Так што галоднымі з Пашам не засталіся, а дзякуючы Андрусу Ігнатовічу, які прыцягнуў спальнік, мы ня зъмерзлі ў першую ноч.

На Акрэсціна нас прывезылі ўвечары, недзе а дзясяттай. Як звычайна, пералічылі ўсе рэчы і закінулі ў сырую камеру на першым паверсе. Пасля некалькіх просыбаў Пашу далі прыпаліць, і ён адну за другой выпаліў чатыры цыгарэты, жартуючы пры гэтым, што съяротная доза для чалавека – два пачкі. Бліжэй да ночы аддалі спальнік. Трэба было класціся спаць. Стомленыя дзённымі прыгодамі, мы захуталі ногі ў спальнік і заснулі. Сыніўся мне суд справядліві.

Сон быў вельмі падобны на судовы працэс над Лямкіным з фільма “Хачу ў турму”. Судзьдзя пачціва тлумачыла мае правы на роднай мове і хвалявалася за мой кашаль, які і сапраўды зъявіўся недзе пад раніцу.

Уначы было чуваць, як на вуліцы грымеў салют.

СУТКІ ДРУГІЯ

Пабудзілі нас недзе а шостай раніцы. Мы прыбраў камеру, потым пасындалі аўсянкай і крыху сагрэліся гарбатай бяз цукру. Бліжэй да дзесяці нас з рэчамі выклікалі на калідор. З дзяжурнага пакоя выйшаў адзін з канваіраў і, убачыўшы нас, гучна крикнуў:

– Жыве Беларусь!?

– Жыве Вечна!!! – пачуў ён у адказ, усыміхнуўся, кіўнуў галавой і пачаў рабіць пераклічку ў адпаведнасці са сваімі запісамі.

Пасыля гэтага першых восем чалавек, у tym ліку мяне і Пашу, павялі ў самую вялікую “хату” аўтазака – аддзел памерам прыкладна метр на два, з вузкімі (20 см) лавамі для сядзення. Ад недахопу паветра выратоўвалі толькі адкрыты люк у кузаве ды дзвіверы-краты.

адзін з канваіраў, убачыўшы нас, гучна крикнуў:

– Жыве Беларусь!?

– Жыве Вечна!!! – пачуў ён у адказ, усыміхнуўся, кіўнуў галавой

3 Акрэсціна нас павезылі ў Цэнтральны РҮУС, адкуль, атрымаўшы тэлефоны, мы змаглі паслаць “папрашайку” *131* _ _ _ # сябрам.

Нас аддзялілі ад агульнага натоўпу “адміністрацыйнікаў” і пасадзілі ў РҮУСаўскі ізалятар, паведаміўшы, што на суд павязуць толькі пасыля дзяўюю гадзінаў дня. Гэтая навіна, шчыра кажучы, крыху засмуціла, бо ў судзе чакалі сябры, паплечнікі, адвакат, журналісты...

Пасыля другой гадзіны нас вывелі з камеры і размясьцілі ў “сабачым” адсеку “рафіка”, а ўслед рушылі два съпецсуправаджальнікі на срэбнай “дзясятцы”. Па дарозе мы з Пашам разглядалі, як

рабочая дэмантуюць сцэну каля Стэлы¹, а побач дворнікі зьбіраюць пляшкі ад дзеятынаццаціградуснага “элексіру весялосьці”.

Ля будынку суда Цэнтральнага раёну, дзе раней месціцца ліквідаваны ўладамі Беларускі гуманітарны ліцэй імя Якуба Коласа², нас чакалі сябры. “Рафік” стаў пад пякучае сонца і хутка нагадаў, што зроблены з жалеза і пафарбаваны ў цёмна-зялёны колер. Адчуваньне, што цябе, як шпроту, зажыва смажаць у бляшанцы, асаблівага аптымізму не дадавала. Калі тэмпература паднялася да сарака, стала не хапаць паветра, і мы пачалі прасіць пераехаць у цень. Але канваір (які сядзеў наперадзе з адчыненымі дзвіярыма) адмаўляўся: “Ну я ж таксама сяджу у машыне”. Прыйшлося малываць у вакенцы паплечнікам лічбы 03. “Хуткая” прыехала недзе праз дваццаць хвілінаў, і ў гэты момент мяне вывелі з “канваірскай лазні”.

Што ж, гэта стане нагодай для асобнага “разъбіральніцтва” ў нашай зусім не незалежнай пракуратуры, куды я адразу пасьля выхаду падам адпаведныя скаргі.

Судзілішча. Судзілішча (судом гэтую працэдуру назваць проста немагчыма) прынцыпова не адрознівалася ад падобных працэсаў, якія, на жаль, добра вядомыя беларускаму дэмакратычнаму грамадству.

Даведаўся, што Пашу далі 10 сутак.

Пасьля некалькіх “няўдалых спрабаў” зразумець пытаныні судзьдзі: “Імя? Фамилия? Отчество? Место рождения?” заяўі хадайніцтва пра ўдзел у судовым працэсе перакладчыка. Быў абвешчаны перапынак, падчас якога я меў “душэўную” размову з адным з суправаджальнікаў. Спачатку “няшчасны” паскардзіўся, што з-за нас ужо трэці дзень ня можа патрапіць дадому, а потым пахваліўся, што ў ягоным падпарадкаваныні знаходзяцца сорак пяць участковых міліцыянтаў з Цэнтральнага раёну, з чым я яго і павіншаваў.

Перакладчык – задыханая жанчына – з’явілася недзе хвілінаў праз сорак. Праўда, валодала яна добра толькі “трасянкай”, і нам з адвакатам ды Любою Лунёвой³ перыядычна прыходзілася падказваць ёй пераклад тых ці іншых словаў. Судовы вырак – 15 сутак. Да такога “пакараньня” я, у прынцыпе, і рыхтаваўся.

Калі вялі да “рафіка”, пасьпей папрасіць перадаць мне цёплую вопратку і кнігі Караткевіча. У гэты момант на мабілцы съпецназаўца, які съведчыў супраць мяне і Паўла, загучала песня: “Хоть нету ни кола и ни двора, чужие сапоги натерли ноги, работникам ножа и топора, романтикам с большой дороги”. Напэўна, ён сам – “вялікі рамантык”.

На Акрэсціні нас прывезлы ўначы. Спальнік мне не аддалі, але гэта асабліва на сон не паўпłyvala.

СУТКІ ТРЭЦІЯ

Недзе а дзясятай раніцы нас з Пашам вывелі ў калідор і разьвяялі па розных камерах на другім паверсе. Болей на тэрыторыі Акрэсціні мы ня бачыліся.

Мяне перавялі ў адзінаццатую “хату”.

“Хата” № 11. Камера № 11, здаецца, самая вялікая на Акрэсціні. Дзьве “сцэны” (драўляныя насьцілы, на якіх съпяць арыштаваныя) на шэсцьць і дзесяць чалавек, даволі шырокі (1 м) праход паміж імі, што дазваляе нармальна перамяшчацца. У сем вечара нас у камеры было дзесяцёра, а бліжэй да поўначы “закінулі” яшчэ трох чалавек: Антона, які штосьці съцягнуў на працы і атрымаў пяць сутак; Кірыла – ён п’яным зьбіў съметніцу; Андрэя здала ўчастковаму маці -- ён зладзіў дома пьянку, панавёў дзяўчат, за што і сеў на пяць сутак.

Уваходжу ў звычайны акрэсцінскі рытм:

6:00. Пад'ём, прыборка камеры. Дзяжурны міліцыянер выдае вядро, швабру, анучу, шуфлік ды расьцярушаны венік.

8:00. Съяданак: каша – 90 % аўсяная сечка, жалезны кубак (алюміневая прыбраўлі пасыля падарунка Анатоля Лябедзькі Дзіку Чэйні⁴ несалодкай гарбаты, хлеб чорны паўбуханкі і хлеб белы 140г.

9:00. Ранішняя праверка. Дзяжурны міліцыянерabyходзіць камеры і прымае пытаныні і пажаданыні. Збольшага гэта фармальнасьць, і мае пытаныні наконт дзесяцігадзіннага перапынку паміж съяданкамі і абедамі, а таксама адносна салодкай гарбаты так і засталіся без адказу.

18:00. Абед: суп – звычайна расольнік альбо боршч – на выгляд і смак падобныя на баланду, каша – звычайна аўсяная сечка альбо пярлоўка, катлета – хлебна-мясная альбо рыбная, хлеб – паўбуханкі чорнага і 140 г. белага.

20.00. Вячэра: каша – звычайна грэчневая, гарбата – несалодкая.

21:00. Вячэрні абход дзяжурнага. Трэба распісацца за заутрашняе харчаваныне.

22:00. Фармальны адбой. Але мы з сукамернікамі яшчэ доўга размаўляем “пра жыцьцё”.

Сёння мне прынесылі першую перадачу – цёплыя рэчы і кнігу Уладзіміра Арлова “Сланы Ганібала”.

СУТКІ ЧАЦЬВЁРТЫЯ

Удзень з адзінаццатай камеры Антона, Кірыла, Андрэя і мяне “перакінулі” ў дваццаць другую, што на трэцім паверсе. Тут я і правёў астатнія адзінаццаць сутак. На той час у камеры ўжо быў адзін арыштаваны – Саша, мужчына гадоў пад сорак, асуджаны на пяць сутак за банальную бытавую п'янку.

“Хата” № 22 – разы ў чатыры меншая за № 11 (прыблізна 12 м. кв.). Каля 80% камеры займае “сцэна” на шэсьць чалавек (хаця па закону на аднаго арыштаванага павінна быць ня меней за 4 м. кв.), астатнія 20% – прыбіральня і вузенъкі (30 см) праход паміж “сцэнай” і сцяной.

Недзе а восьмай вечара да нас “закінулі” васемнаццацігадовага хлопца Арцёма, якому на выгляд яму было ня больш

за шаснаццаць. Свае пяць сутак ён атрымаў за тое, што скраў у бацькі бензін, каб пакатацца з сябрамі на матацыкл.

Вылепілі фішкі і кубікі, каб гуляць у так званую "мандавошку". Ноч прайшла хутка, праўда, Андрэй некалькі разоў падыходзіў да "кармушкі" (квадратнае вакенца ў дэзвярах, прадугледжанае для падачы ежы) і праз шчыліну спрабаваў кагосьці выгледзець. За дэзвярама нікога не было.

СУТКІ ПЯТЫЯ

Першая палова дня прайшла спакойна. Елі, спалі, чыталі, гулялі.

Бліжэй да вечара пачалі гаварыць пра палітыку. Андрэй хадзіў па камеры, шукаючы "жучкі" і відэакамеры. Ён заявіў, што знайшоў ў сцяне адтуліну, дзе раней стаяў "жучок", і сцывярджаў, што нават адчувае нейкія вібрацыі, бачыць інфрачырвонае выпраменьваныне.

Лежачы на "сцэне", мы спрабавалі разгледзець малюнкі на жоўтай тынкоўцы. Я знайшоў выяву мужчыны на асьле, а Антон — жанчыну, якая пасылізнулася на бананавай лупіне.

Аб адзінаццатай мы нечакана прачнуліся ад дзікага ляманту і сутаргай Андрэя — у яго здарыўся прыступ эпілепсіі. Мы сталі грукаць ў дэзверы, каб паведаміць пра гэта дзяжурнаму. Хвілін праз дзесяць прыступ у Андрэя скончыўся. "Хуткая" прыехала толькі праз паўгадзіны. Андрэю зрабілі ўкол і прапанавалі паехаць у бальніцу, але ён адмовіўся. Нас папярэдзілі, што яшчэ некаторы час хлопец будзе не ў сабе. І праўда, ён пачаў знаёміцца з намі, зьбіраўся некуды ісці, але, зразумеўшы, што дэзверы зачыненыя, стаў дапытвацца: "А чаму ў гэтым пакоі шпалеры жоўтыя, а ня сінія? Чаму ўрач казала, што гэта съпецпрыёмнік? Я ж насамрэч у гасьцях у сябра". Сярод начы Андрэй пачаў размаўляць устых з нейкім "Владимиrom Владимировичем" і, гледзячы праз краты, кричаў, што ад чырвона-

леглі спаць, але праз некаторы час

пачалі гаварыць пра палітыку. Андрэй хадзіў па камеры, шукаючы "жучкі" і відэакамеры

га съвятла ў яго баляць вочы. Затым нечакана з крыкам: "Ну ўсё, я аддам яго вам!" ён кінуўся на съпячага Арцёма з кулакамі. Дзякую Богу, мы хутка зрэагавалі і скруцілі яго. Паклікалі калідорнага, але той пабаяўся вывесыці звар'яцелага хлопца.

Бліжэйшую гадзіну мы сачылі за Андрэем самі. Перыядычна, у адказ на нейкія загады з вочка камеры ад толькі яму бачных сілаў, ён пранізьліва крычаў "Што?!" . Ня спала ўсё Акрэсціна. Недзе а пятай раніцы па Андрэя прыехала "хуткая", а мы яшчэ доўга не маглі заснуць, асэнсоўваючы, што літаральна на нашых вачах у чалавека "зъехаў дах".

СУТКІ ШОСТЫЯ

Дзень прайшоў незаўважана, бо трывожная нач падарыла нам выдатны дзённы сон.

СУТКІ СЁМЫЯ

Паціху вызываюць сукамернікаў.

Удзень атрымаў замоўленыя кодэксы – Адміністрацыйны і Працэсуальны.⁵ А яшчэ – белую паперу, асадку, апошняя нумары "Нашай Нівы" і "Новага Часу". Пачаў наталяць смагу чытаньня.

СУТКІ ВОСЬМЫЯ

Да нас "закінулі" Сяргея, зынешне акуратнага мужчыну, які падбашырыў дома і атрымаў сем сутак. Палову дня ён спрабаваў дапрасіцца калідорнага патэлефанаваца дадому. Безвынікова. Селі з ім пісаць заяву на імя начальніка АСПР⁶. Так, паводле Працэсуальна-выкананічага кодэкса, па рашэнні начальніка съпецпрыёмніка адміністрацыйна арыштаванаму могуць быць дазволеныя тэлефонныя размовы з аплатай з ягоных асабістых сродкаў.

Напісаную заяву перадалі на імя начальніка. Пасля гэтага Сяргея некалькі разоў вадзілі да нейкага чалавека ў цывільным, які распытваў, пра што гэта ён хоча паразмаўляць па тэлефоне і чаму напісаў такую афіцыйную заяву. Майму сукамерніку так і не дазволілі патэлефанаваць, але і пісьмовую рэзалюцыю начальніка не прадставілі.

СУТКІ ДЗЯСТАЫЯ

З раніцы адбыўся “шмон”.

“Шмон” – гэта працэдура, якая праводзіцца звычайна два разы на тыдзень. Усіх выводзяць з камеры, пасыля чаго два супрацоўнікі мацаюць вірапаку арыштаваных і аглядаюць яе з дапамогай металашукальніка. У гэты час яшчэ трох супрацоўнікі корпаюцца ў рэчах, што ляжаць у камеры, і з ліхтарыкам праглядаюць усе шчыліны.

Падчас “шмона” адзін з супрацоўнікаў запытаўся, навошта мне столькі паперы. “Скаргі пісаць”, – адказаў я. Зъдзіўлены, ён пажадаў мне посьпехаў.

Недзе пасыля дванаццатай, стаўши на батарэю, я пачаў назіраць за мітусынёй салдатаў вайсковай часткі ўнутраных войскаў, што разьмешчаная за Акрэсцінім. Нечакана ўнізе пабачыў знаёмага чалавека ў съветлай вятроўцы.

– Галіеў! – гучна паклікаў я.

Чалавек спыніўся. Так, сапраўды, гэта быў адвакат Аляксандр Галіеў, які абараняў мяне на судзе. Аказалася, што ён прыходзіў да Паши, якога сёньня павінны вызваліць.

Галіеў пасыпеў сказаць мене, што супраць Дашкевіча і Фінькевіча заведзеныя новыя справы⁷, і зараз ён як раз съпяшаецца да іх.

“Рэжым лютуе. Засталося стварыць лагеры і ссылаць нязгодных туды пачкамі”, – падумаў я.

Пасыля дзявюох гадзінаў Сяргея перавялі ў іншую камеру, а ў нашу “закінулі” трох чалавек з адзінаццатай:

Іван – былы марак, атрымаў сем сутак. Здала жонка за п’янку.

Юра – па п’яні скраў трох жуйкі ў краме, за што атрымаў пяць сутак.

Андрэя здаў участковому бацька. Усё за тое ж – п’янку.

Андрэй паўгады таму датэрмінова вызваліўся зь “Віцьбы”⁸, дзе бачыў Казуліна⁹ і гуляў у футбол са Скрабцом¹⁰. Ён распавёў, як аднойчы ў камеру да асуджаных, якія пасыля адбою глядзелі тэлевізар, зайшлі дзяжурныя і началі гнеўна распытвацца, хто ім дазволіў парушаць рэжым. Пачуўшы ў адказ: “Нам Казулін дазволіў!”, яны разъвярнуліся і моўчкі выйшлі.

Ад Андрэя мы даведаліся пра жыцьцё Валадаркі¹¹: прыкладна

раз на два месяцы ім наладжвалі “маскі шоў” – у камеру забягалі бамбізы ў камуфляжы і масках і на арыштаваных адпрацоўвалі ўдары дубінкамі. А яшчэ – пра сістэму “коннай” перапіскі, калі паміж карпусамі нацягваюцца ніткі з распушчанага швэдра, па якіх перацягваюцца лісты. Такім чынам паміж карпусамі і камерамі вядзецца пастаянная перапіска. За яе адказваюць адмысловыя “паштальёны-рассыльшчыкі”. Іх працоўны час цягнецца ад адбою да пад’ёму, днём жа яны спяць.

СУТКІ АДЗІНАЦЦАТЫЯ

Пасля съяданка мяне разбудзіла вуркатаньне голуба, што прыляцеў на падваконье нашай камеры. Я стаў на батарэю, шэрагая птушка з цікавасцю пазірала на мяне. На пляцы часткі ўнутраных войскаў жаўнер на “Урале” рабіў разварот. Праз пару хвілінаў да яго падышоў старэйшы па званьні міліцыянт. Адбылася размова наступнага зъместу:

Міліцыянер: Ну скажи мне, солдат, что ты, ё... твою мать, творишь?

Жаўнер: Машину разворачиваю.

Міліцыянер: Какого х...я? Она ж, б...дь, стояла, никого на х...й не трогала.

Жаўнер: Так мне ж прaporщик приказал.

Міліцыянер:
А с тобой кто,
б...дь, разговаривает? Капитан! Поставь, ё...
твою мать, машину на место!

Жаўнер:
Есть...

СУТКІ ДВАНАЦЦАТЫЯ

Цэлы дзень прыкалаваліся з адміністрацыі. Андрэй намаляваў нашу камеру і дзяжурную, якая стаіць у дзывярах.

Мне засталіся дзьве “катлеты”. Так на Акрэсціні часам называюць суткі, бо тут стабільна адзін раз на дзень выдаюць катлету.

СУТКІ ТРЫНАЦЦАТЫЯ

Цэлы дзень пісаў лісты палітвязням.

СУТКІ ЧАТЫРНАЦЦАТЫЯ

Раніцай Івана павезылі на абсьледаваньне на алкагалізм. У кабінеке ўрача яму задалі чатыры анкетныя пытаньні, пасля чаго ён разам з жанчынай-сыледчым паехаў назад. Гла дарозе следчы паказала Івану акт толькі што праведзенага абсьледаваньня, з якога вынікала, што той дзесяць гадоў ужывае алкаголь запоямі, і што ён “лживый и изворотливый”. Іван быў у роспачы. Мы вырашылі разам скласці скаргу ў пракуратуру па факце паклёпу. Гэта крыху ўзыняло яму настрой.

Нарэшце маё дванаццацідзённае патрабаваньне адвесьці нас у душ дало свой плён, і мы гадзіну мыліся.

А шаснаццатай да нас “закінулі” Фёдара – мужчыну гадоў трыццаці пяці бамжаватага выгляду. Яму далі дзесяць сутак за пашэнне артыкулу 17.1 (“дробнае хуліганства”)¹². У суботу чатырнаццатага ў падвале гастроному, што каля клубу «Садко» (раён Камароўскага рынку) ён знайшоў двух забітых, пра што і паведаміў прыбіральшчыцы. На наступны дзень Фёдар даведаўся: яго шукае міліцыя. Тады ён сам патэлефанаваў у Савецкі РУУС¹³, прыехалі міліцыянты, адвезылі яго ў аддзяленьне. Пасля трохгадзіннага допыту ў фармаце: “Кажы, хто забіваў?” на небараку склалі пратакол і рапарты, быццам бы ён п’яны (на экспертызу не вазілі) лаяўся матам і правакаваў міліцыянтаў на бойку. Распавёўшы нам гэтую гісторыю, Фёдар заяўвіў: “Цяпер калі нават буду бачыць, як каго-небудзь забіваюць, чорта з два ў міліцыю паведамлю!”

СУТКІ ПЯТНАЦЦАТЫЯ

Лічу хвіліны да таго моманту, як апнуся на свабодзе.

А дзясятай мяне перавялі ў камеру на першым паверсе. Гэта наводзіла на трыв думкі: альбо вывезуць і "ўкатаюць" яшчэ сутак пятнаццаць, альбо адвязуць у іншы раён гораду, і таму адпусьцяць, альбо праста выпусьцяць на пару гадзінаў раней. Адпусьцілі крыху раней.

На вуліцы стаяла невыносная съякота.

Сустрэць мяне прыйшло шмат сяброў. Дзякую усім!

Каментары:

1. Комплекс "Менск – горад-герой" на праспекце Пераможцаў.
2. Нацыянальны гуманітарны ліцэй быў заснаваны 28 лістапада 1990 году (уваходзіў у склад Беларускага гуманітарнага адкукацыйна-культурнага цэнтра – БГАКЦ). Першапачаткова працаваў як нядзельны пры Таварыстве беларускай мовы імя Ф. Скарыны Савецкага раёну г. Менску. Загадам Міністэрства народнай адкукацыі БССР № 214 ад 23 верасня 1991 г. на базе нядзельнага ліцэю быў створаны стацыянарны Беларускі гуманітарны ліцэй, які пачаў працу з 1 кастрычніка 1991 года. 15 студзеня 1992 году распараджэннем Савету Міністраў БГАКЦ быў выдзелены будынак № 21 па вул. Кірава. 10 ліпеня 1998 г. Пастаноўай Савета Міністраў БГАКЦ быў рэарганізаваны ў Нацыянальны дзяржаўны гуманітарны ліцэй імя Якуба Коласа. У чэрвені 2003 г. загадам Міністэрства адкукацыі ліцэй быў ліквідаваны з матывіроўкай неабходнасці «аптымізацыі навучальнага працэсу». З 2006 году ў будынку размешчаны суд Цэнтральнага раёну Менску.
3. Любоў Лунёва – карэспандэнт Беларускай службы Радыё "Свабода".
4. У траўні 2006 году падчас сустрэчы ў Вільні старшыня АГП Анатоль Лябедзька падараўваў віце-прэзідэнту ЗША Дзіку Чайні алюміневы кубак з Акрэсцінай, сказаўшы, што з такіх кубкаў п'юць гарбату беларускія палітвязнікі.
5. Кодэкс аб адміністрацыйных правапарушэннях Рэспублікі Беларусь і Правэсуальная-выкананчы кодэкс аб адміністрацыйных правапарушэннях Рэспублікі Беларусь.
6. АСПР – Аб’яднаны съпецпрыёмнік-разымеркавальнік ГУУС Менгарвыканкаму.
7. Дзымітрый Дашкевіч – старшыня моладзевай організацыі "Малады Фронт". 2 лістапада 2006 году асуджаны на 1 год 6 месяцаў пазбаўлення волі па арт. 193.1 Крымінальнага кодэксу – "арганізацыя дзейнасці аб’яднання, фонду ці рэлігійнай арганізацыі, якая не прыйшла дзяржаўнай рэгістрацыі, ці ўдзел у ёй" ("Малады Фронт" у Беларусі ня мае дзяржаўнай рэгістрацыі, зарэгістраваны ў

Чэхii). Падчас адбыцьця пакараньня супраць Д. Дашкевіча была ўзбуджаная крым-інальная справа па арт. 402 КК – “адмова або ўхіленне съведкі ад дачы пакараньня” за адмову съведчыць супраць сяброў “МФ”. 9 лістапада 2007 году быў прызнаны вінаватым і пакараны штрафам у памеры 60 базавых велічыняй. 23 студзеня 2008 году вызвалены з калоніі згодна з рашэннем Вярхоўнага суда, які зьменшыў тэрмін пакараньня да 1 году (у месцах пазбаўлення волі правеў 4 “лішнія” месяцы).

Артур Фінькевіч – на той час адзін з лідэраў “Маладога Фронту”. 12 траўня 2006 году асуджаны на 2 гады абмежаванья волі (так званая “хімія”) па ч. 2 арт. 339 Крымінальнага кодэксу – “злоснае хуліганства” – за наянсеньне палітычных графіці. Адбываў пакараньне ў папраўчай установе адкрытага тыпу г. Магілёву. Новая крымінальная справа была ўзбуджаная па арт. 415 КК (“ухіленне ад адбыцьця пакараньня”) за парушэнне рэжimu. 26 кастрычніка 2007 году быў зьмешчаны ў СІЗА. 20 сьнежня 2008 году асуджаны на 1 год і 6 месяцаў пазбаўлення волі. 5 лютага 2008 году касацыйная судовая інстанцыя зьменшила тэрмін пакараньня да 6 месяцаў абмежаванья волі, і А. Фінькевіч быў вызвалены (дні, праведзеныя ў месцах пазбаўлення волі, залічваюцца суадносіна “хіміі” як 2 да 1).

8. Калонія агульнага рэжimu № 3, якая знаходзіцца ў пасёлку Віцьба Віцебскай вобласці.

9. Аляксандр Казулін – кандыдат у прэзідэнты падчас прэзідэнцкіх выбараў 2006 году, на той час – старшыня Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Народная Грамада). Затрыманы 25 сакавіка 2006 году падчас правядзення масавай акцыі ў Менску. 13 ліпеня 2006 году асуджаны на 5 гадоў 6 месяцаў пазбаўлення волі. Абвінавачаньне было прад'яўлена па ч. 2 арт. 339 Крымінальнага кодэксу (“злоснае хуліганства”) па эпізодах 17 лютага і 2 сакавіка, а таксама па ч. 1 арт. 342 КК (“арганізацыя групавых дзеяньняў, якія груба парушаюць грамадскі парадак”) па падзеях 25 сакавіка. 16 жніўня 2008 году вызвалены згодна з указам А. Лукашэнкі аб памілаваньні.

10. Сяргей Скрабец – дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі другога склікання. Быў затрыманы 15 траўня 2005 году. 14 лютага 2006 асуджаны на 2 гады 6 месяцаў пазбаўлення волі па абвінавачаныні ў выманьванні крэдыту ў дзяржавы. Абвінавачаньне ў незаконнай прадпрымальніцкай дзеянасьці суд палічыў страціўшым сілу з-за тэрміну даўніны, а падрыхтоўку да дачы хабару – недаказанай. Вышашаў на волю 15 лістапада 2006 году.

11. Сыледчы ізялятар №1 УДВП МУС РБ па Менску і Менскай вобласці, разьмешчаны ў Менску па вуліцы Валадарскага, 2.

12. Артыкул 17.1 Кодэксу аб адміністрацыйных правапарушэннях.

13. РУУС Савецкага раёну г. Менску.

27 ліпеня 2007 году беларускай дэмакратычнай супольнасьцю традыцыйна адзначаўся День Незалежнасьці – у гэты дзень ў 1990 годзе была прынятая Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце Беларусі. Да 1996 году гэты дзень з'яўляўся дзяржаўным сьвятым.

З 23 ліпеня пачаліся затрыманыі распаўсюднікаў інфармацыйных матэрыялаў пра акцыю, прымерканую да сьвяточнай даты. Па дадзеных праваабаронцаў, за гэты час 10 чалавек былі асуджаныя на розныя тэрміны адміністрацыйных арыштаў, 4 атрымалі буйныя штрафы.

У Дзень Незалежнасьці былі затрыманыя 9 чалавек, двое з іх – пакараныя арыштамі.

Франак Вячорка, адзін з лідэраў моладзевай арганізацыі Партыі БНФ – "Моладзь БНФ", быў затрыманы 27 ліпеня каля плошчы Незалежнасьці ў Менску. За знайдзеную сярод ягоных рэчаў 10 паштовак-віншаваньняў з Днём Незалежнасьці на яго быў складзены пратакол адміністрацыйнага правапарушэння згодна з арт. 23.34 КаАП – «парушэнне парадку арганізацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў». 30 ліпеня судзьдзя суда Заводскага раёну Менску Кацярына Раманава прызнала моладзевага актыўіста вінаватым і вынесла пастанову пра арышт тэрмінам на 7 сутак.

СЕМ “КАТЛЕТАЎ”

Франак Вячорка

ДЗЕНЬ НЕЗАЛЕЖНАСЦІ

Я ішоў у цэнтр Менску на пляц Незалежнасьці, калі заўважыў, што за мной сочаць. Пры ўваходзе на пляц стаялі супрацоўнікі міліцыі, якія загадалі паказаць дакументы, кішэні і торбу. Потым забралі ў машыну, каб нібыта высыветліць асобу.

У РУУС зьмесціва маёй торбы высыпалі на стол і знайшлі дзесяць паштовак з нагоды Дня Незалежнасьці 27 ліпеня. На чырвоным фоне сілуэты маладых людзей, якія танцаць, усё вельмі графічнае, бяз лозунгаў, толькі запрашэнне на сустрэчу і канцэрт. За тых паштоўкі я і атрымаў сем сутак.

НЯ ВЕР, НЯ БОЙСЯ, НЕ ПРАСІ

Спачатку я сядзеў у РУУСе, адзін, у халоднай і малой, як карцэр, камеры. Баяўся, бо ня ведаў, што мяне чакае. Адчуваў, што яшчэ два-тры дні, і я падохну альбо звар'яцею.

Але найбольш страшна ў “аўтазаку” – гэта такая вялікая міліцэйская машына, у якой канвой развозіць крымінальнікаў і палітычных па менскіх вязніцах. Ён прыехаў недзе а першай гадзіне ночы, унутры – малыя металёвыя боксы, палова на палову метра, без акенца і съятла. Сядзіш там, нічога ня бачыш, толькі слухаеш. Трашчаць брамы: адна, другая, трэцяя, і здагадваешся: а можа, гэта Валадарка, найбольш слынная вязніца ў цэнтры Менску? Выцягваюць крымінальнікаў, крыкі, біцьцё. Мы едзем да наступнай вязніцы.

Я чую, як адзін “калега” просіцца ў прыбіральню. Міліцыянты съмяюцца, выводзяць яго з боксу і б'юць. Ведаюць, што ім нічога за гэта не пагражаем. Хлопец крычыць. У аўтазаку ты для іх звычайны злачынца. Яны могуць біць беспакарана.

Мяне ня білі. Няварта нічога прасіць альбо казаць. Яны крычаць – лепей прамаўчаць. Гэта адзіны спосаб. У міліцыі таксама трэба было прасіць, каб пайсьці ў прыбіральню. Не прасіў: чакаў, чакаў, можна вытрымаць. Стараўся быць вельмі спакойным.

МОВА

Калі прыехаў “аўтазак”, я сказаў нешта па-беларуску, а міліцыянт пачаў шалець: “Ты бл...ь, с...а на...й, будеш мне па-беларуски говорить...” – расейская лаянка, мне стала кепска.

Лукашэнка таксама не размаўляе па-беларуску, вуліца размаўляе па-расейску. Але ж мова – нацыянальная каштоўнасць. Сёння беларуская мова – мова элітаў, інтэлігенцыі і, напэўна, таму гэты міліцыянт зъянтэжыўся. Падумаў, што я дражню яго.

*заўсёды я бачыў
Акрэсціна звонку,
прыходзіў сюды з
мамай*

ЗНАЁМСТВА З АКРЕСЦІНА

Мой тата¹ сядзеў тут разоў дваццаць. Заўсёды я бачыў Акрэсціна звонку, прыходзіў сюды з мамай. Тры паверхі, вокны, як у нармальным будынку. Але калі сядзіш там, то тых вокнаў няма, бо на тры чвэрці замураваныя. Бачыш толькі малы кавалак неба, дый то з боку падворку. А таму ня чуеш сяброў, якія прыходзяць да цябе пад вязніцу. Чутно толькі, як практикуюцца сьпецназ і міліцыя.

Тры першыя ночы я сядзеў з “кухоннымі байцамі” – так там называюць тых, хто б’е сваіх жонак. Быў яшчэ адзін зэк, Сяргей, год пад трыццаць. Ён чатыры гады сядзеў у турме. Хваліўся, што толькі за апошні год меў дванаццаць адсідак. Ён мяне неяк палюбіў, бо аказалася, што на пачатку 90-х хадзіў у той самы ліцэй, дзе навучаўся я. На другім курсе яго адлічылі. Зараз ён знакаміты крымінальнік. На Валадарцы Сяргей быў “сматрящым” – галоўным сярод вязні ю па корпусе. Ну і мышы разам з намі сядзелі. Калі на нач засталася адна газетка, то зранку яна была зъедзеная. Мы разам чакалі суда.

СУД

Гэта была камедыя. Судзьдзя, пэўна, першы раз судзіла палітычнага, ня ведала, пра што пытаць. Такая прафесар Амбрыдз з "Гары Потэр", цётка з харектарам. Замест "встать, суд ідёт", яна сказала: "Здравствуйте". Зала съмяялася.

Судзьдзя канстатавала, што я распаўсяджаю друкаваную працукцыю з запрашэннем на нелегальную акцыю 27 ліпеня. Я нагадаў, што гэта Дзень Незалежнасці Беларусі, гадавіна Дэкларацыі аб суверэнітэце 1990 году, да 1996 гэты дзень быў афіцыйным дзяржаўным съятам, які Лукашэнка зыліквідаваў.

Судзьдзя спытала, якое гэта для мяне съята, калі мне ў 1990 г. было толькі два гады. Я адказаў, што Дзень Перамогі ладзіцца ў нас зь вялікай шыкоўнасцю, нягледзячы на тое, што большасць беларусаў нарадзілася пасля вайны.

Потым яна спыталася, ці ведаю я, як дзвесятнаццацігадовы хлопец, што не павінен займацца палітыкай, бо гэта нездарова адаб'еца на маёй псіхіцы.

судзьдзя спытала, якое гэта для мяне съята, калі мне ў 1990 г. было толькі два гады

Адзіным съведкам быў міліцыянт.

"Я, кіроўца міліцэйскай машыны, бачыў, як гэты малады чалавек..."

"А як клічуць маладога чалавека?" – дапытвалася судзьдзя.

"Ня ведаю, як яго..."

"Як ён быў апрануты?"

"Ня памятаю, але я бачыў, як ён перадаваў камусь паперы".

"Якія паперы?"

"Я ня памятаю якія..."

"Добра, дзякую, дзякую, усё ясна," – скончыла судзьдзя. А мне сказала: "Ты кажаш, што не распаўсяджаю, а міліцыянт бачыў". Уся зала съмяялася, у тым ліку, журналісты, а яна вельмі злавалася.

Пасля пятнаццаці хвілінаў перапынку судзьдзя зачытала прысуд. "Зважаючы на асобу арыштаванага і з мэтай "прафілактычна-адукацыйнай працы" суд пацвердзіў маю віну і асуздзіў на сем сутак арышту.

Мой сукамернік зэк таксама атрымаў адседку, а "байцы" – толькі грашовыя штрафы і маглі далей прыкладаць рукі да жонак. Зрэшты, міліцыянты яшчэ перад судом казалі, што я, палітычны, буду сядзець.

Калі мяне забіралі на суд, зэк сказаў грубым голасам па-расейску: "Слухай, калі атрымаеш адседку, то прасі, каб пасадзілі ў маю камеру, будзе весела, ха, ха, ха". Мілае запрашэнье, але я не скарыстаўся ім, вырашыў: кепска скончыцца.

"НАС НЕ ПЕРАМОГУЦЫ!"

За дзвеятнаццаць гадоў у мяне гэта была першая адседка. Калі кінулі ў камеру, узгадалася ўсё, што чытаў пра сталінскія часы. Вельмі падобна. Нават тая самая турэмная газета – "Трудовой путь". На працягу восьмідзесяці гадоў яе чытаюць зньяволеныя і адміністрацыя ў беларускіх вязніцах. Крымінальнікі там пішуць нешта кшталту: "Я забіў пяць чалавек, але ж зараз паверыў у Бога" і г. д. Пішуць, бо думаюць, што гэта ім дапаможа выйсці. Слабенькая лямпа пад стольлю гэтаксама як зь нейкай турэмнай літаратуры і гэтаксама заслоненая чорнай тканінай, то бок, калі заходзіш, нічога ня бачна.

Калі вочы ўжо звыкліся, я чытаў надпісы на съянне, усе съцены былі расьпісаныя. Імёны, прозвішчы і пасланыні помсты. Хтосьці пісаў і звароты да Бога, хтосьці, што "пераможам"! Такія стандартныя рэчы для падтрымкі духу.

Я напісаў "Нас не перамогуць! Франак Вячорка. Няхай жыве Беларусь!" і час маёй адседкі "27.07 – 3.08.2007". Складана пішацца, бо съцены пакрытыя тлустым пластам пылу, на дадатак, съянна шурпатая, як у пячоры. У камеры смурод. Вакно дзесяць на дваццаць сантиметраў. Няма чым дыхаць. Звычайнай асадкай пісаць было вельмі складана, а маркеры – забароненыя. Усе мае сябры штось напісалі.

СУСЕДЗІ

Пасля суда я папрасіў маёра, які дзяжурыў на Акрэсціна, каб ён мяне пасадзіў у добрую камеру – "хату". Добры чалавек той

маёр, сказаў: “Дванаццатая – гэта неблагая “хата”, там няма мышэй дый вашыя сядзяць” – то бок палітычныя. Да палітычных ставяцца лепш чым да крымінальнікаў, бо з імі менш клопатаў, не вар’яце-юць, ня б’юцца.

У маёй камеры было недзе шэсць вязненых, хтось выходзіў, а потым кагось новага закідвалі. Трое палітычных: я, Аляксей Бондар², хлопец з дэмакратычнага руху, і Аляксей Шыдлоўскі³, які ў 1997 г. атрымаў паўтары гады турмы, бо напісаў на съянне “Стоп Лука”. Гэта была гучная справа. Зараз ён атрымаў пятнаццаць сутак за “нецэнзурную лаянку”. Такія паказаныні далі міліцыянты. Згодна з пратаколам, за паўгадзіны перад затрыманнем у іншым месцы ён кричаў на міліцыянтаў. У нашай камеры было таксама некалькі алкаголікаў.

Праз вентыляцыйную дзірку можна паразмаўляць з суседзямі. Побач сядзеў Павел Севярынец⁴, ён два гады адпрацоўваў “хімію” ў вёсцы на поўначы Беларусі за ўдзел у апазіцыйнай акцыі.

Калі закідвалі кагось новага, то ўсе адразу пыталіся: “А ты за што?” “Я выпіў і пабіў міліцыянта”. “А ты?” “Я палітычны”. “А-а-а-а, палітычны!” І размова на гэтым заканчвалася. Галасавалі за Лукашэнку, а цяпер казалі, што ён кепскі, і кідалі ў ягоны бок найгоршыя праклёны. Суцяшае тое, што ўсе, хто праходзіць праз вязніцу і маюць справу з міліцыяй – ужо не за Лукашэнку.

СМУРОД АКРЭСЦІНА

У камеры – дзірка-“ачко”, дзе кожны спраўляў патрэбу на вачах іншых, кран, умывальнік – усё старое і паламанае. Вада там моцна хлараваная. На палову камеры насыціл з дошак для таго, каб спаць. Усе съпяць разам. Бацькі перадалі мне спальнік, бо там халодна і нічога не даюць, каб накрыцца. Тыя, каму сваякі нічога не перадалі, дубеюць, ходзяць з чырвонымі вачымі і паляць “Астру”. Смурод гэтых папяросаў мяшаецца са смуродам прыбіральні, з потам вязненія. Смурод Акрэсціна. Памятаю яго яшчэ з дзяцінства, калі тату забіралі з вязніцы. Цяпер я так съмярдзеў.

Падчас суда тата мне раіў, каб ня спаў ля прыбіральні і мыў часта руکі, бо магу мець праблемы са скурай. На тых дошках съпяць розныя валацугі, і кожны можа нешта “прынесці”. Ён скажаў, што я мушу прасіць пра душ. Людзі ня ведаюць, што маюць такое права. Міліцыянты гэтым карыстаюцца, і вязні могуць падоўгу ня мыцца. Створаная сістэма, у якой людзі самі сябе кантролююць і абмяжоўваюць.

*Смурод Акрэсціна.
Памятаю яго яшчэ з
дзяцінства*

“СТАКГОЛЬМ” И “КАТЛЕТЫ”

Няма анікага гадзінніка, таму час я вызначаў па розных гуках. Як ляціць самалёт са Стакгольму да Менску – вядома, што ўжо чатыры гадзіны, і хутка дадуць паесці. Вопытныя вязні перадаюць гэтая спосабы новым. Усе галодныя і чакаюць, калі “стакгольм” праляціць над Акрэсцінам. Такі гул, што немажліва размаўляць

Зранку і ўвечары даюць гарбату і кашу – гэта нібы корм для жывёлаў, а некаторым вязнім ад іх становіцца ўвогуле блага. Калі мяне прывезлі ў вязніцу, Сяргея Клюёва⁵, таксама палітычнага, вывозілі ў бальніцу, бо ён атруціўся ежай. І ты мусіш есьці, бо бяз ежы падохнеш, напэўна.

Штодзень такі самы суп: вада, трохі тлушчу і капусты. Штодзень такія самыя катлеты: якая-небудзь меленая трава, морква, трохі мяса. У вязніцы на суткі кажуць “катлета”. Там не пытаюць, колькі дзён адседкі, толькі колькі катлетаў атрымаў.

“ЧЫТАЛЬНЯ”

Шмат чытаў: Аляхновіч, Кундэра – сябры мне перадалі падчас суда. Міліцыянты пытаўся, ці не палітычныя яны. Я казаў, што не. Яны пераправерылі, ці няма там чагосьці супраць Лукашэнкі. Вязні і міліцыянты казалі на нашую камеру – “чытальня”.

У вязніцу праpusкалі газеты “Советская Белоруссия”, “Комсомольская правда” – часам мы спрабавалі іх пачытаць. З кароткае

інфармацыі пра тое, што “беларуская апазіцыя зноў спрабавала арганізаваць нелегальны мітынг з удзелам п’яных прадажных маладзёнаў”, бла, бла, бла, вынікала, што затрымалі шмат чалавек і, напэўна, яшчэ кагосьці прывязуць. Калі ўвечары дзяжурны рабіў абход па камерах з лістом, на якім мы павінны былі расыпісацца, што атрымалі катлету, шукалі знаёмыя прозывішчы. Калі я выходзіў, то там сядзела сямнаццаць чалавек.

Разам са мной зь вязыніцы выходзіў Яраслаў Грышчэня⁶, якога таксама затрымалі 27 ліпеня. Ён атрымаў 15 сутак, але ж адвакаты напісалі скаргу, і першы раз за часы рэжыму суд признаў, што вырак быў неаб’ектыўны – яго выпусцілі пасля сямі дзён. І ўсе таксама напісалі скаргі. Нешта дзіўнае адбываеца. Ці гэта нейкая бойка паміж кланамі за ўплыў, ці, можа, тыя нашыя арышты – проста канвульсіі рэжыму, які памірае?

У афіцыйных навінах можна было вычытаць, што наш народ становіцца больш нацыяльна-арыентаваным. Мы дыскутувалі ў камеры, зрабілі высновы, што гэта ёсьць добрая зъмена. Зноў адраджаеца пачуцьцё нацыянальнай годнасці. Заўсёды 80% беларусаў падтримлівалі саюз з Расіяй, а сёлета першы раз большасць выказалася супраць. На жаль, беларусы таксама супраць і Еўропейскага Саюзу і НАТА, але перадусім мы павінныя мець сапраўдную незалежнасць.

Гульні на Акрэсціна забароненыя, але на дошках, дзе съпяць, было выдрапана поле для “шахаў”, “варцабаў” і “мандавошкі”, альбо “хінчыку”. Фігуркі і косьці мы рабілі з хлеба. Яго заставалася вельмі шмат, бо на кожнага вязыні даваўся цэлы бохан чорнага хлеба ў дзень. Кропкі на касцях з зубной пасты.

У “хінчыку”, калі табе зьбіваюць фігурку, вяртаешся дадому, а ў “мандавошцы” ідзеш да “кічы”, ці да турэмнага ізялятару. А калі не зауважыш, што мог зьбіць фішку суперніка, то, як вынік, ідзеш на БУР, гэта страшнае месца, “барак узмоцненага рэжыму”. Каб адтуль выйсці, трэба выкінуць дзьеve шасьцёркі.

У “шахі” не гулялі, бо кожныя два дні выганялі ўсіх вязьняў на калідор і выкідавалі ўсё з камеры. Правяралі нават санітарную дзірку: ці не схавалі мы там чагосьці. Усё, што нелегальнае, а гэта нашыя косьці і фішкі з хлеба, таксама забіралі. Такім чынам, нікому не хацелася кожныя два дні ляпіць новыя шахавыя фігуры.

ШКОЛА ЖЫЦЬЦЯ

Усе гэтыя канвоі, Акрэсціна, міліцыянты – проста выпрабаваныні.

Два стагодзьдзі таму людзей насамрэч катаўвалі, адсякалі руکі, але яны крычалі: “Вольная Беларусь!”. Кастусь Каліноўскі, напрыклад. Потым у часы НКУС штодзённа кагось страчвалі.

Чаму мы зараз ня можам перацярпець вязьніцаў, канвою ў малым боксе? Трэба гэта перажыць, гэта добрая школа жыцьця. Акрэсціна дае вельмі моцную матывацый змагацца супраць рэжыму, нават выдатную матывацый.

*усе гэтыя канвоі,
Акрэсціна, міліцыянты –
проста выпрабаваныні*

Каментары:

1. Вінцук Вячорка, беларускі навукоўца, палітык, старшыня Партыі БНФ з 1999 па 2007 год.
2. Аляксей Бондар, актыўіст моладзевага руху «Ініцыятыва». Затрыманы 23 ліпеня за распаўсюд інфармацыйных матэрыялаў пра акцыю ў Дзень Незалежнасці, асуджаны на 10 сутак адміністрацыйнага арышту па арт. 17.1 КаАП РБ (дробнае хуліганства). Пастанову пра арышт вынесла судзьдзя суда Цэнтральнага раёну Менску Тацяна Паўлючук.
3. Аляксей Шыдлоўскі, актыўіст руху “Джынс за свабоду”. Затрыманы 24 ліпеня за распаўсюд інфармацыйных матэрыялаў пра акцыю ў Дзень Незалежнасці, асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту па арт. 23.34 КаАП – «парушэнне парадку організацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў». Рашэнне пра арышт вынесла судзьдзя Алена Ціцянкова, суд Партызанскага

раёну Менску. Падчас адбыцьця пакараньня зноў быў дастаўлены ў суд Партызанскага раёну і па абвінавачаньні ў “дробным хуліганстве” (арт. 17.1 КаАП РБ) арыштаваны яшчэ на 5 сутак.

25 жніўня 1997 году Аляксей Шыдлоўскі быў арыштаваны за нанясеньне палітычных графіці і вывешваньне нацыянальных сцягоў у Стоўбцах. У лютым 1998 году Менскі абласны суд пакараў яго на 1 год і 6 месяцаў калоніі ўзмоцненага рэжыму па трох артыкулах Крымінальнага кодэксу: “злоснае хуліганства”, “зънява-га дзяржаўных сімвалau” і “пашкоджанье маёмысьці”.

4. Павел Севярынец, адзін з лідэраў моладзевай арганізацыі “Малады Фронт”, сябра арганізацыйнага камітэту партыі “Беларуская Хрысціянская Дэмакратыя”, пісьменнік. Затрыманы 23 ліпеня за распаўсяд улётак з заклікам прыняць удзел у акцыі да Дня Незалежнасці. Судом Фрунзенскага раёну Менску асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту па арт. 23.34 КаАП – «парушэнне парадку арганізацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў».

У траўні 2005 году Павел Севярынец быў асуджаны на 3 гады абмежаваньня волі па арт. 342 Крымінальнага кодэксу (арганізацыя ці ўдзел у групавых дзеяньнях, якія груба парушаюць грамадzkі парадак) за арганізацыю акцыяў пратэсту супраць фальсіфікацыі вынікаў парламенцкіх выбараў і рэспубліканскага рэферэндуму ў кастрычніку 2004 году. У выніку прымянењня амністыі тэрмін пакараньня быў зменшаны да 2 годоў. Пакаранье адбываў на лесанарыхтоўках у в. Малое Сітна Палацкага раёну. У траўні 2007 году, за два месяцы да сканчэння тэрміну пакараньня, быў датэрмінова вызвалены з фармулёўкай “за прыкладныя паводзіны”.

5. Сяргей Клюеў, актыўіст моладзевай арганізацыі АГП “Маладыя дэмакраты”. Затрыманы 23 ліпеня за распаўсяд улётак з заклікам прыняць удзел у акцыі да Дня Незалежнасці. Судом Савецкага раёну Менску асуджаны на 10 сутак адміністрацыйнага арышту па арт. 23.34 КаАП – «парушэнне парадку арганізацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў». Падчас адбыцьця пакараньня з-за атручаньня ежай быў дастаўлены “хуткай дапамогай” пад канвоем у інфекцыйную бальніцу, дзе яго на час начнога сну прыкавалі кайданкамі да ложкі. Скарба ў праکуратуру С. Клюева на бесчалавечнае абыходжанье засталася незадаволенай.

6. Яраслаў Грышчэння, актыўіст арганізацыі “Малады Фронт”. Затрыманы перад акцыяй 27 ліпеня. Асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту па арт. 17.1 КаАП – «злоснае хуліганства». Рашэнне выносіў судзьдзя суда Ленінскага раёну Менску Ігар Германовіч.

Жыцьцё ня дужа
мяне песьціла,
О, гэта “мілае
Акрэсціна”...
Алесь Мара

Уладзімір Мікалаеў і Юры Беленькі
насьля адбыцьця 15-сутачнага
арышту.

Сябры вітаюць Уладзіміра
Мікалаева на волі

Асуджаных за пратэст супраць інаўграцыі Лукашэнкі сустракаюць паплечнікі

Алесь Каlіта з Настай Александровіч, якая стала ягонай жонкай

Алесь Каlіта. Першыя хвіліны на волі

Пасъля “адсідкі”. Алесь Каlіта з правабаронцам Алесем Бяляцкім

Франак Вячорка

Адно з затрыманьняў Франака Вячоркі

Муры Акрэсціна. Франак Вячорка пасля чарговага арышту і вызвалення

Анатоль Лябедзька на мітынгу
прадпрымальнікаў 10 студзеня
2008 г.

Адно з затрыманняў Анатоля
Лябедзькі

“Судны час” Анатоля Лябедзькі

Анатоль Лябедзька.
Першыя імгнені на
волі ў прывабнай
кампанії

Удзельнікі мітынгу прадпрымальнікаў пасля вызваленія з Акрэсціна

“Дробны хуліган” Антон Каліноўскі заходзіць у залу судовых паседжаньняў

Антон Каліноўскі ў чаканъні рацэнъня суда

Моладзь БНФ

Радасць быць на волі.
Антон Каліноўскі
пасъля адбыцьця
арышту

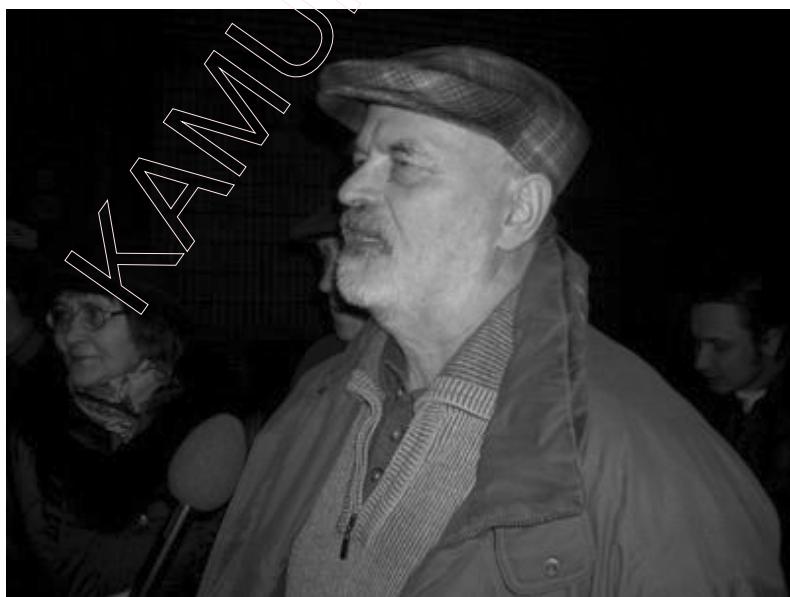
Аляксей Марачкін каля будынку суда

5 сутак арышту вядомаму мастаку — такое рашиэнне судзьдзі

Аляксей Марачкін каля Акрэсцііна ў першыя хвіліны пасъля
вызваленяня

Касю Галіцкую
“суправаджаюць” у
залу суда

Кася Галіцкая. Першы крок на волю

Радасъць сустрэчы з сябрамі.
Кася Галіцкая

Журналіст Сямён
Печанко пакідае
Акрэсціна

Сямён Печанко паказвае сваё
журналісцкае пасъведчаньне

Пасъля вызвалення. Сямён Печанко з
ジョンカイ Taicyanai

Затрыманьне Ільлі Богдана

Сустрэча. Маці Ільлі Богдана цяжка стрымаць сълёзы

15 сутак Ільля Богдан не мог абняць сваіх блізкіх

10 студзеня 2008 году ў Менску адбыўся мітынг пратэсту прадпрымальнікаў, у якім узялі ўдзел больш за трох тысячаў чалавек. Мітынгоўцы выступалі супраць подпункта 1.1 Указа презідэнта № 760 ад 29 сінтября 2006 году, які дазваляе індывидуальным прадпрымальнікам наймаць на працу толькі блізкіх сваякоў. Патрабаваныні індывидуальных прадпрымальнікаў былі падтрыманыя апазіцыяй.

Акцыя пачалася ў 12 гадзінаў на Кастрычніцкай плошчы. Па прапанове ўладаў некалькі прадпрымальнікаў накіраваліся ў Адміністрацыю презідэнта на перамовы, астатнія чакалі вынікаў на плошчы. Перамовы зацягваліся, і частка мітынгоўцаў таксама пайшла ў бок Адміністрацыі праз праезнную частку праспекту, на нейкі час паралізаваўшы рух транспарту. Дэманстрантаў сустрэлі шэрагі АМАПу, якія перагарадзілі дарогу, і калона накіравалася ў бок плошчы Незалежнасці. Частка людзей, не зважаючы на папярэджаныні супрацоўнікаў ДПС, рушыла праезнай часткай, зноў часткова перакрыўшы рух.

На плошчы Незалежнасці стала вядома, што перамовы ў Адміністрацыі презідэнта нічым ня скончыліся. Прадпрымальнікам далі зразумець, што ніхто ўказ адмяняць не зьбіраецца. У гэты час акцыя і дасягнула найбольшай колькасці ўдзельнікаў -- прыкладна шасці тысяч чалавек. АМАП перакрыў падыходы да Дому ўраду, але людзі не былі настроеныя разыходзіцца. Прагучала прапанова перакрываць праспект да той пары, пакуль на перамовы ня выйдзе хто-небудзь з ураду. У выніку ўтварыўся досьціц вялікі затор з машын і аўтобусаў. Прыкладна а 17-й гадзіне амапаўцы выціснулі мітынгоўцаў з праспекту. Пасля гэтага частка людзей рушыла ў бок Кастрычніцкай плошчы. Там і адбыліся затрыманні.

Да моманту разгону мітынгу лідэры прадпрымальніцкага руху пасьпелі вырашыць, што наступная акцыя пройдзе 21 студзеня.

Па звестках праваабаронцаў, 10 студзеня было затрымана 27 удзельнікаў мітынгу. На наступны дзень 23 з іх былі асуджаныя на 15 сутак адміністрацыйнага арышту згодна з артыкулам 23.34 Кодэкса аб адміністрацыйных правапарушэннях – “парушэнне парадку організацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў”; адна з удзельніц акцыі яшчэ і па артыкуле 17.1 КаАП – “дробнае хуліганства” (агульнае пакаранье яе складала 20 сутак арышту). На працягу наступнага тыдня яшчэ 7 удзельнікаў акцыі былі затрыманыя і арыштаваныя.

За ўдзел у мітынгу індывидуальных прадпрымальнікаў 21 студзеня былі арыштаваныя 7 чалавек, 18 – атрымалі вялікія штрафы. Некалькі асонаў былі арыштаваныя перад акцыяй прэвентыўна.

Па падзеях 10 студзеня была ўзбуджаная крымінальная справа згодна з ч. 1 арт. 342 Крымінальнага кодэкса – “організацыя альбо актыўны ўдзел у групавых дзеяньнях, якія груба парушаюць грамадзкі порядак”. Па адвінавачаныні ў зьдзяйсьненыні дадзенага “злачынства” Аляксей Бондар, Арцём Дубскі, Міхаіл Пашкевіч, Тацяна Цішкевіч, Алесь Стральцоў, Міхаіл Крываў, Міхаіл Субач, Павел Вінаградаў і Алесь Чарнышоў былі асуджаныя на 2 гады абмежавання волі без накіраванья ў папраўчыя ўстановы, Аляксандар Баразенка – на 1 год і непаўнагадовы Максім Дашук – на 1 год і 6 месяцаў, Уладзімір Сяргеев і Антон Койпіш атрымалі пакаранье ў выглядзе штрафаў памерам 100 базавых велічыняў. Андрэй Кім быў асуджаны паводле арт. 364 Крымінальнага кодэкса – “гвалт альбо пагроза гвалту ў адносінах да работніка міліцыі” да пазбаўлення волі на год і шэсць месяцоў з адбы-

ваньнем пакараньня ў калоніі агульнага рэжыму (яму інкрымінавалі, што ён нібыта падчас акцыі ўдарыў супрацоўніка ДАІ). Сяргей Парсюковіч быў абвінавачаны ў зьбіцьці супрацоўніка Цэнтра ізаляцыі правапарушальнікаў падчас адбыцца адміністрацыйнага арышту за ўдзел у акцыі і асуджаны на 2 гады і 6 месяцаў пазбаўлення волі ў калоніі агульнага рэжыму згодна з арт. 364 Крымінальнага кодэкса – “гвалт, альбо пагроза гвалту ў адносінах да работніка міліцыі”.

KAMNIKAT.ORG

АКРЭСЦІНСКІ ДЗЁНЫНКІ

Анатоль Лябедзька

Такога кшталту дзёнынк – вымушаная неабходнасьць, съледзтва наяўнасці лішку вольнага часу. Усе запісы зробленыя падчас майго 15-дзённага знаходжанья ў турме. Гэта не падрабязнае апісанье акрэсцінскіх будняў, а так – замалёўкі з практичнымі парадамі, якія могуць быць карыснымі для тых, хто згодны: ад астрагу няма перасьцярогу.

10 СТУДЗЕНЯ, ЧАЦЬВЕР

Вось я зноўку тут, у ЦІПе (Цэнтры ізаляцыі правапарушальнікаў) на Акрэсціне. Напаўзабытыя пахі, напаўсцертыя з памяці абрысы брудна-бэжавых съценаў... Другі паверх чатырохпавярховага будынку. Камера № 12.

Гэта памяшканье памерам 4,6 на 2,7. Падлога са скрыпучымі масыніцамі, што плыве пад ногамі. Падсълепаватая лямпачка – як арыштант у закратаванай нішы над дзьверыма. Съцены, пакрытыя няроўным шчаціннем тынкоўкі. Мышина галеру дзьверы, якія адчыняюцца напалову. Але часцей за ўсё адчыняюцца ня дзьверы, а съпецыяльнае аkenца. Гэта квадратная адтуліна 20 на 20 на вышыні каля метру ад падлогі. Яно і перамоўнае прыстасаванье, якое дазваляе весьці дыялог з наглядчыкамі, і дарога жыцця, па якой у камеру тро разы на дзень паступае правіянт у алюміневых місах.

Акрамя гэтага, “акрэсцінскі квадрат” выконвае і выхаваўчую функцыю. Кожнае адкрыванье аkenца павінна суправаджацца паклонам прасіцеля да кропкі, дзе тулава наглядчыка раздвойваеца і пераходзіць у канечнасці. Такая канструкцыя дазваляе не

забывацца, хто ёсьць хто ў гэтым закратаваным съвеце.

А яшчэ ў драўляным целе дэзвярэй высечана шкляное вочка для таго, каб падглядваць за tym, што адбываецца на падмостках камернай "сцэны". "Сцэна", на якой і праходзіць 80% дзеяў, – гэта вялізны насыціл, які займае дэльце траціна прасторы камеры № 12. Драўляная канструкцыя, пакрытая ДСП і заключаная ў каркас з жалезнага ражка, якая ўзвышаецца над падлогай сантиметраў на 40.

На працягу сутак "сцэна" выконвае розныя функцыі. У першую чаргу, гэта цуда-ложак, надзелены лекавымі якасцямі. Тут ніякіх празмернасцяў і ўсё па справядлівасці. У кожнага арыштанта голая палоска шырынёй 50-60 см.

Тры разы на дзень драўляны насыціл ператвараецца ў кухонны стол. Для гэтага неабходна ўсяго толькі адсунуць "пасыцельныя рэчы" (то бок курткі, швэдры, пальчаткі, шапкі) і разаслаць газету – пажадана "СовБелию" ці "Рэспубліку"¹.

11 СТУДЗЕНЯ, ПЯТНІЦА

Дзень прайшоў у абдымках правасудзьдзя. Браталіся ў судах Цэнтральнага і Маскоўскага раёнаў сталіцы. Статус адміністрацыйна затрыманых не дазваляе прэтэндаваць на акрэсційскі съянданак: да суда ня ставяць на казённае забесьпячэнне. Таму з раніцы аблежаваліся палас-каньнем рота вадаправоднай вадой. Ноч была халоднай і бяссоннай. Затрыманых транспартуюць партыямі. Змарнелых, у сініках і драпінах, Мішу Пашкевіча², Мішу Крылавава³, Тацяну Цішкевіч⁴, прадпрымальніка з Камароўкі і яшчэ траіх вязуць першымі ў суд Цэнтральнага раёну. У нашым аўтобусе было шаснаццаць затрыманых і столькі ж канваіраў. Пагрузіліся з пачуцьцём хуткага вяртання ў ЦІП. І яно не падманула

пагрузіліся з пачуцьцём хуткага вяртання ў ЦІП. І яно не падманула

бяссоннай. Затрыманых транспартуюць партыямі. Змарнелых, у сініках і драпінах, Мішу Пашкевіча², Мішу Крылавава³, Тацяну Цішкевіч⁴, прадпрымальніка з Камароўкі і яшчэ траіх вязуць першымі ў суд Цэнтральнага раёну. У нашым аўтобусе было шаснаццаць затрыманых і столькі ж канваіраў. Пагрузіліся з пачуцьцём хуткага вяртання ў ЦІП. І яно не падманула. Зваротны шлях пераадолелі tym жа складам і з кансалідаваным рашэннем людзей у судовай мантыі – пятнаццаць сутак арышту ўсім удзельнікам "Маршу прадпрымальнікаў".

Сілавікі і адміністрацыя суда па стараліся, каб частка працэсаў прайшлі сам насам “судзьдзяў” з дастаўленымі з Акрэсціна. Без адвакатаў і прадстаўнікоў СМІ, бяз родных і блізкіх затрыманых. Двоє міліцыянтаў заявілі мяне ў даволі прасторнае памяшканьне. З бакавых дзвіярэй выплыла жанчына ў чорным – судзьдзя Вольга Гусакова. У калідоры чутны шум і крыкі. Дзвіверы расхінаюцца, і, безуважныя да разгубленага міліцыянта, у пакой рынулі людзі. Знаёмыя і незнёмыя. Гусакова нешта ляпеча, але яе ніхто ня слухае.

Да гэтага часу ў залу, праз іншыя дзвіверы, прайшлі шэсцьць съпецназаўцаў у цывільным. Далей усё як звычайна. Я нават для эканоміі часу прапанаваў Гусаковай зачытаць загадзя падрыхтаваную пастанову і агучыць вердыкт – пятнаццаць сутак арышту. Гэта было не складана прадказаць. Усе шаснаццаць чалавек знаходзіліся ў адным памяшканьні, і ўжо першыя працэсы съведчылі, што ніжэй за планку ў пятнаццаць сутак ніхто не апусціцца.

Аднадушнасьць “судзьдзяў” – гэта ўсяго толькі дэманстрацыя заржавелай змычкі судовай улады і Чырвонага дома⁵. А для ўзыняцца значнасьці і велічы людзей у судовай мантіі проста напрошваеца ў Менску алея Славы для крынічна сумленных, з незаплямленай рэпутацыяй беларускіх судзьдзяў. І калі ня бюст, то хаця б дошку гонару з каляровымі фота судзьдзяў В. Гусакова, М. Самасейка, А. Бычко, А. Рудніцкая, А. Шылько, В. Казак, Ю. Шастакова, У. Аўдзееенкі, Н. Кузьняцова, А. Фралова, Т. Паўлючук,⁶ безумоўна, заслужылі.

На Акрэсціна нас даставілі ўжо ўвечары.

Рэкамендацыя. Абавязкова прасачыце, каб у рэгістрацыйны журнал была ўнесеная ўся інфармацыя, датычная стану вашага здароўя. Усе сінякі, драпіны, атрыманыя пры затрыманьні, усе вашыя старыя балячкі. Вы можаце ўзяць у камеру прадукты, якія знаходзяцца пры вас.

Я і яшчэ сем палітвазьняволеных спачатку апынуліся ў камеры № 4. Не пасьпелі ўладкаваць ляжанкі, як мяне і Анатоля Шумчанку⁷ паднялі на паверх вышэй, у суседнія камеры. У мяне № 12. На драўляным насьціле варушацца дзвіве купкі. Хлопец гадоў дваццаці

і мужчына, якому на першы погляд далёка за пяцьдзясят. Паша і Сярожа. Яшчэ хвілінаў праз дваццаць ляскae засаўка, і нас ужо чацьвёра. Да нас падсяляюць Арцёма Дубскага⁸, са "сьпісу 23-х"⁹. Гэта ўжо весялей.

12 СТУДЗЕНЯ, ДЗЕНЬ СУБОТНІ

Краіна аднаўляе форму, крыху страчаную за час зацяжных съвятоў. За акном чутны гул – горад прачынаецца. Працуе ўрад, працуюць і праваахоўныя органы краіны. Пацьверджаньнем гэтаму стала цэлая брыгада съледчых, якая прыбыла на Акрэсціна, 36 на чале з начальнікам съледчага аддзелу ГУУС Менгарвыканкаму падпалкоўнікам Міхальчыкам.

Толькі ўчора ў судовых кабінетах друкаркі выплюнулі пастановы аб адміністрацыйным арышце ўдзельнікаў "Маршу прадпрымальнікаў", а сёньня ўжо закасалі рукавы съледчыя. Прокуратура адрэагавала з хуткасцю кобры і рашуча стала на абарону нервовай сістэмы правіцеля ад замахаў з боку індывідуальных прадпрымальнікаў. Вось такую б аператыўнасць пры разглядзе справаў, датычных "ценявога бюджету". Вось такую б рэакцыю на заяву Лукашэнкі аб фальсіфікацыі вынікаў прэзідэнцкай кампаніі...

Час падпаўзае да поўдня. Рыпяць дзвіверы, і мяне запрашаюць на чацьвёрты, адміністрацыйны, паверх. У пакоі – падцягнуты чала-век сярэдніх гадоў:

– Падпалкоўнік Міхальчык, кіраўнік съледчага аддзелу ГУУС Менгарвыканкаму, – прадстаўляеца незнамец.

Размова трансфармуеца ў допыт з выкананьнем усіх працэдурных фармальнасцяў. Мой статус: съведка, які праходзіць па крымінальнай справе, узбуджанай прокуратурай. Допыт займае крыху больш за гадзіну. Аднаўляем карціну заўчораашніх падзеяў. Усё спакойна і нясьпешна. Чаго ня скажаш пра допыты іншых палітэзняволеных. На маладых людзей аказвалася псіхалагічнае ўзыдзеяньне ў спалучэнні са слаба прыхаваным запалохваньнем.

Выходзім на сувязь з суседзямі з трынаццатай і адзінццатай камераў. Міша Пашкевіч, Сяргей Клюеў¹⁰, Анатоль Шумчанка дзеляцца сваімі ўражаньнямі ад зносінаў са съледчымі. Падаецца, што

ніярвеуца толькі Анатоль. Інфармацыя, узятая з прэсы і атрыманая ад адваката, прывяла яго да ўпэўненасьці, што нам з ім давядзеца затрымацца ў турме і пасыля 25 студзеня. Праўда, пазней ён ужо ўдзельнічае ў вечаровых песнапеньнях, якія сталі візітнай карткай трэнаццатай камеры.

13 СТУДЗЕНЯ, НЯДЗЕЛЯ

Частка выходнага патрачаная на складаньне зваротаў да Сяргея Карповіча, начальніка Цэнтра ізоляцыі правапарушальнікаў. Нічога асабістага, толькі пытаныні па сутнасьці. Бо дваццаць чатыры гадзіны ў суткі мы, як кансерваваная гародніна, у закрытай прасторы. Гэта і непрыемна, і шкодна. Канструктараў савецкіх турмаў складана западозрыць у спачуваньні да зъявленаых. Але нават яны вымушаныя былі прадугледзець магчымасць прагулкі для асуджаных. Самае цікавае, што такое права ёсьць і ў арыштантавай Акрэсціні. Яно гарантуюца пунктам 96 Правілаў, якія рэгламентуюць заходжаньне адміністрацыйна затрыманых у съпецустано-вах. Але далей прысутнасьці на паперы яно ў сьценах ЦІПу не прасунулася ні на сантиметр.

Рэкамендацыя. Вы можаце папрасіць у наглядчыка чысты аркуш паперы і ў пісьмовай форме запатрабаваць ад начальніка Цэнтра ізоляцыі правапарушальнікаў рэалізацыі вашага права на што-дзённую прагулку працягласцю ня менш за адну гадзіну.

Адным зваротам мы вырашылі не абмяжоўвацца, таму склалі яшчэ тэкст з патрабаваньнем дазволіць доступ да такога дасягненняня прагрэсу, як тэлефон. Гэта не прыхамаць. Правілы, а дакладней, пункт 44, прадугледжваюць наяўнасць у будынку таксафону і права затрыманых на тэлефонныя размовы. Гэта лагічна, калі прыняць да ўвагі, што ЦІП – усё ж не турма для закаранелых крымінальнікаў. Нярэдкія сітуацыі, калі людзі суткамі ня ведаюць пра лёс і месца занахожданьне затрыманых. Часам узынікае патрэба тэрмінова перадаць інфармацыю, звязаную з працай, з аса-бістымі справамі.

Рэкамендацыя. У вас ёсьць права на тэлефонную размову, і вы можаце дабівацца яго рэалізацыі.

14 СТУДЗЕНЯ, ПАНЯДЗЕЛАК

Надышоўшая раніца – ксеракопія дня ўчора什няга. Прыборка. Съняданак. Перадача зваротаў дзяжурнаму па ЦІПе. Навёрстваныне сну, скрадзенага начнымі халадамі. Але вось у калідоры раздаецца калектыўны цокат міліцэйскіх чаравікаў. Гэта абяцае новы мазок да шэра-будзённага панядзелка з рэпутацыяй цяжкага дня. Камандны голос прапануе пакінуць камеру. У калідоры чалавек шэсьць наглядчыкаў. Некаторыя ўбраныя ў беласьнежныя гумовыя пальчаткі.

Упяцёх выстройваємся ўздоўж съцяны. Пачынаецца асабісты дагляд. Працэдура абмацваньня доўжынца хвілінаў 10-15. Сваю справу людзі ў пагонах робяць без энтузізму, але старанна. Пры гэтым па некаторых целях праводзяць металашукальнікам. Гэта, відаць, павінна падвысіць значнасць самай працэдуры дагляду. Ад знятага абутку аднаго з пастаяльцаў павеяла так, што нос пра-паршыка задрыжаў і скурчыўся. Аднак наглядчык не завагаўся і мужна перанёс газавую атаку.

Нас адводзяць у камеру насупраць. Наглядчыкі адасобіліся ў нашым бунгала. Пакуль съледапыты ў міліцэйскай форме корпаюцца ў 12-й, насы сукамернікі на карачках поўзаюць па новай камеры. Ідзе ліхаманкавы пошук заляжалай запалкі. Яны ўжо больш за суткі бяз курыва, бо дзяжурныя катэгарычна адмаўляюцца перадаць пачак запалак ад суседзяў.

Нас вяртаюць назад. Так, праца наглядчыкаў відавочная: усё на падлозе. Паўсюль раскіданыя вонратка, газеты, пакункі. Знойдзены ў съметніцы камплект шашак з хлеба перайшоў у разрад канфіскату. Але усё гэта дробныя непрыемнасці. Паша і Сярожа ўсё ж знайшлі запалку і атрымлівалі асалоду ад глыбокай зацяжкі. Вось яно, сапраўднае чалавече шчасьце.

15 СТУДЗЕНЯ, ЧЫСТЫ АЎТОРАК

Дзень прыемных чаканьняў. Мае быць працэдура абмываньня ў абноўленым душы Акрэсціна. Пасыля пяці дзён знаходжаньня ў турме здаецца, што на тваім целе хтосьці праводзіць спаборніцтва па скачках. Ты ўсё часьцей падыходзіш да ўмывальніка і, як хірург, старанна адмываеш рукі.

Бадзёра ідзем уніз. Праходзячы міма пакою дзяжурнага па ЦІПу, заўважаю Ніну Даўгучыц¹¹ у абрамленын пакункаў з перадачай. Пасыпляем пагаварыць вачыма. На тле суроўых акрэсцінскіх мужыкоў у форме твар Ніны – як картка фотамадэлі сярод апошняга складу Палітбюро.

Толькі пад каўпаком душа на Акрэсціна ты па-сапраўднаму адчуваеш усё хараство воднай працэдуры. Галава ўразаецца ў пругкі вадаспад, і сотні ручайнікі расьцякаюцца па целе.

Госпадзі, як шмат мы не заўважаем у нашым імклівым жыцьці

Пальцы з асалодай уціраюць шампунь у зараснікі засаленых власоў і ператвараюць іх у шаўкавісты ангельскі газон. Ты фізічна адчуваеш, як разбураеецца і спаўзае нябачная, але адчувальная скарынка пахаў і выдзяленьня. А як цудоўна пахне ў съценах Акрэсціна хатні ручнік. Госпадзі, як шмат мы не заўважаем у нашым імклівым жыцьці.

Рэкамендацыя. Добра мець гумовыя тапкі. Яны і ў камеры зручныя, і ў душы незаменныя. Пакуль вам іх не перадалі, прыхапіце ў душ пару дзяржаўных газет для подсьцілу. Яны дазволяць зрабіць працэс пераапрананьня больш камфортным.

16 СТУДЗЕНЯ, СЕРАДА

Сёньня дзяжурны па ЦІПе маёр З. выконваў нязвыклую для сябе місію бібліятэкара. Адвакат Вера Страмкоўская перадала некалькі звязкаў кніг для сваіх “падапечных”.

Пасыля ранішнай праверкі – съняданак. Сістэма харчаваньня, як і сама акрэсцінская ежа – тэма асобная. Па сутнасьці, гэта працэс паглынаньня масы, якая ўтрымоўвае нейкую колькасць бял-

коў і вугляводаў. Запаўняюць страўнік у ЦІПе тро разы на працягу дня. І гэта прагрэс. Бо ў сярэдзіне 90-х кармілі праз дзень. Праўда, якасць харчаваньня такая ж дрэнная, як і дванаццаць гадоў таму.

Першы раз вас “запрашаюць да стала” ў восем гадзінаў раніцы. Функцыі стала выконвае дзяржаўная прэса, газеты хуткага чытаньня кшталту “Народная газета”¹², “Рэспубліка”. Спальня ў лічаныя імгненыні ператвараецца ў кухню. Рацыён спартанскі – чарпак кашы, кубак, трэба разумець, гарбаты, ковалак белага хлеба і чвэрць бохана чорнага. Калі гарбата ў алюміневым кубку, то лепш за ўсё атрымліваць асалоду ад чаяваньня ў пальчатках. Голымі рукамі алюменавы посуд з кіпнем не ўтрымаць.

Абед надыходзіць гадзіны ў чатыры па поўдні. Першая страва прынцыпова адрозніваецца толькі колерам і інгрэдыентамі, якія плаваюць у вадзе. На другое – нязъменная каша з абавязковай катлетай невядомага паходжаньня. Усё! Гарбата на абед не прынятая.

*рэцэпт акрэсцінскай дыеты.
Два па дзесяць. Гэта значыць
два арышты працягласцю
на дзесяць сутак*

Вячэра праз тро гадзіны пасыля абеду. Увечары, вядома ж, нязъменная каша. Пры гэтым яе чарпаком загружаюць у той жа посуд, што застаецца ў камеры пасыля абеду.

Рэкамендацыя. Пасыля абеду выстаўце ў аkenца брудныя місکі і запатрабуйце, каб на вячэру вам выдалі чисты посуд.

Прэса стракаціць рэцэптамі і методыкамі паходжаньня. Вядомыя людзі, артысты, палітыкі раскідаюцца грашыма, толькі б быць у форме. Дамы мрояць пра мадэльныя параметры 90-60-90. Пропаную свой рэцэпт акрэсцінскай дыеты. Два па дзесяць. Гэта значыць, два арышты працягласцю па дзесяць сутак. Эфект гарантаўаны. Тлушчавыя наслайні разыходзяцца імгненна.

Гэтае задавальненіне каштую 42 тысячи беларускіх рублёў за сеанс. Бясплатная дастаўка ў сьпецустанову ўваходзіць у суму. А патрапіць на Акрэсціна ня так ужо і складана. Трэба выйсьці на плошчу Кастрычніцкую і гучна крыкнуць: “Жыве Беларусь!” Прычым, патрабуеца вымаўляць менавіта гэтае словазлучэніне. Калі пач-

неце проста лаяцца кепскімі словамі, пільныя людзі ў пагонах, хутчэй за ўсё, ня зъвернуць на вас увагі.

Пасъля абеду прадстаўнікі адной з сілавых структураў арганізаўвалі фотасесію для некаторых удзельнікаў "Маршу прадпрымаль-нікаў". Іх напаўсонных выцягвалі ў пакой для сустрэчаў і фатаграфавалі. Напэўна, для ідэнтыфікацыі. І чым толькі займаюцца штатныя тэлеаператоры падчас публічных акцыяў?

Рэкамендацыя. Падобныя дзеяньні могуць ажыццяўляцца толькі з вашай згоды і ў прысутнасці вашага адваката. Патрабуйце адваката для ўдзелу ва ўсіх сустрэчах як з невядомымі асобамі, так і тымі, хто называе сябе съледчым КДБ, пракуратуры, МУС.

17 СТУДЗЕНЯ, ЧАЦЬВЕР

Уначы перанесьлі чарговае катаваньне холадам. Пасъля адзінаццаці гадзінай наглядчыкі ў напаўпрымусовай форме накіроўваюць да доктара. І так кожны дзень. У чым сэнс гэтай працэдуры, невядома. Хутчэй за ўсё, усіх палітэзняволеных прыводзяць да жанчыны ў белым халаце выключна для таго, каб узяць аўтограф пад запісам "Здаровы". Здаецца, ці ня ўвесь арсенал турэмнай аптэчкі – гэта актываваны вугаль ды цытрамон. Імі лечаць сімптомы ўсіх захворваньняў.

Паходы да доктара, якая вядзе прыём проста на калідоры другога паверху, гэта скарбніца сюжэтаў для тэлеперадачы "Наша Белараша"¹³. "Панос, лёгкія ваніты", – скардзіцца наш сукамернік Паша жанчыне ў белым. За гэтым робіцца сур'ёзная выснова: "Ты, відаць, вельмі хворы". І тут жа пацыенту ўрачыста ўручаюцца чатыры таблеткі актываванага вугля. "Я сёньня ўвечары вызываюся", – з надзеяй на перамены заяўляе Паша. "Тады дзьве таблеткі аддавай назад", – парыруе медработнік.

Акрэсцінскі доктар – асока каларытная, са съпецкантынгентам яна асабліва не цырымоніцца. А вось палітычныя назвалі яе "бэзавы голос Акрэсціна". Ледзь ня кожны дзень па калідоры разыліваеца песня "Сиреневый туман" у выкананыні галоўнага наглядчыка за здароўем адміністрацыіна арыштаваных. Сыпявае яна цудоўна. Гэта ў яе атрымліваеца значна лепш, чым лячыць.

Сёныня Сяргея Клюева з канвоем павезла "хуткая дапамога". Рэцыдыў старых балічак. Што пры такім харчаваньні зусім ня дзіўна. Зрэшты, як блага вам ні было б, вас абавязкова прывязуць назад.

Па каналах мясцовай сувязі прыйшла інфармацыя аб папаўненыхі калоніі палітычных на дзесяць чалавек. Пачалася зачистка перад акцыяй прадпрымальнікаў 21 студзеня¹⁴.

18 СТУДЗЕНЯ, ПЯТНІЦА

Як змагацца з акрэсцінскімі начнымі халадамі – гэта адна з самых абмяркоўваемых тэмаў. Форма адзеньня "а ля капуста". Максімальна закручваешся ва ўсю наяўную вopратку, як качан капусты ў лісьце. Нядрэнна сябе адчуваеш пры рэалізацыі формулы "тры на адным": гэта калі на табе троє штаноў плюс тры швэдры. Пры ўсіх іншых варыянтах сну няма, ёсьць нейкія абрывачныя фрагменты і карцінкі.

Рэкамендацыя. Найбольш эфектыўным сродкам барацьбы з начным холадам зьяўляецца бялізна, прызначаная для гарналыжнікаў.

Падрыхтоўка да ночы датычыць ня толькі формы адзеньня, але і абавязковага ўцяпленыня камеры, а дакладней – прамавугольнага акна пад столлю. За ім заўсёды кавалак закратаўнага неба. Мяняеца толькі колер карцінкі ў залежнасці ад таго, якое на вуліцы надвор'е. Менавіта праз шчыліны аконнай амбразуры па начах у акрэсцінскі будынак запаўзае агідны холад. Для змаганьня з ім усё сродкі добрыя, але найбольш цеплаахоўнай зьяўляецца хлебная замазка. Якасьць хлеба дазваляе яго выкарыстоўваць менавіта па такім прызначэнні. Раніцай, праўда, узынікае іншая проблема. Зацьвярдзелая маса набывае якасьці клею. Без фізічных намаганьняў акно не адчыніць. А рабіць гэта неабходна па прычыне лішку тытунёвага дыму. Адміністрацыя ЦІПу клапатліва рассяляе разам і курцоў, і тых, хто з цяжкасцю пераносіць цыгарэтныя выкіды. Так што без праветрываньня памяшканьня не абысьціся.

19 СТУДЗЕНЯ, СУБОТА

На ранішній паверцы разышліся са старэйшым лейтэнантам у трактоўцы функцыяў дзяжурнага. На патрабаваньне зафіксаваць у журнале скаргу на холад афіцэр адрэагаваў арыгінальна: “Мне ж ня холадна. Значыць, і вам павінна быць добра”. Прыйшлося нагадаць, што яго абавязак – фіксаваць заўвагі, а ня носам замяраць тэмпературу ў камеры.

У дадатак да дыскусіі мы з Арцёмам Дубскім адмовіліся прымаць вячэру ў брудным посудзе. Гэта ўсё ж съвінства. А з ім нік не жадае суседнічаць наша самапавага.

Пасыля пятнаццаці гадзінаў нас паднялі па трывозе. Сабралі рэчы і этапам у новыя “апартаменты”. Камера № 9 меншая разы ў паўтары. Мясцовых троє. З іх двое наших -- Юра Баркун¹⁵ і Андрэй Радзівонай¹⁶. Нас шасьцёра. Цеснавата, але весела. Уладка-ванье заняло хвілінаў дзесяць.

Уваходзіны адзначылі за съвяточным сталом. Елі каўбасу з запасаў аднаго з пастаяльцаў новай камеры. Звычайнью, вараную, недарагую. Але да чаго ж апетытная! Пасыля абеду дэманстрыўна выстаўляем у акенца брудныя міскі і адмаўляемся прымаць ежу. Вячэру падаюць ужо ў съвежапамытым посудзе. Сапраўды, шлях да вялікага выніку ляжыць праз маленькія дасягненыні.

*сюды, на дно, ніколі не
апускаюцца камеры
беларускага тэлебачанья*

20 СТУДЗЕНЯ, НЯДЗЕЛЯ

Прачнүўся задоўга да съвітаньня. Зылева, варушачы ноздрамі, выводзіць мелодыі Лёша. Яго стараецца перасапці, перас্বісташы Сяргей. Хто яны, людзі з сацыяльнага дна? Назіраныні дазваляюць падзяліць іх на дэльве группы: “несуны” і “скандалісты”. Сярожа адбывае два арышты запар – пяць і сём сутак. Першы раз спрабаваў вынесці з крамы бутэльку гарэлкі, у другі раз папаўся з віном. Юны Паша забыўся прад’явіць на касе два кавалкі сыру. Аляксей учыніў дэбosh дома. Па гэтай жа прычыне на Акрэсцініа і Яўген.

Працяглыя стасункі з “несунамі” пераконваюць, што цяпераш-

ней уладзе выгадна мець сацыяльнае дно, на якое апусыціліся сотні тысячаў людзей. Імі лёгка маніпуляваць. “Чарка і шкварка” – такая формула жыцьця цалкам іх задавальняе. Сюды, на дно, ніколі не апускаюцца камеры беларускага тэлебачаньня. І гэтыя людзі не спавядаютца карэспандэнтам “чэснай” дзяржайной прэсы.

21 СТУДЗЕНЯ, ПАНЯДЗЕЛАК

Раніца панура глядзіць з-пад калматых аблокаў, якія праплываюць па той бок акенца – неба ў клетачку. На звыклае пытаньне, ці ёсьць скаргі, гучыць стандартны набор заяvac: душ, пісчая папера. “А яшчэ просім аформіць адпускную запіску з дванаццаці да чатырохнаццаці для ўдзелу ў акцыі прадпрымальнікаў”. Маёр не адразу разумее падтэкст сказанага. Пачынае тлумачыць, што адпускная не дазволеная, і раптам – усьмешка ад вуха да вуха.

Толькі наладзілі сувязь па вентыляцыйнай трубе з новымі суседзямі, як тут жа гучыць каманда на выхад. Чарговы дагляд. На калідоры наглядчык у вялікіх ружовых рукавіцах. Ён больш падобны на практикуючага практолага, чым на ахоўніка парадку. У камеру гужам пацягнуўся супрацоўнікі ЦІПу. За дзівярыма шамацяць пакункі, хтосьці корпаецца ў съметніцы. Пасыля нашэсьця наглядчыкаў камера падобная на Кулікова поле.

Сёняня амаль гадзіну гутарыў з начальнікам ЦІПу. Сяргей Карповіч папераджальна заявіў, што размова закране толькі пытаньні, выкладзеныя ў нашых пісьмовых зваротах. Але гутарка ўвесь час выходзіла з берагоў і разылівалася па іншых тэмах. Я агучыў, у чым сутнасць і мэты кампаніі “па ачалавечваньні Акрэсціі”, распачатай палітвазьняволенымі.

З раніцы знаходзімся ў рэжыме чаканьня паведамленьняў з плошчы Кастрычніцкай. Пад вечар у двары ўзмацняеца гул транспарту. Мікрааутобусы, легкавушки, “Газэлі”. Пасыля вячэры спрабуем выйсьці на сувязь з іншымі камерамі. Нечакана падалі голас з суседній – восьмай. У камеры “несуноў” і “скандалістаў”, здаецца, зьявіліся палітчычныя. З трубы даносіцца голас Аллега Корбана¹⁷. Ад яго даведваемся першыя навіны пра разгон “Маршу прадпрымальнікаў”.

22 СТУДЗЕНЯ, АЎТОРАК

Ня сьпіцца. На калідоры не грукаціць посудам, а значыць – гадзінаў пяць раніцы. Старанна заканапачанае хлебнай масай акно бясьсільнае перад бясколерным, бязважкім холадам. Гэта здзіўляюча па съпецыфічных позах сукамернікаў. Каленкі цягнуцца да падбародзьдзя. Рукі альбо ў пальчатках, альбо складзеныя лодачкай і заціснутыя каленкамі. Усё, што з ночы было пад целамі, зараз зьверху.

У съне размаўляюць Лёша і Арцём.

Пасыля хуткай вячэры камера ператвараецца ў хату-чытальню. Падасьпела перадача з прэсай, і газеты пайшлі па руках. Прагна глынаем апісаныне падзеяў 21-га. Тут жа гучыць каментары прачытанага. Генерал Навумаў¹⁸ яўны фаварыт у рэйтынгу “антыгерой студзеня”. Усе аднадушныя, што ня варта міністру апускацца да ўзору юнтар-афіцэра.

*сёння вымыты посуд,
заўтра – тэлефон,
пасъля заўтра –
прагулка.
Наперад!*

Ачалавечым Акрэсціна!

23 СТУДЗЕНЯ, СЕРАДА

Сёння добраахвотна ўзваліў на сябе абавязкі дзяжурнага па камеры. Абавязкаў няшмат – раніцай падмесці і папрацаваць швабрай. У сем раніцы дзяжурны па калідоры выдае інвентар.

У дзяжурнага прапаршчыка паганая звычка а шостай раніцы стукаць у дзвіверы і крычаць “Пад’ём!”. Праўда, на гэта не рэагуюць нават акрэсцінскія пацукі. Раней за сем гадзінаў жыхары ЦІПа не падымаюцца.

Выбар заняткаў абмежаваны. Пасыля інтэнсіўнай ранішняй зарядкі налягаю на чытаныне. Кніжнае меню без вялікага выбару. Гэта не рэстаранны асартымент, а хутчай комплексны абед. На першае ў мяне пайшла трывогія Аляксея Талстога “Хождение по мукам”. На другое – ніякі на смак “Завтрак с Полонием”, сугучнае з нашым становішчам “Воскресение” Льва Талстога. І на дэсерт – “Золатой телёнок”. Гэтай стравай немагчыма перанасыціца.

Сёньня з-за дзвярэй пакорліва папрасілі брудныя міскі і праз пятнаццаць хвілінаў вярнулі назад. Цёплыя і чистыя. Кропля ўсё ж камень точыць. Сёньня вымыты посуд, заўтра – тэлефон, пасыля-заўтра – прагулка. Наперад! Ачалавечым Акрэсціна!

24 СТУДЗЕНЯ, ЧАЦЬВЕР

Сіняя нябесная шчыліна хутка павялічылася, і праз яе ў камеру паліліся сонечныя прамяні. Хада часу замарудзілася. “Бэзавы го-лас”, які запоўніў прастору доўгага калідору, сігналізаваў: менскі час – дванаццаць гадзінаў дня.

Было бы няправільным не сказаць некалькі словаў пра супра-цоўнікаў Цэнтру ізоляцыі правапарушальнікаў. Сярэднестатыстычны службоўца Акрэсціна – чалавек даволі прыстойны. І, безумоўна, адрозніваецца ад съпецназу ў лепшы бок. Чалавек у пагонах на Акрэсціна робіць сваю працу. Магчыма, далёка не ва ўсім яна яму сімпатычная, але яна корміць.

І яшчэ некалькі назіраньняў. Чым меншага званьня людзі і чым яны маладзеўшыя, tym больш дэмантуюць стараннасьці і глупства.

25 СТУДЗЕНЯ, ПЯТНІЦА

Вось і ўсё. За акном кане апошняя халодная нача гана знаходжаньня на Акрэсціна. З вызваленем, свабодныя людзі несвабоднай краіны! Раніца прapaўзае ў падрыхтоўчых клопатах. Засталіся некаторыя назапашваныні ад перадачаў – паўгадавы запас туалетнай паперы і тыднёвы – вады й соку. А яшчэ прачыта-ныя і перачытаныя кнігі. Усё складаем у пакункі, каб перадаць tym, хто застаецца.

Сёня камеры Акрэсціна пакідаюць два палітвязняво-леныя. Больш за трыццаць будзць праводзіць нас, прыхіліўшыся да жалезных кратай. Такіх масавых затрыманьняў не было з часу прэзідэнцкай кампаніі. Але спакойна ссысці нам не даюць. Яшчэ адзін дадгляд. Ужо трэці за пятнаццаць дзён. Што адсюль можна зынесці? Хіба што алюміневы кубак як сувенір, як сімвал турмы.

Ітак?! Што мы маём у асадку эмоцыяў, пачуццяў пятнадццац-

ісуткавай вытрымкі? Акрэсціна дазваляе шматкаць узмацніць вастрыню адчуваньняў, якія съціраюцца плынню падзеяў у нашым паўсядзённым імклівым жыцьці. Акрэсціна – гэта праверка. Усяго. Планкі свайго ўзросту. Узроўню глыбіні аптымізму. Сілы волі. Акрэсціна дазваляе паглядзець збоку на структуру, на кааліцыю, на людзей, якія навокал цябе.

***палітыку трэба
перыядычна здаваць
акрэсцінскі тэст для
самаідэнтыфікацыі***

было зрабіць шмат. Добрата і карыснага. Для людзей, для сям'і, для партыі, для кааліцыі, у рэшце рэшт, для сябе самога.

Але вось што праўда: я не шкадую. У мяне няма расчараўаньня. Усё, што не забівае нас, робіць нас мацней.

12.30. Я выходжу з турэмных дзвівярэй з годна ўзынятай галавой. Лёгкія запаўняюцца ачышчаным паветрам. Лёгкае галавакружењне. Я грамадзянін, я чалавек! І гэта здорава!

Каментары:

1. “Советская Белоруссия” – друкаваны орган Адміністрацыі прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, “Рэспубліка” – друкаваны орган Савету Міністраў Беларусі.
2. Mihail Pashkevich, адзін з лідэраў моладзевай арганізацыі АБ’яднанай грамадзянскай партыі “Маладыя дэмакраты”. За ўдзел у мітынгу прадпрымальнікаў асуђаны на 15 сутак адміністратыўнага арышту. У красавіку за ўдзел у гэтым жа мітынгу асуђаны па ч.1 арт. 342 Крымінальнага кодэксу – “арганізацыя альбо актыўны ўдзел у групавых дзеяньнях, якія груба парушаюць грамадзкі парадак” на 2 гады абмежаваньня волі без накіраваньня ў папраўчыя ўстановы адкрытага тыпу.
3. Mihail Kryvaŭ, актыўіст моладзевай арганізацыі АГП “Маладыя дэмакраты”. За ўдзел у мітынгу прадпрымальнікаў асуђаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту. У красавіку за ўдзел у гэтым жа мітынгу асуђаны па ч.1 арт. 342 Крымінальнага кодэксу на 2 гады абмежаваньня волі без накіраваньня ў папраўчыя ўстановы адкрытага тыпу.
4. Тацяна Цішкевіч, актыўістка руху “Джынс за свабоду”, асуђаная на 20 сутак адміністрацыйнага арышту за ўдзел у мітынгу індывидуальных прадпрымальнікаў згодна з двума артыкуламі Адміністрацыйнага кодэксу: 17.1 – “дробнае хуліганства” і 23.34 – “парушэнне парадку арганізацыі і правядзення

масавых мерапрыемстваў". У красавіку за ўдзел у гэтым жа мітынгу асуджаная па ч.1 арт. 342 Крымінальнага кодэксу на 2 гады абмежаваньня волі без накіраванья ў папраўчыя ўстановы адкрытага тыпу.

5. Адміністрацыя презідэнта Беларусі.

6. Вольга Гусакова, Алена Рудніцкая, Алена Шылько, Віктар Казак, Юрый Шастакоў, Уладзімір Аўдзееўка, Наталія Кузняцова, Алена Фралова – судзьдзі суда Маскоўскага раёну Менску; Мікалай Самасейка, Аляксей Бычко, Тацяна Паўлючук – судзьдзі суда Цэнтральнага раёну Менску.

7. Анатоль Шумчанка, адзін з лідэраў прадпрымальніцкага руху, старшыня грамадзкага аб'яднання "Перспектыва". За ўдзел у мітынгу асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту.

8. Арыцём Дубскі, актывіст незарэгістраванай у Беларусі моладзевай організацыі "Малады Фронт". За ўдзел у мітынгу прадпрымальнікаў асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту. У красавіку за ўдзел у гэтым жа мітынгу асуджаны па ч.1 арт. 342 Крымінальнага кодэксу на 2 гады абмежаваньня волі без накіраванья ў папраўчыя ўстановы адкрытага тыпу.

9. За ўдзел у акцыі індывидуальных прадпрымальнікаў падчас судовых працэсаў, якія адбыліся 11 студзеня 2008 году, да адміністрацыйных арыштаў былі асуджаныя 23 чалавекі.

10. Сяргей Клюеў, актывіст моладзевай організацыі АГП "Маладыя дэмакраты". За ўдзел у мітынгу прадпрымальнікаў асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту.

11. Ніна Даўгучыц, сябра АГП.

12. "Народная газета" – парламенцкае грамадска-палітычнае выданье.

13. Праект беларускага Грамадзкага нацыянальнага тэлебачаньня (ОНТ), аналаг папулярнага ў Расіі праекту "Наша Russia".

14. На 21 студзеня 2008 году запланаваная наступная акцыя пратэсту індывидуальных прадпрымальнікаў.

15. Юрый Баркун, за ўдзел у мітынгу прадпрымальнікаў асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту.

16. Андрэй Радзівонаў, за ўдзел у мітынгу прадпрымальнікаў асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту.

17. Алег Корбан, актывіст моладзевай організацыі АГП "Маладыя дэмакраты". Быў затрыманы 19 студзеня каля ЦІП на вул. Акрэсціна, дзе разам з сябрамі хацеў перадаць перадачы арыштаваным за ўдзел у мітынгу прадпрымальнікаў. Па адвінавачаньні ў парушэнні арт. 17.1 КаАП – "дробнае хуліганства" – арыштаваны на 10 сутак.

18. Уладзімір Навумаў – міністр унутраных справаў Беларусі.

На працягу 10 дзён паміж мітынгамі прадпрымальнікаў, якія адбыліся 10 і 21 студзеня 2008 году, улады арганізавалі сапраўднае паляванье на лідэраў прадпрымальніцкага руху і актыўістаў апазіцыі.

Уесь гэты час праваахоўныя органы затымлівалі, а суды працягвалі выносіць пакараныні ўдзельнікам акцыі 10 студзеня; прэвентыўна арыштоўваліся напярэдадні наступнага мітынгу пратэсту лідэры прадпрымальнікаў; былі пакараныя арыштамі ўдзельнікі акцыі салідарнасьці з палітвязняволенымі і сем'ямі зынікльых; людзей затымлівалі проста ў судах за выказванье падтрымкі сваім паплечнікам ці падчас перадачы цёплых рэчаў для асуджаных. Усяго за кратамі ў гэтыя дні апынулася больш за 40 чалавек.

Актыўіст "Моладзі БНФ", студэнт 1 курсу Менскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэту Антон Каліноўскі быў затрыманы 16 студзеня ў будынку суда Цэнтральнага раёну Менска, куды прыйшоў падтрымаць сваю паплечніцу Юлію Сіўцову, абвінавачаную ва ўдзеле ў мітынгу прадпрымальнікаў. На яго быў складзены пратакол з абсурдным, але традыцыйным для беларускіх апазіцыйных актыўістаў абвінавачаньнем у брыдкаслоўі. Судзьдзя Тацяна Паўлючук вынесла пастанову аб арышце Антона Каліноўскага на 10 сутак згодна з артыкулам 17.1 Кодэкса аб адміністрацыйных правапарушэннях – "дробнае хуліганства".

АКРЕСЦІНСКІЯ БУДНІ

Антось Каліноўскі

16 СТУДЗЕНЯ. ПЕРАДГІСТОРЫЯ І ДЗЕНЬ ПЕРШЫ

Усё пачалося ў восем гадзінаў раніцы, калі мне патэлефанавала Каця Рамашкевіч¹ і расказала пра затрыманье сваёй сябrouкі Юлі Сіўцовай², якая ўдзельнічала ў акцыі індывидуальных прадпрымальнікаў. Я адразу напісаў пра гэта на наш сайт³ і пачаў рыхтавацца да іспыту, які павінен быць праз трэй дні. Чакаў далейшых навінаў, якія былі несуцяшальнымі: на Юлю склалі пратакол і вязуць у суд Цэнтральнага раёну.

Я патэлефанаваў сябрам і расказаў пра затрыманье дзяўчыны, а сам паехаў у суд, куды дабраўся недзе а першай. У судзе сустрэў Кацю Рамашкевіч і Яўгена Грыневіча⁴. Мы чакалі, калі прыедзе адвакат, прывязуць Юлю і пачнецца суд, хваляваліся з-за прысуду, хаця разумелі, што будуць "суткі". Праз гадзіну прыехалі Франак Вячорка⁵ і Юрась Станкевіч⁶ разам з адвакатам Аляксандрам Галіевым, хутка пачаўся працэс. Ён быў закрыты, нікога, акрамя адваката, туды не пусцілі.

Мы стаялі і чакалі прысуду, калі да нас падышлі супрацоўнікі Цэнтральнага РУУС⁷ і запатрабавалі пашпарты. Документы былі амаль ва ўсіх: у мяне, Франака Вячоркі, Аляксандры Клімовіч⁸ і Насты Птушкі⁹, не было толькі ў Юрася Станкевіча. Яго першым вывелі з будынку суда. Мае документы былі ў міліцыянтаў, адзін з якіх сышоў разам з імі. Пасыля да мяне падышоў міліцыянер у цывільным і вывеў на вуліцу, дзе я ўбачыў Франака і Юрася. Нас заявілі ў машыну, сказалі сесьці на месцы для затрыманых і некуды павезьлі.

Што нас прывезьлі ў Цэнтральны РУУС, мы зразумелі хутка. Усіх заявілі ў адзін з пакояў, трymалі там трэй гадзіны нібыта для высьвят-

леңеня асобы У гэты час міліцыянт у цывільным пераглядаў апера-
тыўныя відэаздымкі з акцыі прадпрымальнікаў 10 студзеня, нас там
не знайшлі.

Як скончыліся адведзеныя законам тры гадзіны, нас разъялі па
розных пакоях. Той, дзе быў я, знаходзіўся на першым паверсе.
Пакуль мяне вялі, я пасьпей пабачыць маці і сяброў. Калі маці
передавала мне швэдар, яе груба адпіхнулі.

У пакоі я запатрабаваў адваката, мне адразу адмовілі, а праз
гадзіну я ўбачыў пратакол, згодна з якім я лаяўся матам у прысут-
насьці міліцыянтаў, калі мяне вялі з машыны ў будынак РУУСу.
Подпісаць пратакол я
адмовіўся, і тады мяне
пачалі пераконваць
зрабіць гэта, абяцаю-
чы ў гэтым выпадку
толькі штраф. Не пад-
пісаў. Можна падмануць
каго заўгодна, акрамя самога сябе.

*супрацоўнікі міліцыі казалі
мне, што ня трэба было ісьці
на суд, што я трапіў пад
так званую “раздачу”*

Затым мяне завялі ў пакой, дзе па тэлевізары ішоў фільм пра
міліцыю, якая дапамагае жыхарам Палесься змагацца з паводкам. Там я знаходзіўся больш за гадзіну, і ў гэты час супрацоўнікі міліцыі
казалі мне, што ня трэба было ісьці на суд, што я трапіў пад так
званую “раздачу”.

Завялі ў машыну. Там былі ўжо Франак і Юрась, а таксама
Макс Вінлярскі¹⁰, Уладзь Сяргеев¹¹ і трох маладафронтавікі: Маўлю-
да Атакулава¹², Каця Краснова¹³ і Кася Галіцкая¹⁴ – іх затрымалі на
катку на Кастрычніцкай плошчы.

Нас павезылі на Акрэсціна, праверылі і да раніцы пасадзілі ў
камеру № 2.

Раніцай павінен быць суд.

17 СТУДЗЕНЯ. ДЗЕНЬ ДРУГІ

Да нас ноччу падсадзілі яшчэ Пашу Кур'яновіча¹⁵, на якога былі
складзеныя два пратаколы: за акцыю і за лаянку матам.

Ад першай ночы на Акрэсціна ўражаньне даволі брутальнае:
прыбіральня, драўляная “сцэна” і ўсё. Больш у камеры няма нічога.

Пабудзілі рана, не далі ні кавы, ні гарбаты – адразу адправілі ў суд. Везьлі ўсіх разам, у адной вялікай машыне. Калі мы прыехалі, ля суда ўжо былі людзі. Я пазнаў Кацю Маркоўскую¹⁶, Аляксандру Клімовіч, Зымітра Хведарука¹⁷, Лявона Баршчэўскага¹⁸, Любоў Лунёву¹⁹, Рамана Латушку²⁰. Дзякую усім, хто прыйшоў на суд нас падтрымаць, нягледзячы на тое, што маглі апынуцца ў нашай сітуацыі.

Усіх затрыманых прывялі ў пакой на трэцім паверсе, пасадзілі ў адной зале. Доўга чакалі, пакуль прыдуць судзьдзі: Бычко²¹ і Паўлючук²².

Нас пачалі выводзіць па адным на працэсы, кожны з якіх цягнуўся больш за гадзіну. Присуды ўсім выносіліся ня менш за дзесяць сутак, у асноўным – пятнаццаць.

Калія трох гадзінаў дня павялі мяне. Мяне судзіла Паўлючук. Усё было вельмі стандартна: ілжэсъведкі, незадаволеная хадайніцтвы, грубасць міліцыянтаў. Мне пащасціла: прысуд – толькі дзесяць сутак. Папрасіў, каб далі магчымасць паесці, бо я ня еў і ня піў з вечара пазамінулага дня. Спачатку адмовілі, але пасля працэсу дазволілі перадаць мне некалькі бутэрбродаў і мінералку. Зъел і выпілі ўсе разам.

Калія восьмі гадзінаў вечара ўсіх павезылі ў РУУС, а затым – на Акрэсціна, дзе разьмеркавалі па розных камерах. Я аказаўся ў камеры № 20. Там было нас дванаццаць чалавек, пералічу ўсіх: Арсень Пахомаў²³, Андрэй Зорка²⁴, Юрый Куксюк²⁵, Анатоль Шумчанка²⁶, Уладзімір Шыла²⁷, Франак Вячорка, Юрась Станкевіч, Макс Вінтарскі, Паша Кур'яновіч, Уладзь Сяргееў, Алесь Чарнышоў²⁸.

Адразу леглі спаць. Пачаліся акрэсцінскія будні.

18 СТУДЗЕНЯ. ДЗЕНЬ ТРЭЦІ

Першы дзень на Акрэсціна. Пад'ём, праверка, съяданак, ад якога я адмовіўся, бо есьці гэта немагчыма: каша, якая плавае ў вадзе, гарбата, якая нагадвае звычайны кіпень з сольлю і цукрам. У гэты дзень вырашыў паабедаць: з'еў катлету, якая на самой справе зьяўляецца хлебнай, крыху супу, усё прыйшлося занадаць

акрэсцінскім хлебам. Пілі вельмі шмат соку, мінералкі, кока-колы.

З раніцы гулялі ў “мафію”, “кракадзіла”, пасьля ўзяўся чытаць кнігу. Днём лёг спаць і ўсё думаў: за што нас пасадзілі, няужо нас

*у мяне сёньня іспыт па
французскай мове, але я туды,
натуральна, не трапляю*

хочуць так запало-
хаць? Магчыма, але
хучэй нават на нас, а
тых людзей, якія
зьбіраюцца ісьці на

Плошчу дваццаць першага студзеня²⁹.

19 СТУДЗЕНЯ. ДЗЕНЬ ЧАЦЬВЁРТЫ

На заўтра пабудзілі каля васьмі гадзінаў, якраз да ранішняй праверкі. Ноччу сънілася Таня Цішкевіч³⁰, якой на судзе далі дваццаць сутак, і з якой воляй лёсу зараз мы знаходзіліся ў адным і tym же месцы. У съне мы з ёй гулялі па Вільні ў гадзіну ночы, не маглі знайсьці беларускі “Дом правоў чалавека”, размаўлялі. Сон быў вельмі доўгім і прыемным, я прачнуўся з цудоўным настроем. І зразумеў, што ўсё гэта толькі сон, падман.

Раніцай съпявалі “Магутны Божа”, было ўзынёсла і прыемна.

У мяне сёньня іспыт па французскай мове, але я туды, натуральна, не трапляю. Разам з Юрасём Станкевічам вучылі польскую, чыталі, ён мне даваў граматычныя заданьні – трэба ж неяк больш-менш з карысцю выкарыстоўваць час на Акрэсціна.

Пасьля абеду нас павялі ў душ. Гэта быў адзін з самых прыемных момантаў падчас адсідкі: і ногі можна разъмяць, і змыць з сябе ўесь бруд, які назыўраўся за апошнія дні. Пасьля лёг спаць.

20 СТУДЗЕНЯ. ДЗЕНЬ ПЯТЫ

З раніцы прачнуўся ад болю ў горле, адчуваў, што вельмі высокая тэмпература. У камеры былі лекі: асыпрын, анальгін, антыбіётыкі. Выпіў некалькі таблетак, запіў гарачай гарбатай – яна здалася вельмі смачнай, гэта радавала. Разумееш, што трэба піць шмат цёплага, але гэта, на жаль, магчыма толькі трывалы разы на дзень. Прасті, каб прынеслы яшчэ гарбаты, аднак міліцыянты не дазволілі і выклікалі медыка. Была тэмпература 38,6. У той момант стала

сапраўды страшна. Мяне накрыл чым толькі можна, я нават пачаў думаць, ці не папрасіць выклікаць “хуткую”. Удалося заснуць, увесь дзень зябіла, ня мог нават устаць, каб узяць вады. Дзякую сукамернікам, яны мне вельмі дапамагалі.

21 СТУДЗЕНЯ. ДЗЕНЬ ШОСТЫ

Вечарам піў лекі, але зранку лягчэй ня стала. Прачнуўся рана, па маіх падліках было каля трох гадзінаў ночы. Доўга ня мог заснуць ад болю ў горле. У шэсцьць гадзінаў раніцы пачалася прыборка камеры, затым — съяданак, потым — праверка. Лекі, дзьве порцыі так званай гарбаты, зноў сон. Калі прачнуўся, даведаўся, што пайшлі чуткі: частка палітычных пачала абвяшчаць галадоўку ў знак салідарнасці з тымі, хто сёньня пойдзе на Каstryчніцкую плошчу.

22 СТУДЗЕНЯ. ДЗЕНЬ СЁМЫ

Нягледзячы ні на што, вельмі добра сябе адчуваю. Баліць толькі съпіна крыху, але гэта ў параўнанні з мінулай хваробай проста дробязь. Ня сънedaў, нават гарбату ня піў. Зноў лёг спаць і праспаў да абеду.

Прачнуўся ад таго, што ў камеры съпявалі беларускія песні — Віктара Шалкевіча, Касі Камоцкай, “Крамбамбулі”. Прыйшлі міліцыянты і загадалі супакоіцца, дазволіўши съпеваць толькі афіцыйны гімн, і толькі стоячы.

Абмяркоўвалі акцыю прапрымальнікаў, пра падрабязнасці якой даведаліся дзякуючы “Камсамолцы”³¹, якую нам перадалі. Вечарам чытаў падручнік па французскай мове.

23 СТУДЗЕНЯ. ДЗЕНЬ ВОСЬМЫ

Нічога цікавага не адбылося, няма нават пра што напісаць. Звычайнія акрэсцінскія будні.

24 СТУДЗЕНЯ. ДЗЕНЬ ДЗЯВЯТЫ

Перадалі газеты “Беларусы і рынак”, “Камсамолку”, “Наша слоўба”. Чамусьці не атрымліваем ні “Народную волю”, ні “Нашу Ніву”.

Хучэй за ўсё, на гэта існуе загад.

Другі раз за ўесь час звадзілі ў душ, прыемна. Пасъля так званы абед, затым чытаў, гулялі. Вечарам прыйшоў адвакат Павел Сапелка, падрабязна распавёў пра акцыю прадпрымальнікаў, пра вызваленне Зымітра Дашкевіча³², пра зняволенне Зыдзьвіжко-ва³³. Адных садзяць, іншых выпускаюць. Проста гульня.

25 СТУДЗЕНЯ. ДЗЕНЬ ДЗЯСЯТЫ

Перадапошні дзень, вельмі хвалююся.

Сённяня пачалі вызваляць сукамернікаў-суседзяў. Іх павінны былі адпусціць днём, але пачалі з раніцы. Выйшлі Шумчанка, Шыла, Зорка, Чарнышоў, Пахомаў, Куксюк. Усе яны -- цудоўныя людзі, якія мне сапраўды дапамагалі, калі было цяжка. Я асабліва дзякую Уладзіміру Шылу за вершы, якія ён прыдумляў і пісаў літаральна кожную гадзіну.

Месцы вызваліліся, і да нас "падсялілі" Алега Корбана, якога, як мы даведаліся, затрымалі каля Акрэсціна, калі ён прыносіў перадачу.

Да чаго дайшла сістэма: адных затрымалі за акцыю, нас на судзе, яшчэ чалавека за перадачу. І ўсім "падыходзіць" артыкул 17.1³⁴!

*адных садзяць, іншых
выпускаюць. Проста
гульня*

26 СТУДЗЕНЯ. ДЗЕНЬ АДЗІНАЦЦАТЫ И АПОШНІ

Упершыню за ўесь час прызначылі дзяржурным па камеры. Прыйшлося прачынацца першым, прыбірацца. Пасъля съяданку, калі гэта можна так называць, чытаў кнігу.

Апошнія гадзіны – самыя цяжкія. Як быццам не гадзіны, а дні.

Выпусцілі Макса Вінлярскага. Хваляванье ўзрасло, бо яго павінны былі выпускаць на дэльве гадзіны раней за мяне. Макс вельмі класны чалавек. Мы разывіталіся, дамовіліся сустрэцца на волі.

Прайшло яшчэ некалькі гадзінаў. Дзьверы адчыніліся, зайшоў міліцыянт і сказаў: "Каліноўскі, з рэчамі на выхад".

Дзесяць хвілінаў занялі фармальныя працэдуры. І я на свабодзе!

Каментары:

1. Кацярына Рамашкевіч, актывістка моладзевай арганізацыі Партыі БНФ “Моладзь БНФ”.
2. Юлія Сіццова, актывістка “Моладзі БНФ”. Была затрыманая 16 студзеня каля свайго дому і дастаўленая ў РУУС Цэнтральнага раёну Менску, дзе на яе быў складзены пратакол за ўдзел у мітынгу прадпрымальнікаў 10 студзеня. Асуджаная на 15 сутак адміністрацыйнага арышту па арт 23.34 КаАП – “парушэнне парадку арганізацыі і правядзеньня масавых мерапрыемстваў”.
3. Сайт арганізацыі “Моладзь БНФ”: moladz.pbnf.org
4. Яўген Грыневіч, актывіст “Моладзі БНФ”.
5. Франак Вячорка, адзін з лідэраў “Моладзі БНФ”. Па адвінавачанні ў нецэнзурнай лаянцы ў судзе асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту згодна з артыкулам 17.1 КаАП – “дробнае хуліганства”.
6. Юрась Станкевіч, актывіст “Моладзі БНФ”. Адвінавачаны ва ўдзеле ў мітынгу прадпрымальнікаў у Менску 10 студзеня. Асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту па арт 23.34 КаАП – “парушэнне парадку арганізацыі і правядзеньня масавых мерапрыемстваў”.
7. РУУС Цэнтральнага раёну Менску.
8. Аляксандра Клімовіч, актывістка “Моладзі БНФ”.
9. Наста Птушка, актывістка “Моладзі БНФ”.
10. Максім Вінтарскі, актывіст кампаніі “Джынс за свободу”. Затрыманы 16 студзеня падчас акцыі салідарнасьці са зыніклымі і зыняволенымі. Па адвінавачанні ў нецэнзурнай лаянцы асуджаны на 10 сутак адміністрацыйнага арышту згодна з артыкулам 17.1 КаАП – “дробнае хуліганства”.
11. Уладзімір Сяргеев, на той час актывіст “Маладога Фронту”. Затрыманы 16 студзеня каля трактарнага завodu, асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту за ўдзел у акцыі індывідуальных прадпрымальнікаў. За ўдзел у гэтай жа акцыі ў красавіку асуджаны па ч.1 арт. 342 Крыміナルнага кодэksu – “арганізацыя альбо актыўны ўдзел у групавых дзеяньнях, якія груба парушаюць грамадzkі парадак”, і атрымаў пакаранье ў выглядзе штрафу памерам 100 базавых велічыняў.
12. Маўлюда Атакулава, актывістка “Маладога Фронту”. Затрыманая 16 студзеня падчас акцыі салідарнасьці са зыніклымі і зыняволенымі. Асуджаная на 15 сутак адміністрацыйнага арышту па арт. 23.34 КаАП – “парушэнне парадку арганізацыі і правядзеньня масавых мерапрыемстваў”.
13. Кацярына Краснова, актывістка “Маладога Фронту”. Затрыманая 16 студзеня падчас акцыі салідарнасьці са зыніклымі і зыняволенымі. Асуджаная на 15 сутак адміністрацыйнага арышту па арт. 23.34 КаАП – “парушэнне парадку арганізацыі і правядзеньня масавых мерапрыемстваў”.
14. Кацярына Галіцкая, актывістка “Маладога Фронту”. Затрыманая

16 студзеня падчас акцыі салідарнасці са зыніклымі і зъняволенымі. Асуджаная на 15 сутак адміністрацыйнага арышту па арт. 23.34 КаАП – “парушэнне парадку організацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў”.

15. Павел Кур'яновіч, актывіст кампаніі “Джынс за свабоду”. Затрыманы 16 студзеня падчас акцыі салідарнасці са зыніклымі і зъняволенымі. Асуджаны на 20 сутак адміністрацыйнага арышту згодна з двумя артыкуламі: 23.34 КаАП – “парушэнне парадку організацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў” і 17.1 КаАП – “дробнае хуліганства”.

16. Кацярына Маркоўская, прэс-сакратар Партыі БНФ.

17. Дзьмітрый Хведарук, актывіст “Маладога Фронту”. Затрыманы 17 студзеня каля будынку суда Цэнтральнага раёну пасыля судовых працэсаў над ягонымі паплечнікамі. Пры затрыманні зъбіты. Па абвінавачанні ў нецэнзурнай лаянцы асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту згодна з артыкулам 17.1 КаАП – “дробнае хуліганства”.

18. Лявон Баршчэўскі, фіолаг, перакладчык, грамадзкі дзеяч, старшыня Партыі БНФ.

19. Любоў Лунёва, карэспандэнт Беларускай службы Радыё “Свабода”.

20. Раман Латушка, актывіст “Моладзі БНФ”.

21. Аляксей Бычко, судзьдзя суда Цэнтральнага раёну Менску.

22. Тацяна Паўлючук, судзьдзя суда Цэнтральнага раёну Менску.

23. Арсеній Пахомаў, пазаштатны карэспандэнт газеты “Наша Ніва”. Нягледзячы на тое, што 10 студзеня падчас мітынгу прадпрымальнікаў выконваў заданье рэдакцыі, асуджаны на 15 сутак адміністратыўнага арышту згодна з артыкулам 23.34 КаАП – “парушэнне парадку організацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў”.

24. Андрэй Зорка за ўдзел у акцыі прадпрымальнікаў асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту па арт 23.34 КаАП – “парушэнне парадку організацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў”.

25. Юрый Куксюк, прадпрымальнік, за ўдзел у акцыі асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту па арт 23.34 КаАП – “парушэнне парадку організацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў”. Зъбіты амапаўцамі ў аўтазаку падчас дастаўкі ў РУУС Цэнтральнага раёну.

26. Анатоль Шумчанка, адзін з лідэраў прадпрымальніцкага руху, старшыня грамадзкага аб’яднання “Перспектыва”. За ўдзел у мітынгу прадпрымальнікаў асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту па арт 23.34 КаАП – “парушэнне парадку організацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў”.

27. Уладзімір Шыла, прадпрымальнік і грамадзкі актывіст з Салігорску. За ўдзел у акцыі прадпрымальнікаў асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту па арт. 23.34 КаАП – “парушэнне парадку організацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў” і оштрафаваны на 50 базавых велічыняў па артыкуле 17.1 КаАП – “дробнае хуліганства”.

28. Аляксандр Чарнышоў, актывіст кампаніі “Джынс за свабоду”. За ўдзел у

акцыі прадпрымальнікаў асуђаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту. У красавіку за ўдзел у гэтым жа мітынгу асуђаны па ч.1 арт. 342 Крымінальнага кодэксу – “арганізацыя альбо актыўны ўдзел у групавых дзеяньнях, якія груба парушаюць грамадzkі парадак”, на 2 гады абмежаваньня волі без накіраваньня ў папраўчыя ўстановы адкрытага тыпу.

29. Падчас мітынгу 10 студзеня было вырашана наступную акцыю пратэсту прадпрымальнікаў правесці 21 студзеня 2008 году.

30. Тацяна Цішкевіч, актыўістка руху “Джынс за свабоду”, асуђаная на 20 сутак адміністрацыйнага арышту за ўдзел у мітынгу індывидуальных прадпрымальнікаў згодна з двумя артыкуламі: 17.1 КаAP – “дробнае хуліганства” і 23.34 КаAP – “парушэнне парадку арганізацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў”. У красавіку за ўдзел у гэтым жа мітынгу асуђаная па ч.1 арт. 342 Крымінальнага кодэксу на 2 гады абмежаваньня волі без накіраваньня ў папраўчыя ўстановы адкрытага тыпу.

31. “Комсомольская правда в Белоруссии”.

32. Дзымітрый Дашкевіч, старшыня молодзевай арганізацыі “Малады Фронт”. 2 лістапада 2006 году асуђаны на 1 год 6 месяцаў пазбаўленьня волі па арт. 193.1 Крымінальнага кодэксу – “арганізацыя дзеянасьці аб’яднання, фонду ці рэлігійнай арганізацыі, якая не праішла дзяржаўной рэгістрацыі, ці ўдзел у ёй” (“Малады Фронт” у Беларусі ня мае дзяржаўной рэгістрацыі, зарэгістраваны ў Чэхіі). 23 студзеня 2008 году вызвалены з калоніі згодна з рашэннем Вярхоўнага суда, які зъменшыў тэрмін пакараньня да 1 году.

33. Аляксандр Зыдзьвіжкоў, журналіст, былы намеснік галоўнага рэдактара газеты “Згода”. 18 студзеня 2008 году рашэннем Менскага гарадзкога суда пакараны трывалісткай пазбаўленьня волі згодна з ч.1 артыкулу 130 Крымінальнага кодэксу – “распальванье расавай, нацыянальнай ці рэлігійнай варожасці” за перадрук карыкатураў на прарока Мухамеда ў 2006 годзе. 22 лютага 2008 году журналіст выйшаў на волю: калегія суддзізяў Вярхоўнага суда зъменшыла тэрмін пакараньня да трох месяцаў арышту (гэты тэрмін А. Зыдзьвіжкоў адседзеў у СІЗА, пакуль ішло съледztва).

34. Алег Корбан, актыўіст молодзевай арганізацыі АГП “Маладыя дэмакраты”. Затрыманы 19 студзеня каля ЦІП на вул. Акрэсціна, дзе разам з сябрамі хацеў перадаць перадачы арыштаваным за ўдзел у мітынгу прадпрымальнікаў. Па адвінавачанні ў парушэнні арт. 17.1 КаAP – “дробнае хуліганства” – арыштаваны на 10 сутак.

35. Артыкул 17.1 Кодэксу аб адміністрацыйных правапарушэннях – “дробнае хуліганства”.

Аляксей Марачкін, вядомы мастак і грамадзкі дзеяч, старшыня міжнароднага грамадскага аб'яднання «Згуртаваныне беларусаў сьвету «Бацькаўшчына», быў затрыманы 24 сакавіка 2008 году ва ўласнай майстэрні.

А дзясятай вечара да яго ў майстэрню ўварваліся сем супрацоўнікаў міліцыі і АМАПу, правялі вобыск і канфіскавалі каля 40 расьцяжак і транспарантаў, падрыхтаваных для афармлення калоны ўдзельнікаў шэсцяці ў Дзень Волі, 25 сакавіка. Былі таксама канфіскаваны харугвы грамадзкага аб'яднання «Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны» і карціна «Лялькі». Падчас вобыску былі разьбітыя некаторыя прадметы керамікі, якія стаялі на паліцах.

З майстэрні Аляксея Марачкіна адразу адвезылі ў Цэнтр ізаляцыі правапарушальнікаў на вуліцы Акрэсціна.

25 сакавіка судзьдзя суда Цэнтральнага раёну Менску Тацяна Паўлючук прызнала мастака вінаватым у парушэнні арт. 17.1 Адміністратыўнага кодэксу – “дробнае хуліганства” і вынесла пакаранье ў выглядзе пяці сутак адміністрацыйнага арышту. Па водле судзьдзі, Аляксей Марачкін пакараны за нецензурную лаянку ў адрас супрацоўнікаў міліцыі: мастак нібыта брудна лаяўся ў дзесяць вечара 24 сакавіка каля Цэнтральнага райаддзелу міліцыі (куды яго нават не прывозілі). Судовы разгляд адбываўся ў адсутнасць адваката.

АКРЭСЦІНА

Паэма

Алесь Мара

Жыцьцё ня дужа мянэ песьціла,
О, гэта "мілае Акрэсціна"...

I

Прымаў бяз правілаў гульню
Дыктатара, мянта, амапу.
Я бачу д'ябла... Сатану.
Дзъве дзюркі ў носе. Рогі, ляпа.
Прымаў бяз правілаў гульню.
Незамутнёнымі вачыма
Гляджу на іх. І не ганю...
Нібы скарыўся гэткім чынам.
Зачыстка. Арышты. Разгон...
Маё тут топчуць далакопы.
Замоўк. Зьнямеў "Свабоды звон".
Мы заляглі ў сваё акопы.
Такое нам не навіна.
Я ў эпіцэнтры калатэчы.
Ідзе сапраўдная Вайна.
Не адсядзісься, дзед, на печы.

II

Майстэрня — мой агітплакат,
А за сыпіной ня брат, а хват
У маім апірышчы съятым.
А я стаю між гэтым тым.

Дзень Волі –
Угодкі БНР.
Спадзеў на заўтра...
А цяпер
Мяне сьвідруюць злыя вочы,
Ня дужа з імі я ахвочы
Размовы весці. Дыялог...
Мне не цікава. Бачыць Бог,
Я не герой. І я ня трус.
У маёй майстэрні ператрус.
Учэлісты гэбіста штазі
Па лесьвіцы кудысь залазіць.
Хапае кніжку Пазыняка,
І далей цягнеца рука.
Не даспадобы яму “Плошча”,
Дождж за вакном, што ўвосені, хвошча.
Хапун брутальны... Бруд. Мана.
І гэта, браце, не гульня...
Ня рады я нязваным госьцям.
А мент паганы піша штосьці
У казённы ліст слова ня тыя,
Аднекуль побач панятыя.

III

Абрабавалі, як маглі —
Бярэмя лозунгаў, плакатаў,
У пастарунак павязылі
І кінулі мяне за краты.
Назаўтра наш “гуманны суд”
Судзіў мяне.
За што?.. Я знаю!
Наверсе моцны перапуд —
Для шэсця нешта я трymаю.

Пра мову пэндзлем напісаў,
Што БНР для нас як съята.
Людзей на плошчу заклікаў.
Намаляваў дужа багата.
Партрэты нашых дзеячоў:
Купала, Колас, Гартны, Цётка...
Луцкевіч, Тамаш Грый, Ткачоў.
Былі ад некага наводкі.
Яны ў майстэрню прывялі.
Дубы съпецназу. Тры ствалы.
Хоць падай, хоць калом ты стой —
І ззаду, съпераду канвой.
За мною варанок з мігалкай,
Тры "мусары" з дубінкай палкай.

IV

— Мы МУС... Закон.
Мы хараши.
Працуем тут не за грашы.
Чытай, мазіла...
Падпішы
І далей болей не грашы!
...А ў пратаколе тым праклятым
Напісана, што крыў іх матам.
Пяхцерыў падлу, гламазду.
Сарваў пагон... з яго звяздзу.
У галаве якой тут коні?
Навошта вашы мне пагоны.
Мой сімвал — Вольная "Пагоня"
І бел - чырвона - белы съцяг.
Чытайма далей... Так.
Працяг.

V

Снапамі съцеляць на Нямізе.
Метро праносіцца ўнізе
На плошчы класіка Якуба.
Малоцяць нашых
Жорстка... груба.
Сядзіць задумліва наш Колас
І чуцен нам ягоны голас:
– Браточкі мілыя!
Сымонка! Хопіць граць.
Няўжо вусатага ніяк вам
Не суняць,
Каб гэтак каля ног маіх
Вас гналі і тапталі?
Няўжо “ТАКОГА” вы асьлепла
Выбіралі?
І гэта вы?
Шаноўны мой народзе!
Адкуль чужынцы тут
На вашым агародзе?
Съяды варожыя!
Прыблуды топчуць гоні!
Зыдзек з нашых сімвалай
І нашае “Пагоні”.
Міколка! Дзе твая за пазухай
Граната?
Што, хлопча, кажаш ты?
Няшмат нас. Малавата...
Нічога... Справімся.
Абыдземся бяз НАТА.
Талаш! Цягні з патронамі
Сваю цяжкую скрыню!
Хутчэй гукай ты Цётку!

Каліноўскага! Скарыну!
 До! Хопіць гнуць перад дурнотай
 Сыпіну!
 Ня бойцеся! Ня страшцеся дарма.
 Схаваўся ў Дразды.
 Ты глянь! Яго няма!
 Мне, дзеткі, бачна ўсё тут зьверху,
 З п'едэсталу.
 Хоць нема закрычы.
 Жыцьцё і вас дастала!
 Страх ён ня птах.
 Ня вольная жар-птушка.
 Нехта залез на дах.
 У руках граната, "пушка".

VI

Запозна... Ночанька закрэслена,
 Мяне прывезылі на Акрэсціна.
 Прытулак нашай апазіцыі.
 Твар да съцяны — мая пазіцыя.
 Гатовы я тут жыць і спаць.
 Ня гэтак страшна — сутак пяць
 Тут есьці кашу, баланду...
 Ганяць па камеры балду.
 Жыцьцё ня дужа мяне песьціла.
 О! гэта "мілае Акрэсціна!"
 У іх вачах я брыдкі, гадкі.
 Спазнаў Акрэсціна парадкі.
 Навокал краты і мянты.
 Нарэшце апынуўся ты
 У тым "шматзорачным гатэлі".
 Як нас кармілі!
 Што мы елі!

Як тыя парсюкі ў загоне.
Вусач галоўны, хто на троне,
Баюн РБ, наш дырыжор --
У жыцьці такога ён ня жор.
От, каб да нас яго сюды!
Хоць бы на трыв якіх гады.

VII

Я сёньня ў гэтай рэзервацыі.
Ня трэба, "жэншчыны", авацыяў.
Ня Шчукін я. Тут першы раз.
Сыцяна... Параша ўнітаз.
Катлетадзень, што працадзень.
Хаджу туды-сюды
Як цень.
Ня дні лічу, лічу гадзіны...
Задумы для маёй карціны...
Была "Сыцяна". Малюю "Дзьверы"
Перада мною ліст паперы.
Накрэсьлю ўсё як мае быць.
І каб, канечнэ, не забыць
Графіці, надпісы, імёны.
Хто ў гэтай камеры.
Праклёні.

VIII

Не заракайцеся дарма:
Сустрэне кожнага турма!
На волі, хто рассуне краты,
І калі ты змагар заўзаты,
Свабода ў сэрцы
Наша слоўка.

Не абміне цябе
Мянтоўка.

* * *

Пад галаву кулак, далонь.
Ты не пытайся пра мой сон.
Які там сон? Параша — трон.
Навошта нам адэкалон.
Маіх трывальненняў калажы —
У абдымках побач усе бамжы.
На лёс ня дужа наракай,
Ня пекла гэта і ня рай,
Ня Ўганда, не Заір, Аўганд.
Мне сыніца "Сыцінгер".
Ён... наган.
Над намі лямпа Ілыча.
Я вылічаю стукача.
Ён тут, ён побач. Недзе збоку.
За мною сочыць яго вока,
Я без яго ані ні кроку.
Ён недзе тут, ён недалёка.
Знаёмы съмех... Прыколы, жарты.
Не адкрывае свае карты
Мой летапісец інфарматар.
Відаць, што профі, не аматар.
Нічога супраць я ня маю,
Амаль за сябра ўжо прымаяю.
Мая адсідка — ён за працай.
Такі ўжо лёс.
А як іначай?
А каб было да месца, ладу,
Клянє ЯГО, мяントў, уладу...
Мой "мілы друг", ты мне прабач.

Цябе я вылічыў — стукач.
Мая пазіцыя. Маўчы.
Прысьніцца падла ўначы.

IX

Я бачыў шмат чаго
І расскажу вам шмат.
Мяне судзілі за расейскі мат,
За мой “язык”, за “брань”,
За “сквернословия”.
Расейскай мовы
Не ўжываў ні слова я.
У мове нашай іншы ёсьць праклён:
Каб цябе пранцы!
Згінь ты, д’ябла! Вон!
Каб цябе качка, хлопча, убрыкнула!
— Ах, ты нягоднік! Йітык... Валацуга!
— А каб цябе, зараза, валянтоўка!
Калі ў шкоду Маньчына кароўка
Паперлася наўпрост, як блуданула,
Ня чүй, каб што небудзь расейскае загнула.
— А каб табе ні імені, ні званнія, —
На некага крычала бабця зраннія.
Біць тваю медзь! Каса не пакляпана.
Ты што, Ляксейка, захварэў на пана?
Яшчэ пачуў — пазычылі ў ляха.
Куды майго зъвяла!
Падсыцілка, курва, бляха!
Йідрыттвой корань! Дрэнь тут качаны.
Клялі, ня гледзячы на званні і чыны.
— Маць пройбу з зайбаю!
(У гневе быў Антон), —
У нашай лаянкі

Такі адметны тон.
 Свой каларыт. Свой шарм.
 Свая адмеціна.
 ...Расейскі мат у расейцаў
 Запазычыў я,
 Калі вусаты ўзаконіў
 "двуязычыя".
 | я, бязмоўны, стаў языкаватым
 | на чым съвет стаіць
 Сыпецназ, мяントў, —
 Крыў матам.

* * *

На сэрцы шнар,
 Зарубіна.
 Нячутае ўпісалі.
 Праўда наскрозь
 Загублена.
 За гэта ім медалі...

Чацьвёрты дзень... Тэрмін малы.
 Нарэшце я
 Вам апішу, хто побач
 У Акрэсціна.
 Сусед падзельнік.
 Мілы твар.
 Да часу гэтага нязнаны.
 Хлапец з Баранавіч.
 Кашкар.
 Мянтамі хутка апазнаны.
 На сутак пяць — ягона "хата".
 Ён для мяне нібы за брата.
 Так ёсьць. Было...

Так павялося.
Мой хвост. Мой ценъ...
Мне так здалося.
Халодна, зябка, вузка "хата".
За дэмакратью мне платя.
А недзе ж блізка Вільня.
НАТА.

* * *

Цыгаркаю Кашкар дыміў,
Смактаў, цягнуў, як туую соску.
Быў далікатны, не хаміў.
Жыцьця ня съветлая палоска.
Два алкашы,
Сінюгі два
Сюды патрапілі за п'янку.
Як родны дом для іх турма.
Чыфір глытаюць гэтак зранку.
Яшчэ адзін – завуць Талян.
Канфуцый, Бэндэр, Казанова...
Ён тут як свой. Дружбан пацан.
І болей пра яго ні слова.

X

Мы ў камеры другой.
Нас лічаць зноў і зноў.
Тут восем братаноў,
Шаснаццаць рук і ног
У інвентарнай кнізе.
Наверсе подпіс мой,
Начальнікаў – унізе.
Адных адсюль вязуць у ЛТП,

Хто вёдрамі гарэлку хлешча, п'е.
Хто там на волі гэтакі бязвольны.
Ня можа жыць бяз пойла, гары горкай.
Другіх сюды за бойку пасадзілі,
Былі ня буйныя. Ня хныкалі, ня нылі.
Курылі "Прыму", жорстка гумарылі.

XI

Каб не забыць,
Сказаць мне дужа варта:
Тут у палоне я
Турэмнага фолк, арту.
Здарэньні, факты, анекдоты.
Наперад знаюць, скуль ты,
Хто ты.
З газеты зробяць "аўтамат".
Соль з перцам там
Турэмны мат.
Як без запалак запаліць
Цыгарку. Расьпілоўваць краты.
Як суткамі ня есьці
І ня піць,
Быць да канца не вінаватым,
Па блату трапіць у шпіталь,
На волю выслаць тэлеграму.
Зрабіць з цыгаркі нож,
Што сталъ,
І, не выходзячы, у краме
Купіць вадзяру...
Сок. Пітва.
О, то сябры,
О, то братва!
Во, Акадэмія навук!

Якая мудрасьць!
Воля, хватка!
О, колькі прападае рук
І за нішто!
Вось так, мой братка.

XII

Акрэсціна.
Ахрысьцілі цябе.
Маршрут знаёмы --
Проста на Прылукі.
Каго яшчэ ў гэтай
Барацьбе
Павяжуць...
І на выкрут руکі.
Тут на съянне мемарыяльны
Бляск
Забранзавелых шыльдаў
Нашых вязьняў.
І чуецца нязвыклы,
Тупы ляск.
І нехта нечым аб падлогу
Бразнуў.
За кратамі там
Сэрцы змагароў.
Юначы дух нязломных
Маладзёнаў.
Хай цмок балотны
Пляжыць зноў і зноў.
Рунь зелянее...
І на квецень гоні.
Мы ўсіх успомнім —
Не забудзем тых

Юначых, мудрых, сталых
Маладых,
Хто тут за Беларусь
Прымаў пакуты.
Ірваў накінутыя хватам
Путы.
Вас не забыць...
Пра вас ідзе гаворка...
Вінцуک, Бяляцкі, зух
Франак Вячорка.
Нязломны духам
Віктар Івашкевіч
І малады зусім...
Юнак Зымітрук Дашкевіч.
Той съцежкаю прайшоў
І наш "адзіны"
А. Мілінкевіч, неразлучнік Іны.
Я без метафараў,
Кручастых загагулін
Скажу як ёсьць —
Пакутнік А. Казулін.
Ішоў на шчытаносцаў,
На съцяну,
Ня мог прыніць падман,
Хлусьню, ману.
Яшчэ ня ўсе:
Яшчэ наш вернік Паша.
Надзея съветная
І перспектыва наша.
Халодны сівер Севярынца
Не зълютую.
Малітву Паўла
Беларусь пачуе.
Хто там ня быў,

Ну, ведама,
Шчасліўчык.
Галадаваў Хадыка Юра,
Сіўчык.
Адчайна разам йшлі
Бязь ляманту і крыку.
Давайце прывітаем мы
І Славу, і Хадыку.

XIII

Як “любяць” Шчукіна мянты!
З ГБ, съпецназам ён на ты.
Яны таксама не ў даўгу.
На Камсамольскай, на рагу
Залегла “Паўліка” засада.
Ёй на падмогу тры атрады.
-- Алё... Алё. Я “астра 7” --
-- Аб'ект на месьце?
-- Не саўсем!
Ён не адзін. Народ. Паслы...
Во ўжо калёнаю пайшлі!
– Бярыце жостка Бараду!
Хватайце з “шэсьця” на хаду.
– Как слышно? Так...
Пасля ўваліце.
Пры съведках дужа вы ня біце.
Ірвуць кашулю
на анучкі.
Узялі Шчукіна
пад ручкі.
О, колькі нашага
народу
У “гатэлі” гэтым

кантавалі.
На дошкі голыя
кідалі.
Мазынскі ставіў там
“На дне”.
Ах, не пашчасьціла
так мне!
Куды пазней спазнаў
няволю.
А мог бы й Мара
сыграць ролю.
Дарогу перабег
Кішкурна.
Ён за мяне куды
“гламурны”.
Як пераскочыш,
скажаш – гоп!
У “Тутэйшых” быў
сапраўдны поп.
Хоць зълеплены не
з маскаля.
Фэйс не такі,
відаць здаля.

XIV

Сумлењне... Ісьціна –
Святое.
Пісаў і седзячы, і стоймя.
Па памяці. Было й з натуры,
Хапала рознай кліентуры.
Якія вусы і насы!
На лысіне тры валасы!
І ты пабачыць гэта хочаш?..

Як глянеш, братка –
Зарагочаш.
Съмляемся — значыць, ёсьць надзея.
І сэрца ўжо не халадзее.

* * *

Вясна...
Акрэсціна, як сон,
Дзяжурны да мяне:
– Свабодны, Мара.
І я, не захапіўшы парасон,
Іду праз град паклёпаў.
Вечер, хмара...
Яшчэ я тут.
Ды ўжо мяне няма.
Я разъдзяліў на хвілю
З тымі долю,
Каго “прылашчыла”
Суворая турма.
Наеўся кашы тут.
На волю, брат,
На волю!

24 – 29 сакавіка 2008 г., Менск. Акрэсціна

Юбілейны Дзень Волі 25 сакавіка 2008 году планавала-
ся адзначыць у Менску шэсьцем ад плошчы Якуба Коласа
да Опернага тэатру з ускладаньнем кветак да помнікаў
Якубу Коласу, Янку Купалу, Адаму Міцкевічу і Максіму Баг-
дановічу. Аднак Менгарвыканкам дазволіў толькі збор уд-
зельнікаў съяткаваньня ля Акадэміі навук, а таксама шэсь-
це да плошчы Бангалор. За некалькі гадзінаў да пачатку
акцыі ў раёне плошчы Якуба Коласа была засяроджаная
вялікая колькасць міліцыі, меркаванае месца збору дэман-
странтаў абставілі турнікетамі.

Перакрыццё плошчы прывяло да падзелу ўдзельнікаў
акцыі на дзьве калоны. Большая частка людзей са-
бралася ля рэстарану "Лідо" і, пабачыўши, што на плошчу
Якуба Коласа прыйсці немагчыма, скіравалася ў бок Ака-
дэміі навук. Тым часам з іншага боку плошчы сабраліся
сотні людзей — тых, хто быў настроены ісьці ў цэнтр, да
помнікаў нацыянальным героям. Міліцыя атрымала загад не
прапускаць іх. З двароў пачалі выбягаць сьпецназаўцы,
расяськаючы калону дэмманстрантаў на меншыя групоўкі.
Удзельнікаў акцыі адцяснялі ў двары, зьбівалі, кідалі на
зямлю, вырывалі з рук сцягі, ламалі дрэўкі штандараў, зат-
рымлівалі. У гэты час паўтары сотні чалавек дайшлі да мо-
сту праз Свіслоч, дзе іх таксама чакалі кардоны сьпецна-
зу.

Па дадзеных праваабаронцаў, усяго было затрымана і
дастаўлена ў аддзялены міліцыі Менску 102 чалавекі. Уве-
чары адпусцілі непаўнагадовых, а таксама замежных гра-
мадзянаў і журналістаў. На большасць затрыманых былі складзеныя пратаколы паводле артыкулу
23.34 Адміністрацыйнага кодэксу — "парушэнне парадку
арганізацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў". 26
сакавіка адбыліся суды. Усе ўдзельнікі акцыі былі прызнаныя
вінаватымі ў адміністрацыйным правапарушэнні, 27 чала-
век былі асуджаныя да арыштаў ад 3 да 15 сутак, 50 —
атрымалі штрафы.

Активістка незарэгістраванай у Беларусі моладзевай арганізацыі “Малады Фронт” Кацярына Галіцкая была асуджаная на 10 сутак адміністрацыйнага арышту. Рашэнне вынесла судзьдзя суда Партизанскага раёну Менску Вера Ніка Абрамовіч.

KAMUNIKAT.org

ТУРЭМНЫ ДЗЁНЬНІК

Кася Галіцкая

25 САКАВІКА, ПОЗЬНІ ВЕЧАР

Яскравы ўспамін. Баюся, доўга яшчэ будзе гэта прыгадвацца: Турэмны калідор, ля съязны стаіць Дашкевіч¹ – рукі на съязне, ногі на шырыні плячэй, галава апушчаная... Міма яго вядуць мяне – джынсы мокрыя да калена, у ботах хлюпаете вада... Ён абарочваецца – бледны, што съмерць, вока адно падбітае – і ціха-ціхенька шэпча: "Шчасліва Вам, Касечка..."! вам таго ж, Зыміцер.

А іх з Артурам², здаецца, у першую камеру на нач закінулі. Калі мы там былі зімой, там была тэмпература плюс адзін. Ой-ёй.

26 САКАВІКА

10 СУТАК, А НЕ 15!!!!!!

І яшчэ – як прыемна, што ня села Атакулава³! І Краснова⁴! Так лягчэй усё ж.

Будзе дэнс.

Зарараз прыгадаю якую-небудзь гісторыю з суда.

Імбрыйк

Удзельнікі: Я, Амапавец № 1, Амапавец № 2.

Месца дзеяньня: нейкі кабінет у судзе, дзе ўсе чакалі прысудаў.

Амапавец № 1: Ой, Ніколаевна, ента ты ж, наверное, хорошо беларускую мову знаеш?

Я (думаю, ладна, адкажу ўжо): Ну, так.

Амапавец № 2: Ой, а скажи нам какое-нибудь слово, штоб мы не поняли...

Я (думаю, ужо цікава): Імбрыйк.

Амапавец № 1: Ой, а што ета?

Я: Чайнік.

Пасъля гэтага яны пачалі тыкаць адзін у аднаго пальцамі і крычаць:
“Ты імбрык! – А ты – дэбіл! – Падумаеш, дэбіл, а вось ты – імбрык!!!!”

Вось так пашыраеца слоўнікавы запас ахоўнікаў правапарадку.

А зараз – абяцаны дэнс.

27 САКАВІКА

Раніцай да нас на вакно прыляталі галубы і верашчалі (буркавалі, то бок). Я нават прачнулася ад гэтага. І чамусьці падумала: а як я так доўга пражыву бяз скайпу?

Агледзелася, зацаніла ўмовы: прастора для таго, каб хадзіць па камеры, прыкладна метр на два, два з паловай крокі і назад... Затое Лёшык перадаў кніжкі на судзе!!!! Малайчына проста!!! І мы пранесълі печыва і трывакі, шакаладкі, яшчэ адну сунуў мне ў кішэню Артур (Артурык, дзякую!) пакуль стаялі ў калідоры і чакалі разъмеркаваньня. Значыцца, прыпасы такія: дафіга печыва і чатыры “Алёнкі” на дваіх. Жыць можна. Толькі вось чаму я не такая прасунутая, як Дашкевіч, які з сабою на акцыю сала ўзяў! У мяне розуму хапіла толькі на гігіенічныя прыналежнасьці.

Час рабіць скокавую гімнастыку (інструктару палымянае прывітаньне!).

Пра бомжыка

На нашым паверсе мые падлогу ў калідоры такі зацюканы бомжык у расьцягнутым швэдры. Дык вось, выходжу неяк з камеры аддаць яму съметніцу, а ён выпускае анучу з рук і кажа: “Ой, какіе тут дівчата красівые бывають...”

Ндааа, бомжык, тут і не такія бываюць...

Прынесълі мне перадачу. Атакулава, я цябе люблю!

Кніжак становіцца больш. Буду начытаная жэншчына.

*“Ты імбрык! - А ты - дэбіл!
- Падумаеш, дэбіл, а вось
ты - імбрык!!!!”*

28 САКАВІКА

Сёньня была такая жахліва халодная ноч, што мы амаль ня спалі. Затое я паспала ад пад'ёму да съяданку (то бок, ад шостай да восьмай), і мне прысынілася лета і кветкі. А яшчэ сёньня пойдзем у душ, ура-ура-ура!!!

Падсялі да нас нерэальна прыгожую жанчынку-алкагалічку -- Iру з Аўтазу. Распавядзе во зараз, як яна ў адной камеры з аўганкамі сядзела, а яны круглыя суткі маліліся, і бедная Iра ня вытрымала такога вышкану...

Хадзілі ў душ, а я Алёну бачыла!!! Праз шкло ў дзяжурнай частцы, яна, мабыць, Дашкевічу ці Фінкевічу перадачу прыносіла!!! Ндааа, яна мяне ледзь пазнала -- канешне, я ў лыжных нагавіцах і чужой ружовай кофтачцы...

Трэба зрабіць скокавую гімнастыку, а то нешта пачынае ўжо ўсё балець...

Прынесылі мне перадачу. Краснова, я цябе люблю! У мяне ёсьць рушнік! Чистая бялізна! Тапачкі! Сыштак з зёбрамі! І.... КНІЖКІ!!!!

Пра мянта

Адчыняе мент з грукатам дзвіверы і гаўкае: "Галіцкая, перадачу ідзі атрымлівай!"

Вядзе мяне па калідоры і дубінкай сваёй размахвае: тыпу, герой, злачынцу вядзе, канваір такі круты неймаверна... І тут дубінка ў яго падае на падлогу... Эфект аглушальны проста -- на ўвесь калідор рэха... А я так "празрыцельна" на яго глянула і кажу: "Што Вы робіце, гэта ж ня цацка, а сур'ёзная рэч!" Менцік зачырванеўся, бедненькі, пакрыўдзіўся, напэўна.

29 САКАВІКА

Рана-раненка прачнулася. Зараз мент забярэ швабру і астатні "інвентар", паспрабую яшчэ паспаць. Ну чаму я не могу спаць так, як Атакулава?

Ізноў сънілася лета, кветкі, кусты з чорнымі парэчкамі... Гэта, напэўна, таму, што халодна.

Хадзіла да доктаркі, яна мяне пабачыла, скапілася за сэрца:

"Ой, не, дзетачка, чаму ты ізноў да нас???" Асечка таму што выйшла, цёца доктар, не сказала б, што мне дужа да вас хацелася...

Бачыла запіс у медыцынскім журнале знаёмым почыркам: "Здаровы, скаргаў ня маю. Дашкевіч Д. В".

Прынеслы перадачу, аддала палову сокаў нашай бамжысе, сказала: піце за здароўе Атакулавай Маўлюды.

30 САКАВІКА

Пацяпела!!! Відаць, на вуліцы вясна. А мы тут...

Сённяня мне хочацца плакаць, але ня буду – ня ўмею.

А Кася⁵ сённяня выходзіць, ужо пачала нервавацца і хадзіць па камеры. Апошні дзень – заўсёды самы цяжкі, нават калі гэта ўсяго толькі пяць сутак.

Іра распавядае, што ў яе было трох сужыцелі – два Вовы і адзін Колька. Дык Вовы памерлі, таму што Вовы, а Колька яшчэ жыве, таму што Колька. Такая вось вера ў магутнасць імені. Увогуле класная жанчына!

Прынеслы перадачу – Таненкіна мама. "Унесённые ветром" – клас! Буду чытаць пра Скарлет і ўзгадваць сваё шчасльівае нетурэмнае дзяцінства.

... Кася выйшла... Скарлет ужо на 250-й старонцы, вось такая я аператыўная... А Іра сказала: "Нічо, сонца, удваіх перакукуем!"

*апошні дзень
- заўсёды самы
цяжкі*

31 САКАВІКА

Я адчыніла фортку, паставіўши бутэльку з мінералкай падпоркаю, праз яе -- сонейка, у нас у камеры -- вясёлка.

Іра зьняла шкарпэткі (адна шэрага колеру, другая – карычневага, прычым маю падозранье, што раней яны абедзьве былі белымі, і дзіркі ў іх... ну так, усяго толькі паўсюль... і кажа : "Вой, якія ў мяне кіпцюры выраслы, можна па дрэвах лазіць!" Ноў комментс. Аддала ёй пару сваіх шкарпэтак.

Пра Іру і маю бібліятэку

Іра: А можна, я што-небудзь пачытаю?

Я: Ну, натуральна ж, можна, выбірайце.

Калупалася, калупалася, уздыхала, мармытала штосьці, гляджу— выбрала!

Дзіцячую кніжку “Катя в игрушечном городе”.

Заўтра ў Кіма⁶ суд, я хвалююся.

1 КРАСАВІКА

Хей-хо, Іра хадзіла мыць падлогу ў калідоры і бачыла Фінькевіча. Яго да доктаркі вадзілі. Я ёй тут ужо натрындзела гра “Малады Фронт” і пра некоторых герояў, дык яна прозвішча запомніла і, пачуўшы, зьвярнула на яго ўвагу. Стопудова вочкі строіла, а там такая жэншчына — агонь.

Отжыг Атакулавай

Калі чалавек бярэ сынікерыс... Абмотвае яго скотчам... Бярэ двухлітровы пачак соку... Пералівае сок у слоік... Распорвае дно пачку... Кладзе туды сынікерыс... Заклейвае дно... і перадае ўсё гэта ў турму жудасна рэпрэсаванай сястры. То гэты чалавек — ня проста геній! Гэты чалавек — АТАКУЛАВА!!!

Нашыя прыходзілі сустракаць Круткіна⁷. Маўлюда пазвала пад акном мяне, я крыху высунулася ў фортку, трymалася за краты, паразмаўлялі. і Насту Лойку⁸ бачыла.

А пасыль прыйшла “мянтоўская падсыцілка” Іра і сказала: “Еще раз услышу — напишу рапорт, будешь еще пятнадцать суток сидеть, поняла меня?”

Ніякіх навінаў пра суд Кіма ня маю.

Кожны дзень прыносяць перадачы, прычым кожная піша ў заяве, што яна мне сястра — мянты, напэўна, афігеваюць, колькі ў Галіцкай сясьцёр

*мянты, напэўна,
афігеваюць, колькі ў
Галіцкай сясьцёр*

2 КРАСАВІКА

Шостая раніцы. Прыбраўся ў камеры, зрабіла скокавую гімнастыку (інструктару прывітаньне!), памыла галаву і напісала на “сцэнэ”: “Пацаны ня плачуць!”. На гэтым свае абавязкі на сёньняшні дзень лічу выкананымі.

3 КРАСАВІКА

Я зачотна выспалася, бо завязала вочы рушніком, і лямпачка мне ў вочы не съяціла! Геній!

Сяджу, чакаю, пакуль мяне ў душ адвядуць, тут адчыняюцца дзьверы... і мент заштурхоўвае ў камеру Паліну⁹. Я так і села. Толькі і змагла вымавіць: "А Божа ж мой, Паліначка..."

Дзесяць сутак за акцыю, прысьвечаную "Дню Яднаньня", *Кольке расскажу, што з паліціческімі сядзела, ён абзавідуецца!*

Чаму сядзяць заўсёды адныя і тыя ж?

Да нас падсялі падсялі чатырох амаральных алкагалічак, ну праста страшныя бабы. На кожную іх рэпліку Паліна адказвае пакутлівым позіркам мне ў вочы... Беднае сонца, як яна адна будзе?

Пра крыжаванкі

Цётка: Что у Гагарина на шлёме было написано, на букву "С"?
Я: "Съмерць маскалям".

Цётка: Не, не падходит, многа букв.

4 КРАСАВІКА, ДЗЕНЬ ВЫХАДУ НА ВОЛЮ

Іра выйшла на волю, на разывітанье сказала мне: "Прашчай, сонца! Я Кольке расскажу, што з паліціческімі сядзела, ён абзавідуецца!"

... Чым бы заняцца, не магу больш...

Пайду на вакне павішу...

Размова

Кася вісіць на вакне, Паліна сядзіць на "сцэне".

Паліна: Ну і што там на волі адбываецца?

Я: Машынка паехала... А над намі хтосьці таксама на вакне вісіць...

Паліна: А ты адкуль ведаеш?

Я: Да нам на шкло хтосьці плонуў толькі што...

Шчасліва, Паліначка, сонца! Я прынясу табе яшчэ кніг і
прыйду цябе сустракаць, загасі тут іх усіх!!!

Ну, тыпа, хэппу энд.

Каментары:

1. Дзымітрый Дашкевіч, адзін з лідэраў незарэгістраванай у Беларусі моладзевай арганізацыі “Малады Фронт”, асуджаны за ўдзел у сьвяткаваньні Дня Волі на 15 сутак адміністрацыйнага арышту. Пры затрыманні быў моцна зьбіты.
2. Артур Фінькевіч, на той час адзін з лідэраў “Маладога Фронту”, асуджаны за ўдзел у сьвяткаваньні Дня Волі на 15 сутак адміністрацыйнага арышту. Пры затрыманні быў моцна зьбіты.
3. Маўлюда Атакулава, актывістка “Маладога Фронту”.
4. Кацярына Краснова, актывістка “Маладога Фронту”.
5. Кацярына Салаўёва, актывістка “Маладога Фронту”, асуджаная за ўдзел у сьвяткаваньні Дня Волі на 5 сутак адміністрацыйнага арышту.
6. Андрэй Кім – актывіст незарэгістраванай арганізацыі “Ініцыятыва”. Быў затрыманы пасля мітынгу прадпрымальнікаў 21 студзеня 2008 году, асуджаны паводле двух артыкулаў Адміністрацыйнага кодэкса (23.34 – “парушэнне парадку арганізацыі і правядзеньня масавых мерапрыемстваў” і 17.1 – “дробнае хуліганства”) на 10 сутак адміністрацыйнага арышту і аштрафаваны на 1 млн. 50 тыс. рублёў. У дачыненні да яго была заведзеная крымінальная справа паводле ч.1 арт. 342 Крымінальнага кодэкса – “арганізацыя альбо актыўны ўдзел у групавых дзеяньях, якія груба парушаюць грамадzkі парадак” і арт. 364 Крымінальнага кодэкса – “гвалт альбо пагроза гвалту ў адносінах да работніка міліцыі” за тое, што ён нібыта падчас акцыі ўдарыў супрацоўніка ДАІ кулаком у твар і расьсек таму брыво да крыві. Актывіст віны сваёй не прызнаў. 22 красавіка 2008 году судзьдзя суда Цэнтральнага раёну Менску Алена Ілына прыгаварыла Андрэя Кіма да пазбаўлення волі на год і шэсць месяцоў з адбываннем пакарання ў калоніі агульнага рэжыму. 20 жніўня 2008 году Андрэй Кім быў вызвалены згодна са съпецыяльным указам А. Лукашэнкі аб памілаванні.
7. Аляксандр Круткін, на той час адзін з актывістаў “Маладога Фронту”, асуджаны за ўдзел у сьвяткаваньні Дня Волі на 7 сутак адміністрацыйнага арышту.
8. Наста Лойка, актывістка “Маладога Фронту”.
9. Паліна Кур’яновіч, актывістка руху “Джынс за свабоду”, была затрыманая 2 красавіка за ўдзел у пікеце ля расейскай амбасады ў Менску. Трымала расцягжку, на якой было напісаны: “Расеі – не, Еўропе – так”, такім чынам выказываючы сваё стаўленне да Дня яднання беларускага і расейскага народаў. Асуджаная згодна з арт. 23.34 КаАП – “парушэнне парадку арганізацыі і правядзеньня масавых мерапрыемстваў” на 10 сутак адміністрацыйнага арышту.

Сямён Печанко, карэспандэнт газеты "Наша Ніва", быў затрыманы 25 сакавіка 2008 году на прасьпекце Незалежнасці падчас правядзення онлайн-рэпартажу з Дня Волі. Пры сабе меў журналісцкае пасьведчаньне.

26 сакавіка С. Печанко быў асуджаны на 15 сутак арышту згодна з арт. 23.34 Кодэксу аб адміністрацыйных правапарушэннях – "парушэнне парадку арганізацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў". Пастанову аб арышце вынесла судзьдзя суда Маскоўскага раёну сталіцы Тамара Унукевіч.

Съведкамі на судовым працэсе выступалі супрацоўнікі міліцыі Зароўскі і Запечанко, якія съцвярджалі, што журналіст трymаў съцяг і падчас затрымання крычаў "Ганьба" і "Жыве Беларусь". Судзьдзя не прыняла да ўвагі даведку з рэдакцыі "Нашай Нівы" адносна таго, што карэспандэнт выконваў свае прафесійныя абавязкі, а таксама съведчаньні іншых журналістаў, якія былі побач з С. Печанко.

Міжнародная арганізацыя "Рэпарцёры бяз межаў" і "Міжнародны камітэт па абароне журналістаў" выказалі пратэст у сувязі з затрыманнем, зьбіцьцём і арыштам журналістаў падчас дэманстрацыі ў Менску.

ПЕГАС ЗА КРАТАМІ

Сямён Печанко

Парада не заракацца ад жабрацтва і турмы як ніколі і, здаецца, як нідзе, актуальная ў сучаснай Беларусі. За кратамі ў любы момант можа апынуцца і вядомы мастак, і журналіст.

ПРЫЕДУ, КАЛІ НЕ ПАСАДЗЯЦЬ

Часам, на шчасьце, рэдка, мяне апаноўвае раптоўнае пачуцьцё дурной наканаванасці: хутка здарыцца штосьці малапрыемнае, прынясе клопат. Пры гэтым адчуваеца неадольная перадвызначанасць – такая, што застаецца толькі чакаць і рыхтавацца.

На выходныя перад Днём Волі я нечакана для сябе выкраіў час, каб зъезьдзіць да бацькі абрэзаць сад – яблыні летась адпачывалі і сёлете абяцаюць багаты ўраджай. Нешта мяне гняло, што пазней я не пасьпею з абрэзкай.

Той тыдзень у мяне быў распланаваны. 25-га пасля працы меўся сустрэцца з сябрамі, а ў сераду з адным з іх зьбіраліся на футбол. У суботу мае аднагрупнікі меркавалі адзначыць у Горадні пяцігодзьдзе выпуску. Па тэлефоне організатару сустрэчы я цвёрда паабяцаў: “Прыеду, калі на суткі не пасадзяць”.

НЕСВАБОДНЫ ТЭАТР

А ўвечары 25-га, калі на прасьпекце да мяне падбег “касманаўт” і пацягнуў у аўтобус, стала не да жартаў. На маё “прэса!” ён мармытнүй “там разъбярэмся”. Аўтобус паступова запаўняўся. “Мы ішлі ў тэатр!” – кричалі дзьве жанчыны, як высьветлілася пазней, гарадзенкі. “А чым вам тут не тэатр?” – усміхнуўся ў пастарунку адзін з затрыманых.

У Маскоўскім РУУСе¹ ўсіх аформілі пад шаблон. Сабралі дакументы (маё пасьведчанье ізноў праігнаравалі) і пачалі высьвятляць,

хто дзе працуе. У маёра, што падышоў да мяне з такім пытаньнем, я ўбачыў сьпіс, у якім супраць нашых прозывішчаў быў пазначаны артыкул 23.34². На той момант у нас яшчэ не ўзялі пісьмовых тлумачэнняў і ня склалі пратаколаў затрымання. Пытаныні задаваць бессэнсоўна – канвеер працуе бездакорна: затрымлівае адзін, у пастарунак вязе другі, документы перапісвае трэці, тлумачэнныі бярэ чацвёрты, пратакол складае пяты, рэчы апісвае шосты, на судзе съведчыць сёмы. У выніку спытаць няма з каго, канцоў не адшукаеш.

“Мянушка ёсьць?” – з крывой усъмешкай пытае міліцыянт затрыманага. “Я чалавек, а не сабака, і маю імя і прозывішча”, – гучыць у адказ. Крывая усъмешка зынікае. Сярод затрыманых адзінкі ня мелі вышэйшай адукациі. Тут былі дзяве

“Мянушка ёсьць?” – з крывой усъмешкай пытае міліцыянт затрыманага. “Я чалавек, а не сабака, і маю імя і прозывішча”

сямейныя пары, два родныя браты, съятар, польскія студэнты з Krakawa. А недзе працягвалі весяліцца не абцяжараныя падпіскай аб нявыезьдзе Менцюкі³.

Старлей, што складаў на мяне пратакол, на мае тлумачэнныі заўважыў: “Я б таксама не пагадзіўся з такім пратаколам”. Пазней ён са злосцю кінуў, што час яму звалінцца з дурной працы ды ісьці на трактарны.

Пачалі апісваць асабістсця рэчы, і стала ясна, што “разьбірацца” ніхто ня будзе.

НІЯКАЙ КАМЕРЦЫІ ДЫ ПАЛІТЫКІ

Пераначаваўшы ў халоднай камеры, мы патрапілі ў суд. Падарозе жартавалі пра нараду судзьдзяў з удзелам Лукашэнкі: “Вось зараз і праверым, ці ёсьць палітыка з камерцыяй у нашым судзе”⁴.

Разъмасціліся ў вольнай зале. За съпінамі паселі “съведкі”. Подпалкоўнік патлумачыў судовую працэдуру і колькі словаў распавёў пра новы будынак Маскоўскага суда. На рэшту дадаў, што асуджаных на суткі будуць карміць прывезенымі з рэстарану стра-

вамі. Пачалі выклікаць да судзьдзяў. Першыя вынікі зыдзівілі і пасялі сярод людзей кволую надзею – давалі штрафы. Але вось ад судзьдзі вярнуўся прадпрымальнік і старшыня гарадзкой організацыі АГП Віктар Калей⁵: 15 сутак.

Выклікаюць мяне. У зале прысутнічаюць мая жонка Тацяна, калега Зыміцер Панкавец⁶, адвакатка, праваабаронцы. Судзьдзя выслушоўвае мае тлумачэньні, затым – Панкаўца. Яе цікавіць, з якой адлегласці я выконваў свой прафесійны абязязак, тое ж пытае і ў Зыміцера. Адказваю, што закон дазваляе знаходзіцца сярод удзельнікаў мерапрыемстваў, і на несанкцыянаваных акцыях у tym ліку.

У залу запрашаюць съведак з боку міліцыі. З першых секундаў у мяне зьяўляеца үражанье, што міліцыянта, які бадзёра завучана распавядзе пра үчорашнє затрыманье, я бачу ўпершыню.

Задаю яму пытаньні, і гэтае пачуцьцё толькі мацнене: ён не памятае, ці быў у мяне жур-

“возможно, держал в руках флаг, которым, также возможно, размахивал”

налісцкі бэйдж (мо з флікерам паблытаў?), ня можа ўзгадаць, у які аўтобус мяне цягнуў (“в той суматохе трудно было запомнить, кажется, в первый или в третий”). Насамрэч у другі. Ад яго я даведваюся, што, выкрыўваючы антыдзяржаўныя “Ганьба!” і “Жыве Беларусь!”, я, “возможно, держал в руках флаг, которым, также возможно, размахивал”.

Пазней міліцыянт у цывільным, які адводзіў нас да судзьдзі, разъвее мой сумненіе: “Галоўнае, што ён цябе пазнаў”.

Другі съведка прынамсі не выказвае задавальненія ад дзея. Ён не вінаваціць мяне наўпрост – “там все кричали, я не слышал, что именно он кричал”.

Адвакатка просіць апраўдаць мяне альбо, калі такое немагчыма, аштрафаваць. Мне робіцца съмешна. Але стрымліваюся, каб выпадкова не абрэзіць Высокі суд.

Праз паўтары гадзіны ў адсутнасці съведак зачыталі рашэнье: 15 сутак. Судзьдзя прадказальна не знайшла нагоды не паверыць міліцыянтам.

А 19-й да нас далучаецца Павел Севярын⁷. Таксама “пятнашка”. І таксама судзьдзя Унукевіч⁸. Вынік працоўнага дня Маскоўска-га суда – 260 базавых велічыняў штрафаў і тройка арыштаваных на 15 сутак за ўдзел у палітычнай акцыі.

СУСЕДЗІ, СУСЕДЗІ

Акрэсціна для мяне было як убачаны пасъля прачытання кнігі фільм: тут усё знаёмае з аповедаў людзей, што адседзелі на сутках раней. Да нашай тройкі ў 1-ю камеру хутка далучаюць Зымітра Дашкевіча⁹ і Артура Фінькевіча¹⁰. У хлопцаў разьбітыя твары, абодва нервова мераюць крокамі камеру. Пазыней яны ратуюць нас ад голаду – ім пащасціла перахапіць у судзе перадачу. Мы ня елі больш за суткі -- спосаб прыступіць волю да абароны ў судзе.

Потым нас перавялі на трэці паверх у 20-ю камеру. Група маладафронтавцаў ды Ільля Богдан¹¹, што далучыліся да нас не-ўзабаве, пасъля кароткіх дэбатаў з новым начальнікам былі разьвe-дзеныя па розных “хатах”.

У нашай камеры засталіся Дашкевіч, Уладзя Сяргееў¹², Віктар Калей, Павел Севярын і я. Хутка да нас падсялілі “бытавых”.

Яша Нодзія, грузін, атрымаў 15 сутак за тое, што ўчыніў на борце рэйсу “Менск–Тблісі” скандал, “Боінг” вярнуўся ў аэрапорт. У турме мы ратавалі Яшу ад хваробы пячонкі. Выклікалі “хуткую”, выпрошвалі ў доктара лекі. Нодзія, як аказалася, меў досыць авантурныя характеристары, паўжыцьця правёў у турмах. Да турмы прафесійна займаўся гімнастыкай, выступаў за савецкую юнацкую зборную, колькі гадоў трэніраваўся разам з нашым Віталем Шчэрбам. “Жылі разам, езьдзілі адзін да аднаго ў госьці”, – з усьмешкай узгадвае Яша. Ён без асаблівай напругі чытае “НН”¹³, бо прасядзеў ва Украіне 8 гадоў, мова для яго ня цяжкая. Ад Аляксея Марачкіна¹⁴, з якім ён сядзеў пэўны час, ведае пра БНР¹⁵.

ГОД ЗДАРОЎЯ

Генадзь трапіў “на суткі” ледзь не ад станка – на ім роба з сімволікай МТЗ¹⁶. Гену здаў участковы. “Цяпер год здароўя, то нас і ловяць як ніколі”, – сур’ёзна кажа дзядзька. Твар яго апухлы,

забралі акурат у часе чарговага запою. Пазыней яго адвязуць у суд, дзе абвесцяць пра прымусовае накіраванье ў ЛТП¹⁷ на год. Участковы будзе выбачацца і казаць, што на яго цісьне начальства. Год здароўя, што паробіш.

Аляксандра здае жонка. Гэта трэцяя яго ходка ад пачатку году. Ён электрык, рукасты і начытаны дзядзька. Вылепіў з хлеба шахматы і фішкі для судоку¹⁸ – японцы, мабыць, былі б уражаныя ад такога ноў хаў. Саша расказвае гісторыю, як муж жонку адвучыў здаваць яго на суткі. Стаміўшыся ад “гастроляў”, дзядзька выгадаў момант, калі сам быў цвярозы, а жонка акурат добра пагуляла з сяброўкай. Зьеў талерку жончынага баршчу, рэшту выліў сабе на галаву і выклікаў міліцыю. Паспытаўшы прыгодаў на Акрэсціна, жанчына больш не здавала сужэнца.

Ці не над кожным трэцім побытавым “пасажырам”, што праходзяць праз нашу камеру, навісае пагроза адпраўкі ў “лётна тэхнічны полк”. Усё праз бесспрасъветнае п'янства.

ТРЫ ВЯДРЫ СОКУ И ПЯЦЬ “БЕЛГАЗЕТАЎ”

Неўзабаве прыносяць першыя перадачы. Цяпер “сутачнікам” дазволена перадаваць толькі штосьці з вопраткі, гігінічныя сродкі, сокі, ваду і вітаміны. Хутка ля супрацьлеглай ад уваходу съцяны выстроіваецца батарэя з корабаў з сокам і пляшак з вадой. Штодня ў нас назапашваецца каля 30 літраў самых розных сокаў і нектараў.

Прыносяць і прэсу: газеты і часопісы. Ня ведаючы, хто з кім сядзіць, людзі нясуць усё сувежае. Пад вечар набіраецца 3-5 нумароў “Белгазетаў” ды “Камсамолак”. Рэгулярна трапляюць “Народная воля” і “НН”. Вялікая рэч – ведаць, што цябе падтрымліваюць!

Хоць і не пакідае запозынене ўжо адчуванье, што лепш бы застасцца па-за кадрам. На зымену гэтаму пачуцьцю прыходзіць іншае – пачынаеш сябе супакойваць, што такі досьвед для цябе, як для журналіста, па-свойму нават карысны і цікавы.

Свяякі і знаёмыя выяўляюць вынаходлівасць, каб перадаць нам якой цыбулі з часнаком, а то і ліст. Ахойнікі таксама ня съпяць.

Адзін асабліва раёніва ставіцца да сваіх абавязкаў – адчыняе ўсе сокі, што пасъля заліваюць у пакеце газеты, выкрэсьлівае зашыфраваныя сярод кніжнага тэксту пасланыні.

Маёй Тацяне на яе спробы перадаць тое, што дазволена законым, але нібыта немагчыма, зыходзячы з рэальных умоваў, заяўляюць, што “мы вашага мужа сюды не запрашалі”.

Паводле атрыманага

*вялікая рэч - ведаць, што
іябє падтрымліваюць!*

Віктарам Калеем пасъля першага арышту з МУС адказу, на Акрэсціна прадугледжаныя і спальнікі, і прагулкі, але “пакуль што яны немагчымыя з тэхнічных прычынаў”. Вось і сьпяць у старым корпусе арыштанты на голых дошках, ды съвяжэйшым паветрам дыхаюць хіба толькі ў лазыні.

САПРАЎДНЫЯ ГЕРОІ

Кожную новую перадачу, як і з'едзены абед ці памыўку ў лазыні, Зыміцер Дашкевіч суправаджае нязыменным выразам на трасянцы: “Жызнь наладжваецца”. Мяне ўражвае гэты чалавек. Сваёй волій, непахіснай верай і моцным харектарам. Побач з ім сорамна стагнаць і жаліцца.

Уладзя Сяргееў чакае хуткага суда паводле зімовых прадпрымальніцкіх выступаў¹⁹. І ўсё адно на чарговай акцыі ідзе ў першых шэрагах.

Віктар Калей, які ў сьнежні зьведаў акрэсцінскую дэгаду²⁰, а ў студзені паламаў не без дапамогі істотаў у цывільным рэбры, зараджае ўсіх нас аптымізмам.

Праграміст Павел Севярын мае запрашэныні з-за мяжы на працу, але съядома застаецца тут.

Калі Віктар паказвае мне чарговы нумар “Нівы” і кажа, што я стаў вядомым у сьвеце і дома, я не згаджаюся. Я толькі рабіў сваю працу, да пэўнага моманту абараняючыся статусам журналіста, пакуль ня здарыўся банальны пракол (праз колькі дзён я даведаўся ад адваката, што міліцыянты мелі загад затрымліваць усіх).

Яны, мае часовыя суседзі, – вось хто сапраўдныя героі, якія тут і цяпер робяць гісторыю гэтага краю.

ПЕГАС

Разглядаючы надпісы ў камеры, сярод “Жыве Беларусь!”, “Джынс за Свабоду” і “Малады Фронт” я пабачыў надпіс “Пегас”. У галаве мільганула думка, што забыў тут, за кратамі, гэты канякі натхняльнік, што і каго ён тут спакушае напісаць, што ўвогуле робіць у краіне, дзе судзьдзі ня ведаюць газеты, у якой дэбютавалі гуру

*мае часовыя
суседзі - вось хто
санраўдныя герой,
якія тут і цяпер
робяць гісторыю
гэтага краю.*

нацыянальнай літаратуры, дзе міліцыя кулакамі і нагамі “абараняе” помнікі паэтам ад ускладаньня кветак? Успаміны Быкава, навэлы Павіча даў “Жарт” Кундэры, прачытаныя за колькі начэй, упэўнілі, што Пегас здольны натхняць паўсюль, а кратамі можна пры жаданыні атачыць ня толькі жменьку людзей, але і цэлую краіну,

ну, а то і палову кантыненту. Толькі, як съведчыць спадарыня гісторыя, няўдзячная гэта справа.

ЖЫЗНЬ НАЛАДЖВАЕЦЦА

За колькі гадзінаў да вызваленняначала адчувацца нервовасць аховы. На вуліцы зьбіраліся людзі, што прыйшлі нас сустракаць. У камеру “засялілі” каля дзясятка дзецикоў. Яны выказвалі рэспект апазіцыі за мадэрнізацыю камераў і знаёма наракалі на Год здароўя. Развевіталіся з намі да 26-га²¹.

На вольным паветры мяне колькі хвілінаў ня слухаліся ногі і язык. “Трымай квяткі, арыштант”, – сустрэлі калегі. Пасля кароткай тэлефоннай размовы з бацькам і сустрэчы з Тацянкай, я канчаткова пачаў вяртацца да жыцця.

За два тыдні, што прарабавіў на Акрэсціна, у съвеце шмат чаго зъмянілася: Мугабэ²² прайграў выбары, каштаны выкінулі съвечкі, у Менску пачалі прадаваць дэкадныя празніны на чатыры віды транспарту, а піва “Сябар” сталі разыліваць у пластык. Нішто не стаіць на месцы. Зрэшты, так і трэба. Жызнь наладжваецца.

Каментары:

1. РУУС Маскоўскага раёну Менску.
2. Артыкул 23.34 Кодэкса аб адміністрацыйных правапарушэннях -- "парушэнне парадку арганізацыі і правядзення масавых мерапрыемстваў".
3. Раман і Вольга Мянцюкі, галоўныя героі скандалльнай гісторыі з "жывым шчытом". 2 сакавіка 2008 году, кіруючы аўтамабілем на хуткасці прыкладна 160 км/г у стане алкагольнага ап'янення Р. Мянцюк стаў вінаватым у ДТЗ на 8-м кілометры трасы Менск-Мікашэвічы. Некалькі машынаў, якія супрацоўнікі ДАІ выставілі ў якасці "жывога шчыта", каб спыніць парушальніка, былі пашкоджаныя, а кіроўцы і пасажыры некаторых з іх – траўміраваныя. 25 чэрвеня два супрацоўнікі ДАІ былі асуджаны на два гады пазбаўлення волі ўмоўна з адтэрміноўкай на трэх гады. 29 кастрычніка Р. Мянцюк асуджаны на пяць гадоў пазбаўлення волі; 31 кастрычніка В. Мянцюк – на два гады пазбаўлення волі ўмоўна за перадачу мужу кіраванья сваім аўтамабілем. Нягледзячы на ўзбуджэнне крымінальной справы, 17 сакавіка Р. Мянцюк бесъперашкодна выехаў у Москву на здымкі телеперадачы.
4. 25 сакавіка 2008 году, выступаючы на нарадзе судзьдзяў, Аляксандр Лукашэнка заявіў, што "беларускія суды змаглі пазыбегнуць палітызациі і камерцыялізацыі ў сваёй работе і пры разглядзе спраў грунтуюцца выключна на прынцыпах законнасці і справядлівасці".
5. Віктар Калей, старшыня Менскай гарадской арганізацыі Аб'яднанай грамадзянскай партыі.
6. Дзьмітрый Панкавец, журналіст, карэспандэнт газеты "Наша Ніва".
7. Павел Севярын, актыўіст моладзевай арганізацыі Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада), асуджаны за ўдзел у сьвяткаваньні Дня Волі на 15 сутак адміністрацыйнага арышту.
8. Тамара Унукевіч – намеснік старшыні суда Маскоўскага раёну Менску.
9. Дзьмітрый Даشكевіч, адзін з лідэраў незарэгістраванай у Беларусі моладзевай арганізацыі "Малады Фронт", асуджаны за ўдзел у сьвяткаваньні Дня Волі на 15 сутак адміністрацыйнага арышту.
10. Артур Фінькевіч, на той час адзін з лідэраў "Маладога Фронту", асуджаны за ўдзел у сьвяткаваньні Дня Волі на 15 сутак адміністрацыйнага арышту.
11. Ільля Богдан, праваабаронца, актыўіст моладзевай арганізацыі Партыі БНФ "Моладзь БНФ", асуджаны за ўдзел у сьвяткаваньні Дня Волі на 15 сутак адміністрацыйнага арышту.
12. Уладзімір Сяргеев, на той час адзін з актыўістаў "Маладога Фронту", асуджаны за ўдзел у сьвяткаваньні Дня Волі на 15 сутак адміністрацыйнага арышту.
13. "НН" – газета "Наша Ніва".

-
14. Аляксей Марачкін, вядомы мастак і грамадзкі дзеяч, старшыня «Згуртаваньня беларусаў съвету «Бацькаўшчына», затрыманы 24 сакавіка ва ўласнай майстэрні. 25 сакавіка асуджаны на 5 сутак адміністрацыйнага арышту па абвінавачаныні ў “дробным хуліганстве”.
15. Беларуская Народная Рэспубліка. Незалежнасць БНР была авшешчаная 25 сакавіка 1918 году ў Менску – гістарычнае падзея, якой у пэўнай ступені абавязаная сваім існаваньнем сёньняшняя Рэспубліка Беларусь.
16. Менскі трактарны завод.
17. Лячэбна-працоўны прафілакторый. ЛТП знаходзяцца ў ведамстве Міністэрства ўнутраных справаў і прызначаны для асобаў, якія пакутуюць на хранічны алкагалізм і наркаманію, сваімі паводзінамі сістэматычна парушаюць грамадскі парадак. Рашэньне аб накіраваньні ў ЛТП прымасца судом. Акрамя Беларусі, Украіны і Туркменістану, сістэма прымусовага лячэння афімененая ва ўсіх краінах былога СССР.
18. Галаваломка-пазл з лічбамі, якую часта называюць “магічным квадратам”. Нягледзячы на японскую назыву, гісторыя стварэння гульні звязаная з іменем швейцарскага матэматыка, механіка і фізіка Леонарда Эйлера.
19. Уладзімір Сяргеев, на той час актыўіст “Маладога Фронту”, быў асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту за ўдзел у акцыі індывидуальных прадпрымальнікаў, якая адбылася ў Менску 10 студзеня 2008 году. За ўдзел у гэтай жа акцыі 22 красавіка асуджаны па ч.1 арт. 342 Крымінальнага кодэкса – “арганізацыя альбо актыўны ўдзел у групавых дзеяннях, якія груба парушаюць грамадскі парадак” і атрымаў пакараньне ў выглядзе штрафу памерам 100 базавых велічыняў.
20. За ўдзел у акцыі індывидуальных прадпрымальнікаў, якая адбылася 10 снежня 2007 году на Каstryчніцкай плошчы Менску, Віктар Калей быў асуджаны на 10 сутак адміністрацыйнага арышту.
21. 26 красавіка традыцыйна праводзіцца акцыя “Чарнобыльскі шлях”.
22. Прэзідэнт Зімбабве Роберт Мугабэ.

Намеснік старшыні “Моладзі БНФ” Ільля Богдан быў затрыманы 25 сакавіка 2008 году ў Менску на скрыжаваньні вуліцы Казлова і праспекту Незалежнасці за ўдзел у дэманстрацыі, прысьвечанай Дню Волі. Як і многія іншыя ўдзельнікі акцыі, пры затрыманні быў зьбіты супрацоўнікамі АМАПу.

26 сакавіка рашэннем суда Савецкага раёну Менску I. Богдан быў прызнаны вінаватым у парушэнні парадку арганізацыі і правядзенія масавых мерапрыемстваў (арт. 23.34 КаАП РБ) і асуджаны на 15 сутак адміністрацыйнага арышту. Пастанову аб арышце вынесла судзьдзя М. А. Фёдарава.

АКРЭСЦІНСКІЯ ВЫПРАБАВАНЬНІ

Ільля Богдан

СЯБРОЎСКІ НАКАЗ

Пасьля чарговага затрыманьня і адбыцця арышту на Акрэсціні мой добры сябра і паплечнік Алесь Каліта¹ сказаў мне: “Будзеш сядзець – ававязкова пішы”. У руках ён трymаў нумар “Нашай Нівы”, дзе быў надрукаваны ягоны турэмны дзёнынік. Алесевы слова пастаянна гучалі ў галаве, калі я першы раз трапіў за краты, яны ж не давалі спакою і ў другой, куды больш складанай сітуацыі майго знаходжаньня на Акрэсціні². На жаль, тады пісаць у мяне не атрымалася. На пытаньне “чаму?” я і зараз не знаходжу адказу.

Час ідзе, мяняецца сьвет, людзі, мяняемся мы. У памяці застаюцца толькі пэўныя ўспаміны, адфільтраваныя гэтым самым часам. Яны – як яркія кавалкі фотастужкі.

*дзе павінен быць сапраўдны
беларус 25 сакавіка?
На Акрэсціні*

Яны – адлюстраваньне ўнутранага сьвету. Часам мне здаецца, што некаторыя ўспаміны застануцца са мной назаўсёды.

Напярэдадні 90-годдзя абвяшчэння Беларускай Народнай Рэспублікі праваабаронца і пісьменнік Алесь Бяляцкі³ пажартаваў у мой адрас: “Ведаеш, дзе павінен быць сапраўдны беларус 25 сакавіка?” Не дачакаўшыся адказу, ён працягнуў з усмешкай: “На Акрэсціні”. Праз некалькі дзён падчас дэманстрацыі ў цэнтры Менску было затрымана больш за сотню актыўістаў. Сярод іх быў і я.

СУД

Да пачатку разгляду спраўаў мы (чалавек дзесяць-пятнаццаць) сядзелі разам у вялікай зале -- зусім побач, зусім знаёмыя. Сядзелі і чакалі. Больш за ўсё чакаеш першага рашэння, бо тады, ведаючы вынік, можна крыху супакоіцца і рыхтаваць сябе ўнутрана. Пры гэтym, калі чалавека прыводзяць назад, і ён ужо трymае копію судовай пастановы ў руках, ніхто адразу не пытае ў яго "што далі?", усе проста глядзяць яму ў очы ...

Праз шчыліну ў дзьвяграх я мог бачыць шмат людзей, якія знаходзіліся ў калідоры: журналісты, палітыкі, родныя і блізкія, сябры. На секунду я пабачыў сваю дзяячыну.

Калі цябе выводзяць з вялікай залы і вядуць па калідорах, то адразу ў тваіх руках апынаецца пакунак з ежай. Пасыля ўжо будуць спрабаваць праціснуць спальнікі і цёплую вopратку. Першае, за што ўхапіўся я -- чатыры бутэрброды ў празрастым цэлафане. Пакуль мы падымаліся па лесьвіцы на другі паверх і ішлі да кабінету судзьдзі, я пасыпей з іх зъесці try.

Перад самymі дзьвягрыма пакоя, дзе мяне мусілі судзіць, чую голас Уладзя⁴. Ён некалькі разоў паўтарыў: "Заяўляй Сапелку!"⁵. Ад адваката я адмовіўся.

Пасыля 5-хвіліннага працэсу судзьдзя па прозывішчы Фёдарава⁶ зачытала сваю пастанову: "Прызнаць вінаватым ... і вынесці пакаранье ў выглядзе адміністрацыйнага арышту тэрмінам на 15 сутак". Словы "прызнаць вінаватым" гучалі для мяне даволі прадказальна: тады ўжо былі вядомыя прысуды іншым хлопцам -- давалі альбо вялікія штрафы, альбо "суткі". А вось лічба 15 на некалькі імгненіньня стала для мяне накдаўnam.

ЧАЛАВЕЧАЕ І МЯНТОЎСКАЕ

З суда мяне разам з астатнімі "сутачнікамі" павезлі ў РУУС Савецкага раёну. Там намі займаўся адзін міліцыянт -- рыхтаваў усе неабходныя документы для перадачы нас ужо ў іншую ўстанову.

Родныя і сябры ведалі, што мы яшчэ не ў ЦІПe (Цэнтры ізаляцыі правапарушальнікаў), таму да апошняга спрабавалі перадаць нам неабходныя рэчы, бо ў судзе нам нічога не дазволілі ўзяць з сабой.

Дзякуючы вышэйзгаданаму міліцыянту ў іх гэта атрымалася. "Хочаце перадачы атрымаць, тады сядзіце ціха і не задавайце пытаньняў," — сказаў ён, як толькі нас прывезлі ў РУУС. Вокны пакою, дзе мы чакалі, выходзілі якраз на вуліцу, і мы маглі бачыць, як да будынку падцягваліся людзі, большасць з якіх трымалі ў руках торбы. І сапраўды, гадзіны праз дзьве-тры мы ўжо шукалі вачыма свае прозвішчы, напісаныя на цэлафанавых пакунках. Іх усё заносіў і заносіў у пакой тоўсты дзяжурны, пры гэтым бубнічы сабе пад нос нешта кшталту "Ды колькі іх тут? Ды куды ж вы зьбіраецца?"

Непрыемным было тое, что большую частку часу, пакуль нас афармлялі ў РУУСе, мы вымушаныя былі знаходзіцца ў так званых "стаканах" -- па 5-6 чалавек у памяшканыні плошчай два на тры метры. Самым невыносным у гэтых "стаканах" (іх было тры) быў пах, які быццам захоўвае памяць аб усіх "пастаяльцах", якія там побывалі.

Хутчэй за ўсё, пах гэты ўсталёўваецца там з-за адсутнасці вентыляцыі, съяцла і з-за іншых чыннікаў. У нас такім "чыннікам" быў мужык (хаця, які там мужык -- хлопец гадоў 25, прапіты наскрозь), які ляжаў абаранкам у куце і нешта мыкаў час ад часу. А потым яго пачало ванітаваць на падлогу -- дзе ляжаў ён і дзе мы пераміналіся з нагі на нагу, спрабуючы адшукаць і ўдыхнуць глыток съежага паветра. Мы крыкнулі дзяжурнаму, пагрукалі нагамі ў абітая цынкованым лістом дзъверы: маўляў, чалавеку зусім дрэнна, памірае, ды і мы ў такіх умовах хутка на съцены палезем. Пасьля пачутага адказу пабурчэлі яшчэ хвілінаў 10 і прымоўклі -- бессэнсоўна. У хуткім часе пахаў ужо амаль не адрознівалі.

Аказалася, што бессэнсоўна апеляваць нормамі права, законамі, казаць пра свае чалавечыя права. У беларускай вертыкальнай сістэме кіраванья, скапіраванай з савецкай, усё вырашае чалавек, які займае тую ці іншую пасаду. Усе твае апеляцыі ўпіраюцца ў простыя слова: "Я начальнік, як вырашу -- так і будзе". На жаль, гэты выраз яшчэ шмат разоў прыйшлося пачуць за два тыдні, праведзеныя ва ўстанове сістэмы, якая асноўнай мэтай ставіць выпраўленыне чалавечай асобы...

ПА ДАРОЗЕ НА АКРЭСЦІНА, АЛЬБО ШЧАСЛІВЫЯ ХВІЛІНЫ

Пачалі грузіць нас у аўтобус ужо апоўначы. Гэта потым я даведаўся пра існаваныне “аўтазакаў”, якія кожны вечар аб’язжаюць раённыя аддзелы міліцыі, забіраюць і вязуць усіх арыштантаў адбывацаў пакараныне ў ЦІП. Зараз пастаянна звязратаеш увагу на іх, калі бачыш праз вакно аўтобуса, стаіш на прыпынку альбо праста шпацыруеш па горадзе. Раней не звязратаў.

Нас везьлі па начным горадзе, стомленых, разబітых і крышачку шчаслівых. Шчаслівым адчуваеш сябе, калі за вакном бачыш людзей, якія кудысьці съпяшаюцца, бягуць. Мы праезджалі па Нямізе, і такая знаёмая вуліца, яе агні здаваліся яшчэ больш прывабнымі.

Адчуваеш шчаслівым і таму, што можаш разгарнуць пакунак з ежай і пачаць малаціць добры кавалак каўбасы. Можаш запіць яе сокам, самым смачным сокам на съвеце. А яшчэ ты можаш ціхен'ка дастаць свой мабільны, набраць нумар і пачуць голас маці. І пакуль аўтобус едзе, ты па-свойму шчаслівы, кожны па-свойму шчаслівы. Вось ён спыніўся на съветлафоры, і ты выйграў хвілінку...

*ты можаш ціхен'ка дастаць
свой мабільны, набраць нумар
і пачуць голас маці*

А тады хлопцы ўсе вясёлыя былі. Нас у турму вязуць, а мы вясёлыя. Жартавалі ўсю дарогу, частавалі адзін аднаго, канваіраў – іх было чалавек 5 у аўтобусе. Круткін⁷ дык нават пасябраваў з адным. Падараўваў яму налепку “Горад Наш”, а той кажа: “Дык нам у РУУС такіх прывезьлі пару каробак вялікіх”. А я падумаў: “Зьміцер Касцяровіч⁸ сеў за гэтыя налепкі на “суткі” з фармулёўкай “дробнае хуліганства”...

Аўтобус спыніўся, кіроўца кудысьці пабег. Гучна зарыпелі акрэсцінскія брамы. Гук гэты я добра памятаў, бо неаднаразова сам сустракаў сваіх сяброў паслья адбыцця імі арышту. Аўтобус праехаў яшчэ метраў дваццаць і спыніўся. Прыйехалі.

КАМЕРА № 20

Перад тым як апынуцца ў камеры, ты праходзіш шэраг розных працэдураў: асабісты дагляд, апісанье маёмасьці, якая вымаеца на час твайго знаходжанья ў турме, медыцынскі агляд, які носіць хутчэй фармальны характар. Наогул, на Акрэсціні шмат якія рэчы носяць фармальны характар. Гэта я зразумеў ужо пазней, і калі ў камеры хапала цыгарэтаў яшчэ дні на трыватыры, а вось запалак не было зусім, я злаваўся на сябе з-за таго, што не дадумаўся добра схаваць маленькую запальнічку падчас дагляду.

Нас паставілі да съцяны, пералічылі яшчэ раз (пералічваць нас будуць часта, ажно два разы на дзень), пачалі зачытваць прозвішчы. "Раскідваюць па камерах," – растлумачыў хтосьці з хлопцаў.

Дваццатая "хата" (а ў турме камера -- гэта "хата") бадай што самая вялікая: даволі шырокі, па якім могуць хадзіць адразу 2 чалавекі, праход пасярэдзіне, два драўляны насьцілы – "сцэны" – па баках, пара батарэяў ды санвузел справа ад уваходу. Тут я апынуўся ўжо другі раз за апошнія двое сутак: менавіта ў гэтай камеры нас трymалі да суда. У тую, першую ноч, мы адразу прыклейліся да ледзь цёплых батарэяў -- ногі ў большасьці з нас былі мокрыя наскрозь.

У "хаце" было чалавек дзесяць, большасьць з якіх атрымалі па пятнаццаць сутак. Я сеў на "сцэну" па правым баку ад уваходу. У куце туліўся Уладзь Сяргееў⁹, і я вырашыў прымасьціца побач. Задумаўся і пачаў паліць.

А потым была першая талерка гарачай кашы і цёплая гарбата.

"САНАТОРЫЙ АКРЕСЦІНА" АЛЬБО ТРОХРАЗОВАЕ ХАРЧАВАНЬНЕ

Як і шмат хто з маіх знаёмых, я часам жартую, што Акрэсціна – гэта санаторый. Сядзі, кніжкі чытай, жыцьцёвыя планы будуй, піши, у душ можна нават схадзіць, прауда не болей, чым раз на тыдзень – эканомія. А яшчэ -- трохразовая харчаваньне.

І сапраўды, кормяць у ЦІПе тры разы на дзень. Чуў, што раней кarmілі два, але затое ежу можна было перадаваць амаль без абмежаваньняў. Зараз – не.

Съяданак я пастаянна прасыпаў, бо клаўся звычайна позна: ці то з-за зьбітага рэжыму дня, а можа, з-за таго, што ноччу можна было пабыць сам-насам з сабой, сваімі думкамі. Складаўся той съяданак з хлеба (цаглінка) і талеркі кашы. Да кашы я нават прызывицца і пасля выхаду на волю прасіў маці, каб яна прыгатавала аўсянку альбо грэчку, хаця апошнюю давалі не так ужо і часта. Ну і куды ж раніцай без гарбаты.

Пра яе, акрэсцінскую, я шмат разоў чуў яшчэ да свайго першага арышту. Скажу шчыра: соль у нашую гарбату не кідалі, як здаралася з некаторымі знаёмымі тут. Соль не кідалі, але і чагосьці іншага, хаця б аддалена падобнага да сапраўднай гарбаты, у кубку ніколі не назіралася. Так, вылавіш пару гранулак з цёпленькай падфарбаванай вадзічкі – і радуйся. Менавіта цёпленькай. Прыйносяць яе зранку ці ўвечары, і за кубак не ўхапіцца – гарачэнны, а глынеш – цёплая. Усё з-за таго, што кубкі алюміневыя.

З гарбатай у нас было сваё “ноў-хаў”. Акрамя сокаў і вады часам перадавалі “Ледянай чай” – напой такі. Дык мы дадумаліся дадаваць яго ў гарбату, і тады яна набывала водар і прысмак лімона альбо персіка. Нават настрой ад гэтай прыдумкі падымаўся.

Абед адрозніваўся ад съяданку адсутнасцю гарбаты. Затое давалі “другое” – звычайна капусны, а зредку рыбы суп.

Вячэра – зноўку каша і гарбата.

Улічваючы сядзяча-ляжачы лад жыцьця, такі рацыён для мяне быў дастатковым. Адзінае, чаго не хапала – салодкага. Запасы цукерак, шакаладу і іншых салодкіх прысмакаў, з якімі мы “засяліліся”, хутка скончыліся. Заменай шакаладу стаў гематаген, які я знаходзіў амаль у кожнай перадачы. А дзякуючы клопату родных і маёй дзячыны, такія перадачы былі рэгулярныі.

Хлеб тут быў ня самы смачны, таму, відаць, ён пастаянна заставаўся ў вялікай колькасці. Спачатку мы проста складалі яго ў пакунак, а потым у кагосьці зъявілася ідэя рабіць з яго сухарыкі. Паназасоўваем у батарэю вялікія недаедзеныя кавалкі – так, што ніводнай дзірачкі не застанецца, а на наступны дзень хрумкаем усёй “хатай”. Жартавалі яшчэ, што бліжэй да выхаду аптымізуем

працэс і наладзім вытворчасць мясцовых “кірыешак”. Пра бруд і бактэрый, якія цягам дзён, а можа нават і месяцаў зьбіраліся ў той батарэй, мы тады ня думалі...

“ХАТНЯЕ” ЖЫЦЬЦЁ

У дваццатай камеры я пробыў ня больш за суткі. Затым мяне, Дзяніса Карнова¹⁰, Віталя Акімава¹¹ і Артура Фін’кевіча¹² перавялі ў “хату” насупраць, дзе мы і адбывалі амаль увесе адведзены нам тэрмін, за выключэннем Артура.

Вакно ў камеры № 17 выходзіла не ва ўнутраны дворык, а на вуліцу. З яго можна было пабачыць, як выходзяць на волю тыя, каму далі менш; пабачыць сваіх блізкіх, якія прыносілі перадачы альбо проста спрабавалі пачуць хоць нейкую інфармацыю. Вакно гэта на доўгі час стала адзіным сродкам камунікацыі са съветам, што зараз знаходзіўся з іншага боку вялікага турэмнага плоту. А яшчэ праз яго, адчыненае, да нас залятаяў веснавы вецер, прыносячы пах вясны.

Аднойчы праз вакно Артур пабачыў тут усю дваццацігадовую гісторыю Фронту можна адсачыць лепш, чым па архівах, падышоў да камеры і праз “вочка” пабачыў, што адбываецца. Артура адразу вывелі, а нам прыгразілі, што заб’юць вакно, калі хтосьці надумае зрабіць тое самае. Ужо пазней, на волі, я даведаўся, што Фін’кевіч памяняў за пятнаццаць сутак ажно пяць камераў, а прыклад з яго мы, канешне ж, бралі, кожны дзень час ад часу прыхінаючыся да закратаванага выхаду ў съвет з надзей пабачыць знаёмыя твары.

Сямнаццатая “хата” разы ў трэх меньшая за дваццатую: заходзіш у яе і адразу ж упіраешся ў “сцэну”. На гэтым паўметровым па вышыні драўляным насыціле ты сыпіш, тут жа прымаеш ежу, старанна выклайшы яе на засланую “Нашу Ніву” альбо “Народную Волю”, гуляеш у “мандавошку”. А яшчэ “сцэну” можна чытаць, як газету, і зьмест яе вельмі падобны да вышэйзгаданых. “Ды тут усю

насту Палажанку¹³ і паспрабаваў да яе дакрычацца. Гэты крык пачуў на калідоры ахойнік,

дваццацігадовую гісторыю Фронту¹⁴ можна адсачыць лепш, чым па архівах,” -- съмяяліся мы з хлопцамі.

Месца, дзе можна было б паходзіць, каб крыху разъмяць ногі, амаль не было. Пяць кроکаў у адзін бок, пяць у другі – вось і ўся твая прастора. Вядома, на Акрэсцініа прадугледжаныя прагулкі – ажно гадзіна ў дзень, але нас, як і астатніх арыштаваных, не выводзілі, аргументуючы гэта тым, што дворык для прагулак будзецца, але яшчэ не гатовы. Тут шмат што мае ўмоўны характар...

Съцены пакрытыя так званай “шубай” – адмысловым слоем, каб не пісалі. На выгляд гэта простая пафарбаваная тынкоўка, якую быццам накідалі на съцяну, а яна пры гэтым крыху пацякла.

Над дзьвярыма вісіць “луна” – цьмяная лямпачка, якая съвеціць і днём, і ноччу. Таму і назва такая. Праўда, па начах мы яе завешвалі аркушам якога-небудзь часопіса, але не цалкам, бо за гэта можна было “атрымаць” ад дзяжурнага.

Столь цалкам усеяная маленъкімі чорнымі крапкамі – фруктовымі мушкамі альбо сълядамі ад іх. Такія мушкі паўсюль: у ракавіне, у пакунках з асабістымі рэчамі; змагацца з імі бессэнсоўна – усё роўна налезуць праз вентыляцыю. Адным словам – антысанітарыя.

Дарэчы, праз вентыляцыю можна было камунікаваць з суседнімі камерамі, але мы такой сувязьню амаль не карысталіся, бо не было асаблівай патрэбы. Ну і дзякую Богу.

СУКАМЕРНІКІ

У сямнаццатай нас сустрэлі двое: Карась і Дзед.

– БНФ?

– Ага.

– Як доўга мы вас чакалі!

Арыштаваныя могуць ня ведаць таго, што адбываецца за съценамі турмы, але тое, што адбываецца ўнутры ніколі не застанецца без іх увагі. Так і мужыкі ўжо некалькі дзён ведалі, што ў турму прывезлы палітычных.

Віцо Карасю дваццаць пяць гадоў, восем з якіх ён правёў у турме. Такім маладым ён ужо меў цэлую кучу захворваньняў і ня меў лёгкага. Дзеду Андрэю каля пяцідзесяці. Дзедам мы называлі

яго хутчэй з-за доўгай барады, а яшчэ з-за таго, што ён зусім не выглядаў на свой узрост. Абодва яны трапілі сюды з-за парушэння рэжыму, а калі быць больш дакладным -- адміністрацыйнага нагляду. Выйшаў чалавек умоўна-датэрмінова, а яму яшчэ год-два трэба жыць пад пільным наглядам участковага: з восьмі вечара да восьмі раніцы быць дома, алкаголь не ўжываць (можна трапіць у ЛТП), не хуліганіць. Для большасці гэта складана, для некаторых -- праста немагчыма. Парушыў гэтыя правілы першы раз -- папярэджаныне, а на трэці, калі не дадуць штраф -- патрапіш на "суткі".

Мы з мужыкамі пасябравалі адразу. Так і жылі, пакуль ня скончыліся спачатку іх, а потым і нашыя тэрміны арышту. Яны нам пра "зону", "малалетку" і "паняцьці", а мы ім пра "апазіцыю", "БНФ" і "Еўразвяз".

Карась навучыў нас, як з газетнай паперы можна зрабіць трубу і валан. Засоўваеш валан з начынкай у выглядзе "малявы" ў трубу і страляеш праз вакно на волю. Дзякуючы такому няхітраму прыстасаванью, мы двойчы перакідвалі свае паведамленыні на іншы бок высокага акрэсцінскага плоту. У першым прасілі запалак перадаць, а ў другім заклікалі прыходзіць на суд над Андрэем Кімам¹⁵. Карась нават прапанаваў свае паслугі ў якасці вядучага трэнінгу пад назвой "Як выжыць у турме". Мы съмяяліся, але некаторыя ідэі і веды, перададзеныя ім, сапраўды было б добра ведаць нашым актывістам. На жаль, ніхто ні ад чаго не застрахаваны. У гэтым я яшчэ больш упэўніўся, калі быў арыштаваны па падазрэнні ва ўчыненіні выбуху ў Менску ўnoch з 3 на 4 ліпеня.

Час ад часу да нас "закідвалі" іншых "бытавых", і тады спаць на "сцэне" становілася цеснавата. Людзей тых я помню толькі эпізадычна, магчыма, таму, што іх хутка перакідвалі ў іншыя камеры.

З нашымі ж хлопцамі першыя 2-3 дні ўсё нагаварыцца не маглі: узгадвалі, як рыхтаваліся да мітынгу (кожны са сваёй арганізацыяй), як ад АМАПу адбіваліся, як каго затрымлівалі. Расхоплівалі, ледзь не разрываючы газеты, якія траплялі ў камеру. Знаходзілі сябе на фотаздымках і з нейкім гонарам паказвалі мужыкам. Чыталі ўслых.

Так атрымалася, што мы троє былі з розных арганізацыяў: я -- з "Моладзі БНФ", Віталя -- "Джынс", Дзіса (Дзяніс) -- "Малады Фронт". Таму акрамя чалавечага у нас было шмат аб чым паразмаўляць і на ўнутрыарганізацыйныя тэмы.

Час ішоў. На волі нас чакалі дзяўчат, а Дзяніса -- жонка і маленъкай дачка. Мы спалі, прытуліўшыся адзін да аднаго, дзялі апошнія цыгарэты, і, думаю, нават бачылі адноўкаўыя сны. Лічылі суткі. Спачатку "лезеш на гару" -- гэта самае складанае. "Гарой" для нас была лічба 7, бо гэта палова тэрміну. Потым ужо прасьцей.

Пасля першых бурных дзён перажыванняў і адкрыццяў настала разъмеранае ціхе жыцьцё арыштантаў, у якім кожны спрабуе забіць час па-свойму. Але ў думках усе марылі хутчэй апынуцца па той бок акрэсцінскіх муроў, дзе ты свабодны чалавек і можаш сам адчыняць дзверы, якія зьяўляюцца перад табой. Тут дзверы толькі адны, і адчыняюць іх не па тваім жаданьні...

Так мы перажылі амаль два тыдні ў адных сьценах.

А потым былі сылёзы родных, вочы маці, якія не маглі наглядзеца на цябе, цёплыя вусны дзяўчыны, шмат рук, якія працягваліся, каб паціснуць адну тваю. Дзень выхаду на волю расплыўся ў памяці рознымі колерамі -- эмоцыяў было так шмат, што немагчыма на нечым сфакусавацца. Да таго ж ты дыхаў свежым паветрам, ад чаго яшчэ болей кружылася галава...

У гэтых нататках я паспрабаваў перадаць тыя моманты, якія ў мяне асабіста выклікаюць толькі пазітыўныя эмоцыі. Хачу падзякаваць усім людзям, якія былі побач са мной у складаныя хвіліны майго жыцьця.

Каментары:

1. Але́сь Каліта, адзін з лідэраў моладзевай арганізацыі Партыі БНФ "Моладзь БНФ".
2. 10 ліпеня 2008 году Ільля Богдан быў затрыманы ў цэнтры Менску па подазрэнні ва ўчыненіі выбуху ў сталіцы ў ноч з 3 на 4 ліпеня (арт. 339 ч.3 КК РБ). У гэты ж дзень з санкцыяй Генеральнага прокурора па месцах жыхарства і праціўкі I.Богдана быў праведзеныя вобыски, у выніку якіх быў сканфіскаваныя ягоныя асабістыя рэчы і аргтэхніка. На працягу 10 дзён моладзевы актыўіст

утрымліваўся ў Ізялятары часовага ўтрыманьня па вуліцы Акрэсція, з іх суткі правёў у "стакане" у Маскоўскім РУУС без вады і ежы. 21 лістапада крымінальная справа ў дачынені да Ільлі Богдана была спыненая за адсутнасцю складу злачынства.

3. Алець Бяляцкі, старшыня Праваабарончага цэнтра "Вясна", віце-прэзідэнт Міжнароднай федэрацыі правоў чалавека (FIDH), сябра "Саюзу беларускіх пісьменнікаў".

4. Уладзімір Лабковіч, праваабаронца.

5. Павел Сапелка, адвакат.

6. Марына Фёдарава, судзьдзя суда Савецкага раёну Менску.

7. Аляксандар Круткін, на той час – актывіст "Маладога Фронту". За ўдзел у сьвяткаваньні Дня Волі асуджаны судом Заводскага раёну Менску на 7 сутак адміністрацыйнага арышту.

8. Дзымітрый Касцяпяровіч быў затрыманы супрацоўнікамі ДАІ 15 сакавіка. У багажніку яго аўтамабіля знайшлі некалькі пачкаў налепак з інфармацыяй пра незалежныя моладзеўскія ініцыятывы. Судом Савецкага раёну Менску асуджаны на 12 сутак адміністрацыйнага арышту па абвінавачаньні ў "дробным хуліганстве" па арт. 17.1 КаАП РБ.

9. Уладзімір Сяргееў, на той час -- актывіст "Маладога Фронту". За ўдзел у сьвяткаваньні Дня Волі асуджаны судом Парызанскага раёну Менску на 15 сутак адміністрацыйнага арышту.

10. Дзяніс Карноў, актывіст "Маладога Фронту" з Салігорску. За ўдзел у сьвяткаваньні Дня Волі асуджаны судом Савецкага раёну Менску на 15 сутак адміністрацыйнага арышту.

11. Віталь Акімаў, актывіст моладзевага руху "Джынс за свабоду". За ўдзел у сьвяткаваньні Дня Волі асуджаны судом Савецкага раёну Менску на 15 сутак адміністратыўнага арышту.

12. Артур Фінькевіч, на той час – адзін з лідэраў "Маладога Фронту". За ўдзел у сьвяткаваньні Дня Волі асуджаны судом Парызанскага раёну Менску на 15 сутак адміністрацыйнага арышту.

13. Наста Палажанка, актывістка "Маладога Фронту".

14. Беларускі Народны Фронт (БНФ), першы шырокі дэмакратычны рух у Беларусі, створаны ў каstryчніку 1988 году.

15. Андрэй Кім, актывіст незарэгістраванай арганізацыі "Ініцыятыва". Пасьля ўдзелу ў мітынгах прадпрымальнікаў 10 і 21 студзеня 2008 году супраць яго была ўзбуджаная крымінальная справа паводле ч.1 арт. 342 Крымінальнага кодэкса – "арганізацыя альбо актыўны ўдзел у групавых дзеяннях, якія груба парушаюць грамадzkі парадак" і арт. 364 Крымінальнага кодэкса – "гвалт альбо пагроза гвалту ў адносінах да работніка міліцыі" нібыта зьбіцьцё супрацоўніка ДАІ. Асуджаны да пазбаўлення волі на год і шэсцьць месяцаў з адбыvаньнем пакараньня ў калоніі агульнага рэжыму. 20 жніўня 2008 году вызвалены згодна са съпеціяльным указам А. Лукашэнкі аб памілаваньні.

KAMUNKAT.org

KAMUNIKAT.org